

OIKEUSPOLIITTISEN TUTKIMUSLAITOKSEN TUTKIMUSTIEDONANTOJA 120

National Research Institute of Legal Policy. Research Communications.
Rättspolitiska forskningsinstitutet. Forskningsmeddelanden.

Leena Mäkipää

VANKILOIDEN JÄRJESTYSSÄÄNTÖJEN SISÄLTÖANALYYSI
VANKEUSLAKIUUDISTUKSEN NÄKÖKULMASTA

Helsinki 2013

ISBN 978-951-704-418-9
ISSN 1235-9254
HAKAPAINO OY, HELSINKI 2013

ESIPUHE

Ehdottoman vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa sääntelevä vankeuslaki (767/2005) tuli voimaan 1.10.2006 osana niin sanottua vankeuspakettia. Uudistuksilla pyrittiin muun muassa lisäämään vankien oikeusturvaa ja rangaistuksen suorittamisen ennustettavuutta (HE 263/2004 vp). Vankien toimintaa ja käyttäytymistä ohjaavien järjestyssääntöjen ja muiden ohjeiden kirjavuuteen haluttiin puuttua, ja vankilat velvoitettiin asettamaan järjestyssäännöt ohjaamaan järjestyksen ylläpitämistä ja toimintojen järjestämisestä vankiloissa (vankeuslain 15 luvun 1 §). Keskeistä oli pyrkimys järjestyssääntöjen yhdenmukaistamiseen ja vankien yhdenvertaiseen kohteluun.

Mainittuihin lähtökohtiin peilaten tässä tutkimuksessa on tarkasteltu suomalaisten vankiloiden järjestyssääntöjä. Tarkastelun tavoitteena oli selvittää, onko mainituissa tavoitteissa onnistuttu: ovatko vankiloiden järjestyssäännöt keskeisiltä osiltaan yhdenmukaiset ja määritelläänkö niissä riittävällä täsmällisyydellä vankien käyttäytymistä koskevat odotukset. Kiinnostuksen kohteena oli myös se, miten järjestyssäännöissä määritellään määräysten rikkomiseen mahdollisesti liittyvä kurinpitorangaistuksen uhka. Järjestyssääntöjen tarkastelu kuuluu osana laajempaan Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa meneillä olevaan tutkimushankkeeseen, jossa tarkastellaan vankeuslakiuudistuksen tavoitteiden toteutumista.

Järjestyssääntö on merkittävä normisto niin vangeille kuin vankilan henkilökunnallekin. Järjestyssääntöjä päivitetään säännöllisesti Rikosseuraamuslaitoksen rikosseuraamusalueiden ja vankiloiden sekä tarvittaessa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön kanssa yhteistyössä. Järjestyssääntöjen päivitystyö oli osittain käynnissä samaan aikaan, kun tutkimusaineistoa analysoitiin ja raporttia kirjoitettiin. Joiltakin osin tutkimuksessa havaitut epäkohdat ovatkin korjaantuneet raportin ilmestyessä.

Joukko Rikosseuraamuslaitoksen lakimiehiä oli merkittävänä apuna tutkimusaineiston keräämisessä, minkä ohella he esittivät tärkeitä huomautuksia raportin käsikirjoitusta kommentoidessaan. Kiitänkin Heli Tammista Etelä-Suomen rikosseuraamusalueelta, Pentti Niemelää Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueelta, Anne Kohvakkaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksiköstä sekä Anni Karnarantaa Länsi-Suomen rikosseuraamusalueelta, jolle myös erityisen lämmin kiitos viimeisen käsikirjoitusversion tarkasta lukemisesta. Oikeuspoliittisessa tutkimuslaitoksessa

käsi­kir­joitusta kom­men­toivat yli­johtaja Tapio Lappi-Seppälä ja tut­kimus­johtaja Kati Rantala, mistä kiitän – jäl­leen kerran. Tut­kimus­avustaja Anu Liimataisesta oli iso apu tut­kimus­aineiston jär­jestä­misessä ja raportin vii­meistelyssä, ja Eira Mykkänen saattoi käsi­kir­joituksen ripeästi painokun­toon – kiitokset molemmille.

Helsingissä 3. päivä­nä syyskuuta 2013

Leena Mäkipää
tut­kija

SISÄLLYS

I	JÄRJESTYSSÄÄNTÖJEN TARKASTELUN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT.....	1
1	Johdanto.....	1
2	Järjestyssäännön merkitys ja laatiminen	3
2.1	Järjestyssäännön laatimisvelvollisuus ja järjestyssäännön merkitys	3
2.2	Järjestyssäännössä säänneltävät asiat ja päätösvalta järjestyssääntöön liittyvissä asioissa.....	6
3	Järjestyssääntöjen sisältö – tutkimuskysymykset, tutkimusaineisto ja tutkimustapa.....	9
II	JÄRJESTYSSÄÄNTÖJEN TARKASTELU	13
4	Järjestyssääntöjen sisällöt yleisesti ja järjestyssääntöjen johdanto-osan määräykset	13
5	Perushuolto	14
5.1	Vaatetus ja pukeutuminen.....	14
5.2	Siisteys	15
6	Vankilan tilat ja osastot.....	18
6.1	Vankilan alueella liikkuminen.....	18
6.2	Tilojen lukittuna pitäminen ja vahvuustarkastukset	20
6.3	Vankilan osastot.....	21
7	Toimintojen järjestäminen.....	23
8	Vankien yhteydet vankilan ulkopuolelle.....	26
8.1	Tapaamiset	26
8.1.1	Valvotut tapaamiset.....	28
8.1.2	Valvomattomat tapaamiset.....	34
8.1.3	Asiamiesten ja vierailijoiden tapaamiset.....	37
8.1.4	Tavaroiden vastaanottaminen tapaamisen yhteydessä	38
8.2	Puhelimen käyttö	39
8.3	Tietokoneen käyttö	43
8.4	Postin käsittely ja lähettäminen	44
9	Omaisuu den hallussapito.....	45
9.1	Sallitut esineet ja aineet	46
9.2	Kielletyt esineet ja aineet.....	47
9.3	Esineen ja aineen tarkastettavuus ja muut haltuun antamiseen vaikuttavat seikat	51
9.4	Vankiloiden hallussapitomääräysten analyysi.....	53
9.4.1	Kielletyt esineet ja aineet suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä.....	53
9.4.2	Kielletyt esineet ja aineet avovankiloiden järjestyssäännöissä.....	55
9.4.3	Esineen hallussapitoon vaikuttavat muut seikat	57

9.5 Tavaroiden hankkiminen ja laitosmyymälässä asiointi	57
9.6 Päihteiden käyttö ja lääkkeet.....	60
10 Kurinpitouhka määräyksen tehosteena	62
10.1 Suljettujen vankiloiden järjestyssääntöjen kurinpitorangaistusuhkaiset määräykset.....	64
10.2 Avovankiloiden järjestyssääntöjen kurinpitorangaistusuhkaiset määräykset.....	66
III JOHTOPÄÄTÖKSET	69
11 Pohdintaa ja kehittämissuhteita	69
11.1 Järjestyssääntöjen sisällöt ja yhdenmukaisuus vankiloiden kesken.....	69
11.2 Huomioita sääntelykokonaisuudesta	73
LÄHTEET.....	77
LIITE 1	79
LIITE 2	81

I JÄRJESTYSSÄÄNTÖJEN TARKASTELUN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

1 Johdanto

Vankilan arkea ohjaavat useat erilaiset normit. Lailla on säädetty sekä vankien oikeuksista että perusteista, joilla kyseisiä oikeuksia voidaan rajoittaa. Vankilaelämän sujuvuuden ja täytäntöönpanon turvallisuuden takaamisen vuoksi on asetettu myös muita eritasoisia normeja siitä, miten vangin tulee tai miten tämä ei saa toimia tai menetellä.

Laintasoisista vankilaelämää määrittelevistä säädöksistä keskeisin on vankeuslaki (VL, 767/2005), jossa on asetettu sekä abstrakteja tavoitenormeja että vankilaelämän arkea määrittäviä, konkreettisia säännöksiä.¹ Vankeuslain säätämisen lähtökohtana oli paitsi säätää vankien oikeuksista ja velvollisuuksista sekä vankien perusoikeuksien rajoituksista täsmällisesti lain tasolla perustuslain asettamien vaatimusten ja ihmisoikeussopimusten velvoitteiden mukaisesti myös lisätä lakiteknistä selkeyttä. Vankeuslain säätämisellä pyrittiin lisäksi kehittämään vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta aiempaa vaikuttavampi, ennustettavampi ja suunnitelmallisempi prosessi. Keskeisenä tavoitteena oli lisätä vankien oikeusturvaa sekä yhdenvertaista kohtelua. (HE 263/2004 vp, 1, 101, 107–108.)

Vankeuslaissa säädetään muun muassa vankien perushuollosta ja asumisesta, toimintaan osallistumisesta, vangin omaisuudesta ja tuloista, vapaa-ajasta vankilassa, yhteydenpidosta vankilan ulkopuolelle ja poistumisluvista. Vankeuslain 15 luvussa säädetään vankilan järjestyksestä ja kurinpidosta. Konkreettisesti järjestyksen ”sisältöön” ja ylläpitämiseen liittyviä seikkoja ei vankeuslaissa säädetä, vaan järjestyksen sisällön määrittelemisen tapahtuu lakia alemmanasteisissa normeissa.

Vankeuslain säännöksiä täsmentää osaltaan valtioneuvoston asetus vankeudesta (509/2006, jäljempänä vankeusasetus). Vankeusasetuksessa on säädetty lähinnä teknisluonteisesti muun muassa toimintaan sijoittamisesta ja työ- ja toiminta-ajasta, vangin omaisuudesta ja tuloista, yhteyksistä vankilan ulkopuolelle sekä kurinpidosta, tarkastamisesta ja valvonnasta. Vankeusasetuksen säännöksiä voi kuitenkin pitää voittopuolisemmin vankilahenkilö-

---

¹ Lähtökohtana vankien oikeuksista säädetäessä on perustuslain (731/1999) 7 §:n 3 momentti, jonka mukaan vapautensa menettäneen oikeudet turvataan lailla. Vankeuden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa vangin oikeuksiin eikä olosuhteisiin muita rajoituksia kuin niitä, joista säädetään lailla tai jotka välttämättä seuraavat itse rangaistuksesta (VL 1:3.1).

kunnan toimintaa ja menettelyjä määrittävinä kuin vankien toimintaa ohjaavina tai vangeille menettelyvelvollisuuksia – tai oikeuksia – asettavina.

Rikosseuraamuslaitos (jäljempänä Rise) on antanut useita määräyksiä ja ohjeita, jotka täsmentävät vankeuslain ja vankeusasetuksen säännöksiä. Risen norminantovaltuudesta on säädetty esimerkiksi perushuollon ja asumisen osalta vankeuslain 7 luvun 8 §:ssä. Samoin vankeuslaissa on vastavansisältöinen norminantovaltuus säädetty muun muassa vankien töiden luokittelusta ja muista töiden edellytyksistä (VL 8:15), vankien omaisuuden ja toiminta- ja käyttörahaan liittyen (VL 9:10), tapaamisten järjestämisestä (VL 13:12) ja kurinpitörahoituksen täytäntöönpanosta (VL 15:18).

Vankiloiden arjen ja etenkin vankien jokapäiväisen elämän kannalta keskeinen normi on vankilan järjestyssääntö, joka tulee vankeuslain mukaan olla kaikilla vankiloilla. VL 15:1:n mukaan ”vankilassa on järjestyssääntö, joka sisältää tätä lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista *vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista*” (kursiivi tässä). Järjestyssäännössä siis määrätään konkreettisemmin niistä seikoista, joista vankeuslaissa, vankeusasetuksessa ja muissa lain nojalla annetuissa määräyksissä on säädetty tai määrätty.

Vangin velvollisuudesta noudattaa vankilan järjestyssääntöä säädetään vankeuslaissa. Vangin on VL 15:2:n mukaan noudatettava vankilan järjestyssääntöä sekä vankilan henkilökunnan antamia kehotuksia ja käskyjä. Vangin on myös käyttäydyttävä vankilan henkilökuntaa sekä muita vankeja ja henkilöitä kohtaan asiallisesti.

Risen määräysten ja ohjeiden ja järjestyssäännön ohella vankiloiden arkea voivat ohjata muutkin alemmanasteiset normit. Vankiloissa annetaan usein vangeille näiden saapuessa vankilaan ns. tulo-opas, jossa vankilaelämään liittyviä seikkoja selostetaan käytännönläheisesti. Monessa vankilassa on useita osastoja, joilla voi olla keskenäänkin erilaiset päiväjärjestykset. Lisäksi vankiloilla on omia, vankilakohtaisia ohjeita erilaisista menettelyistä ja asioista.

Esimerkiksi Ylitornion vankilan (avovankila) järjestyssäännössä oli kirjattu järjestyssäännön liitteenä olevan seuraavat: 1. Vankilan alueen pohjapiirros, 2. Ylitornion vankilan päiväjärjestys, 3. Palkka, toimintarahaa ja käyttöraha, 4. Ohje poistumislupien käytöstä, 5. Ohje valvottomasta tapaamisesta, valvotusta tapaamisesta sekä lainsäädäntösovelletus tapaamisesta, 6. Kauppaostokset, 7. Ohje kodalla ja järvellä käynteihin, 8. Kuntosaliajat, 9. Siivousohje.

Tässä selvityksessä tarkastellaan vankiloiden järjestyssääntöjä. Painotus on sen selvittämisessä, millaisista asioista järjestyssäännöissä määrätään; määrätäänkö järjestyssäännöissä keskeisistä asioista yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisella tavalla; ja millaisissa asioissa mahdollisesti on havaittavissa eroja vankiloiden järjestyssääntöjen välillä. Vankiloiden järjestyssääntöjä ei ole aiemmin tarkasteltu systemaattisesti ja kattavasti, vaikka niiden merkitys vankila-arjen kannalta on huomattava.

Järjestyssääntöjen analyysiin keskittyminen on perusteltua, koska järjestyssääntö on keskeisimpiä vankiloiden arjen toiminnan määrittäjiä. Järjestyssääntö on keskeinen myös jäljempänä jaksossa 2.1 todetulla tavalla vankeuslain 15 luvun mukaisen kurinpitäjärjestelmän kannalta. Kaikissa vankiloissa on vankeuslain mukaan oltava järjestyssääntö, kun taas muiden järjestystä määrittävien normien asettamiseen vankiloilla ei ole velvollisuutta.² Vankiloissa on niiden erityispiirteiden ja tarpeiden mukaisesti laadittu ohjeita vankilassa toimimisesta, ja se, mistä asioista ohjeita on annettu, vaihtelee vankiloittain. Ohjeita ei myöskään usein ole järjestyssääntöjen tapaan julkaistu.

Vaikka analyysin varsinaisena kohteena ovat vankiloiden järjestyssäännöt, analyysissa on välttämätöntä käydä osittain läpi myös järjestyssääntöjä ylemmänasteisten normien sisältöjä. Järjestyssäännön sisällön raamit määritellään vankeuslaissa ja vankeusasetuksessa ja yksittäisiltä osin myös Risen antamissa määräyksissä ja ohjeissa.

2 Järjestyssäännön merkitys ja laatiminen

2.1 Järjestyssäännön laatimisvelvollisuus ja järjestyssäännön merkitys

Kaikissa vankiloissa on vankeuslain mukaan oltava järjestyssääntö (VL 15:1). Vankeuslakia edeltäneessä lainsäädännössä vankiloita ei veloitettu järjestyssäännön voimaan saattamiseen. Vankiloissa oli kuitenkin erilaisia sääntöjä ja määräyksiä, jotka koskivat muun muassa alueella liikkumista, eri alueiden käyttötarkoitusta, tilojen suljettuna pitämistä, puhelimen käyttöaikoja, vapaa-ajan käyttöön liittyviä asioita ja omaisuuden hallussa pitämistä. Lisäksi vankiloiden eri osastoista oli erillisiä määräyksiä, ja osittain järjestyksmääräykset saattoivat perustua laitoksessa noudatettuihin käytäntöihin.

---

² Vankeuslain 5 luvun 8 §:n mukaan vankilan osastoilla tulee olla päiväjärjestys. Päiväjärjestys on luonteeltaan aikataulutusta muistuttava asiakirja, jossa todetaan lähinnä, miten erilaiset toiminnot, kuten osaston sulkeminen, tapaamiset, puhelinoitot ja ulkoilut, ajoittuvat.

Määräykset, ohjeet ja muut säännöt olivat hallituksen esityksen mukaan vaikeasti hahmotettavissa, koska niitä ei ollut koottu yhtenäisesti. (HE 263/2004 vp, 115, 188.)

Erilaisten sääntöjen ja määräysten kirjon seurauksena vangin saattoi olla vaikea ennalta tietää, mitä häneltä edellytettiin. Vanki saattoi määräysten ja ohjeiden hajanaisuuden vuoksi jopa tietämättään rikkoa laitoksen järjestystä. Vankeuslain säännöksellä järjestyssäännöstä (VL 15:1) tavoiteltiin sitä, että vankiloiden järjestystä koskevat määräykset olisi helpompi hahmottaa. Laitosten järjestyssääntöjen haluttiin olevan näkyvämpiä ja helpommin omaksuttavia. Hallituksen esityksessä tuodaan esiin, että järjestyssäännöt voitaisiin jakaa tai niistä tiedottaa jokaiselle vangille vankilaan saapumisen yhteydessä, jolloin vangin olisi helpompi saada tietoa vankilan erityisolosuhteista. (HE 263/2004 vp, 115, 188.)

Sääntelyä tarkentamalla pyrittiin myös yhdenmukaistamaan vankiloiden järjestyssääntöjä keskenään. Hallituksen esityksessä katsottiin, että järjestyssäännön tulisi valvonnan asteeltaan toisiinsa rinnastettavissa vankiloissa olla mahdollisimman samanlainen ottaen kuitenkin huomioon vankilan tiloista, alueesta ja olosuhteista aiheutuvat erityisvaatimukset. (HE 263/2004 vp, 193.)

Järjestyssäännön voimaan saattamisen taustalla olivat osaltaan myös kansainväliset suositukset ja sopimukset, jotka toimivat vankeuslain säätämisen keskeisenä lähtökohtana. Esimerkiksi Euroopan neuvoston piirissä on hyväksytty vapautensa menettäneiden suojelua koskevat peruseriaatteen, joiden 30 säännössä edellytetään järjestyssääntöä.³

Rikosseuraamusvirasto (nykyisin Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö) asetti 18.4.2007 työryhmän kartoittamaan järjestyssääntöjen uudistamistarpeita. Työryhmän raportti valmistui kesällä 2007, ja sen mukaan vankiloiden järjestyssäännöt olivat varsin laajojen muutosten ja korjausten tarpeessa. Työryhmän mukaan järjestyssäännöissä oli muun muassa perusteettomia eroavaisuuksia vankiloiden välillä sekä epätarkkuuksia siitä, mistä rikkomuksista kurinpitorangaistus voitiin määrätä. Työryhmä katsoi, että mahdollisimman yhdenmukaiset järjestyssäännöt helpottaisivat aluevankiloiden käytännön toimintaa sekä edistäisivät vankien yhdenmukaista kohtelua. Systematiikaltaan yhdenmukaisten järjestyssääntöjen katsottiin myös helpottavan vankiloiden toiminnan laillisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden valvontaa.

---

³ Recommendation Rec(2006)2 of the Committee of Ministers to member states on the European Prison Rules. "At admission, and as often as necessary afterwards all prisoners shall be informed in writing and orally in a language they understand of the regulations governing prison discipline and of their rights and duties in prison."

Järjestyssääntö on vankilahenkilökunnan näkökulmasta keskeinen työväline vankilan toiminnan sujuvuuden turvaamisessa sekä turvallisuuden ja järjestyksen ylläpidossa. Julkaistu, yksiselitteinen järjestyssääntö selkeyttää sekä vankien että vankilahenkilökunnan näkökulmasta sitä, miten vankilassa toimitaan ja mitä vangeilta ja henkilökunnalta voidaan odottaa.

Järjestyssääntöjen merkitys korostuu, sillä järjestystä koskevien sääntöjen rikkomisesta voi seurata kurinpitorangaistus. VL 15:2:n mukaan vangin on noudatettava vankilan järjestyssääntöä sekä vankilan henkilökunnan antamia kehoituksia ja käskyjä. VL 15:4:n mukaan kurinpitorangaistuksia ovat varoitus, oikeuksien menetys ja yksinäisyysrangaistus, joista etenkin kaksi jälkimmäistä vaikuttavat merkittävästi vangin arkeen ja toimintaan vankilassa. VL 15:3:n mukaan vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, jos vanki syyllistyy järjestysrikkomukseen. Sellainen on vankilan järjestyssäännön rikkominen edellyttäen, että järjestyssäännössä on nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitorangaistus (VL 15:3.1 4 kohta).

Kurinpitorangaistuksesta vankitietojärjestelmään tehtävillä kirjauksilla voi olla myös laajempaa vaikutusta vankeusrangaistuksen täytäntöönpanossa. Merkinnät kurinpidollisista rikkeistä ja toimenpiteistä voivat olla merkityksellisiä useissa tilanteissa, joissa tehdään vangin toiminnan kannalta keskeisiä päätöksiä. Kurinpitomerkinnot voivat vaikuttaa esimerkiksi vangin mahdollisuuksiin päästä avolaitokseen (VL 4:9) ja poistumisluvulle (VL 14:2).

Keskeistä on, että kurinpitorangaistus voi seurata ainoastaan niiden järjestyssäännön määräysten rikkomisista, joita koskevassa järjestyssäännön määräyksessä on mainittu kurinpitorangaistuksen uhka. Järjestyssääntötyöryhmä tuo raportissaan esiin, että järjestyssäännössä tulee *riittävän täsmällisesti* määrätä, mistä rikkomuksesta kurinpitorangaistus voi seurata (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 7).

Järjestyssäännön sisällön tulee olla vangeille selvä – sekä yleisesti vankilan järjestyksen ylläpidon kannalta että yksittäisen vangin oikeusturvan näkökulmasta erityisesti kurinpitorangaistuksiin liittyen. Asiaan on kiinnittänyt huomiota myös Risen järjestyssääntöjä pohtinut työryhmä, joka on pitänyt tärkeänä vankiloiden järjestyssääntöjen julkaisemista Risen internet- ja intranet-sivuilla. Lisäksi järjestyssäännöt tulee työryhmän mukaan säilyttää aluevankiloissa järjestelmällisesti, jotta jälkikäteen pystytään selvittämään eri aikoina voimassa olleiden järjestyssääntöjen sisältö. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 10.)

Järjestyssääntöjen sisältöjen tulee olla myös niiden vankien tiedossa, joiden äidinkieli on muu kuin suomi. Rikosseuraamusviraston työryhmän mukaan järjestyssäännöt tulee käntää ruotsin kielelle ”ainakin” niissä

vankiloissa, joissa on ruotsinkielinen osasto. Lisäksi työryhmä on suositellut järjestyssääntöjen kääntämistä myös englanniksi ja venäjäksi. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 10.)

2.2 Järjestyssäännössä säänneltävät asiat ja päätösvalta järjestyssääntöön liittyvissä asioissa

VL 15:1:ssä rajataan järjestyssäännön sisältöä usealla tavalla. Ensinäkin järjestyssäännön tulee sisältää vankeuslakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä *tarkempia* määräyksiä. Lähtökohtana ovat ylemmänasteiset normit, joita järjestyssääntö siis tarkentaa. Järjestyssäännössä ei täten voida antaa määräyksiä, joilla luotaisiin pidemmälle meneviä rajoituksia kuin järjestyssääntöä ylemmänasteisissa normeissa.⁴ Lisäksi järjestyssäännössä annettavan määräyksen on aina pohjauduttava ylemmänasteiseen normiin. Kuten asiaa pohtineen työryhmän raportissa mainitaan, järjestyssääntö on normihierarkiassa luonnollisesti perustuslain ja lainsäädännön säädösten, asetusten sekä Risen määräysten alapuolella. Järjestyssääntötyöryhmän näkemyksen mukaan järjestyssääntöihin ei tule ottaa määräyksiä sellaisista asioista, joista on annettu säännös muualla, kuten laissa, asetuksessa tai Risen määräyksessä. Toisaalta taas tietyt informatiiviset seikat, kuten vankilan toimintojen esittely, voidaan asiaa pohtineen työryhmän käsityksen mukaisesti ilmaista esimerkiksi vangille vankilaan tultaessa annettavassa tulo-oppaassa. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 9, 15.)

Järjestyssääntöjen tulee myös olla sisällöltään, rakenteeltaan ja systematiikaltaan mahdollisimman yhdenmukaisia, vaikka vankilakohtaiset erityisolosuhteet on otettava huomioon. Lähtökohtana tulee olla työryhmän esityksen mukainen mallijärjestyssääntö (ks. jakso 3). Lisäksi järjestyssäännöltä on perusteltua edellyttää tiettyä pysyvyyttä, jolloin kovin yksityiskohtaiset ja muutoksille alttiit asiat tulee jättää järjestyssäännön ulkopuolelle. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 9.)

Jotta järjestyssääntöjen kokonaisuus olisi hallittavissa, järjestyssäännössä on tarkoituksenmukaista säännellä konkreettisista seikoista, jotka vaikuttavat vankien toimintaan vankilassa. Työryhmä on korostanut tulooppaiden merkitystä yleisinformatiivisena lähteenä. Toisaalta työryhmän

---

⁴ Hallituksen esityksessä säännöksen sanamuoto kuului: "...sisältää vankeuslakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä *täydentäviä* määräyksiä" (kurs. lisätty). Perustuslakivaliokunta kiinnitti asiaan huomiota ja esitti säännöksen sanamuodon muuttamista, kuten myös tehtiin. Valiokunnan mukaan ilmaisu "täydentäviä" olisi aiheuttanut tarpeetonta tulkinnanvaraisuutta viranomaisen norminasettamisvallan laajuudesta. (PeVL 20/2005 vp, 8.)

näkemyksen mukaan osastojen päiväjärjestykset tulee pitää erillään järjestyssäännöistä, koska päiväjärjestyksestä päättää eri taho kuin järjestyssäännön sisällöstä. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 9.)

Järjestyssääntötyöryhmä on raportissaan katsonut, että seuraavat asiat soveltuvat järjestyssääntöä paremmin tulo-oppaaseen:

- vankilassa järjestettävät toiminnot (VL 8 luku),
- vapaa-ajan toimintojen järjestäminen ja niihin ilmoittautuminen (VL 11 luku),
- vangeille järjestetty mahdollisuus osallistua vapaa-ajan toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen (VL 11:1.3),
- virkailijoiden vastaanottoajat ja -tavat sekä asiointilomakkeen käyttö,
- siviilivaatevarastossa asiointiajat ja -tavat,
- vankilan postilokero-osoite ja rahalähetykset vangeille (VankA 39 §),
- tieto siitä, että mikäli kirjeessä tai postilähetyksessä tulee rahaa tai muita esineitä tai tavaroita, joita ei saa pitää hallussa, ne on viipymättä toimitettava vankilan henkilökunnalle,
- tieto siitä, ettei vankila nouda postista vangille lähetettyjä paketteja,
- puhelinkorttien ostomahdollisuus ja -tapa,
- yleisten kirjastojen palveluiden käyttömahdollisuus ja -tapa,
- alle 18-vuotiaiden vierailijoiden tapaamiset,
- terveydenhuollon asiointiajat ja -tavat.

Keskeistä on, että järjestyssäännöllä voidaan määrätä vain sellaisista seikoista, joista ei luonteensa vuoksi ole tarpeen määrätä lailla tai asetuksella. Kuitenkaan se, mistä ja mitä järjestyssäännössä voidaan määrätä, ei ole aina yksiselitteistä ja selvää, kuten järjestyssääntötyöryhmän raportissa tuodaan esiin. Toisaalta järjestyssääntöön kuuluvat asiat tulee säännellä nimenomaan järjestyssäännössä. Esimerkiksi liitteitä tulee työryhmän mukaan välttää. Järjestyssäännössä ei voida myöskään todeta ja antaa toimivaltaa siihen, että järjestyssäännössä säänneltävästä asiasta määrättäisiin jossakin muualla kuten osaston päiväjärjestyksessä. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 5, 9.)

VL 15:1:ssä määritellään aihepiirit, joista järjestyssäännössä voidaan määrätä. Näitä ovat vankilan alueella liikkuminen ja tilojen lukittuna pitäminen, osastot, tapaamisten ja puhelimen käyttö sekä vapaa-ajan järjestäminen ja omaisuuden hallussapito. Lisäksi määräyksiä voidaan antaa mainituista ”vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä seikoista”, mikä muotoilu jättää järjestyssääntöjen sisällön osaltaan avoimeksi. Säännöksen muotoilu ”yksittäisistä seikoista” kuitenkin osaltaan rajaa järjestyssäännön käyttämistä sääntelyssä. Sanamuoto ohjanee

järjestyssäännön käyttöä konkreettisiin tilanteisiin tai asioihin sen sijaan, että järjestyssäännöllä pyrittäisiin sääntelemään laajempia kokonaisuuksia.

Kurinpitorangaistusten näkökulmasta on syytä huomioida, että kurinpitorangaistus voidaan määrätä muistakin teoista tai laiminlyönneistä kuin järjestyssäännön rikkomisista. Järjestyssäännössä ei ole tarvetta säännellä esimerkiksi syyllistymisestä vankilassa lievään rikokseen, sillä ko. tilanteista on säädetty VL 15:3.1:n 1 kohdassa.⁵

Käytännön tilanteissa ei välttämättä ole selvää, minkä VL 15:3.1:n kohdan perusteella kurinpitorangaistus voidaan yksittäistapauksessa määrätä (ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 8). Joissakin tilanteissa säännökset voivat myös tulla sovellettaviksi samanaikaisesti. Esimerkiksi Rikosseuraamuslaitoksen virkamies voi antaa vangille käskyn seikasta, joka on säännelty myös järjestyssäännössä. Asian käytännön merkitys on kaikesta huolimatta pieni; keskeistä on, että vangeille annettavat käskyt ja vahvistettu järjestyssääntö eivät ole ristiriidassa keskenään.

Tulkinnanvaraisia tilanteita voi kuitenkin syntyä. Vankilan virkamies voi esimerkiksi antaa käskyn seikasta, jonka rikkomisesta ei järjestyssäännössä ole asetettu kurinpitorangaistuksen uhkaa. Mikäli vanki tällöin jättää noudattamatta käskyä, kurinpitorangaistus voidaan määrätä siitä huolimatta, että rangaistusuhka puuttuu järjestyssäännöstä. Järjestyssääntöjä pohtineen työryhmän mukaan esimerkiksi tietyt järjestyssääntöön otettavat määräykset ovat sellaisia, että kurinpitorangaistuksen määrääminen on perustellumpaa vasta, jos vanki ei muuta menettelyään käskyn tai kehotuksen saatuaan⁶. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 8–9.)

VL 15:16:n mukaan järjestyssäännön vahvistaa aluejohtaja. Hallituksen esityksen mukaisesti aluejohtaja vahvistaa myös järjestyssäännön myöhemmät muutokset (HE 263/2004 vp, 193). Vankeuslakiuudistuksen taustalla vaikuttanut tavoite yhdenmukaistaa vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa näkyy konkreettisesti siinä, miten järjestyssäännön sisällöstä päättämistä koskeva toimivalta on järjestetty. Vankiloiden järjestyssääntöjen vahvistamista aluevankilatasolla pidettiin hallituksen esityksessä perusteltuna yhtenäisen käytännön luomiseksi. Aluevankilan johtajan katsottiin myös tuntevan parhaiten alueensa vankiloiden erityisolosuhteet sekä voivan valvoa, ettei laitosten järjestyssäännöissä ole vankien yhdenvertaista

---

⁵ VL 15:3.1:n 3 kohdan mukaan järjestyksirikkomuksia ovat myös VL:ssa tai sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tai niitä täsmentävissä Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön määräyksissä annettujen säännösten rikkominen. VL 15:3.1:n 6 kohdan mukaan järjestyksirikkomus on myös Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen toimivaltansa rajoissa vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi antaman kehotuksen tai käskyn noudattamatta jättäminen.

⁶ Työryhmän mukaan tällainen on esimerkiksi nukkuminen aamutarkastuksen alkaessa (ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 9).

kohtelua vaarantavia määräyksiä. Hallituksen esityksen mukaan järjestyssäännön tulisi valvonnan asteeltaan toisiinsa rinnastettavissa vankiloissa olla mahdollisimman samanlainen ottaen kuitenkin huomioon vankilan tiloista, alueesta ja olosuhteista aiheutuvat erityisvaatimukset. (HE 263/2004 vp, 193.)

Vankilan johtaja päättää VL 15:16.2:n ja 15:16.3:n mukaan vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä sekä kurinpitorangaistuksesta. Muistutuksesta ja järjestyksirikkomuksen selvittämisestä päättää puolestaan turvallisuudesta vastaava virkamies. Vangin VL 15:14:ssä tarkoitettu erillään pitämisestä järjestyksirikkomusta selvittäessä ja päätöstä asiassa odotettaessa päättää turvallisuudesta vastaava virkamies tai, jos asia ei sie-dä viivytystä, valvonnan esimiestehtävissä toimiva virkamies (VL 15:16.4). Huomionarvoista on lisäksi, että varmuusosaston päiväjärjestyksestä lukuun ottamatta osastojen päiväjärjestykset vahvistaa vankilan johtaja. Varmuusosaston päiväjärjestyksen vahvistaa aluejohtaja. (VL 5:9.)

3 Järjestyssääntöjen sisältö – tutkimuskysymykset, tutkimusaineisto ja tutkimustapa

Vankeuslain mukaisen uudistuksen keskeisiä lähtökohtia oli ensinäkin se, että kaikissa vankiloissa tulee olla järjestyssääntö. Lisäksi järjestyssääntöjen yhdenmukaisuutta haluttiin lisätä ja erityisesti korostaa sitä, että sellaiset menettelyt ja toiminnot, joista saattoi seurata kurinpitorangaistus, olisivat järjestyssäännöissä täsmällisesti määritelty.

Käsillä olevan tarkastelun kohteena olivat vankiloiden järjestyssäännöt. Tutkimuksessa tarkastelu kohdistettiin mainittuihin kysymyksiin, joita vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa koskevaa lainsäädäntöä uudistettaessa painotettiin. Tutkimustehtävänä oli selvittää, kuinka järjestyssääntöjen uudistamisessa oli onnistuttu.

Keskeiset tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

- 1) Millaisista asioista järjestyssäännöissä määrätään?
- 2) Määrätäänkö järjestyssäännöissä keskeisistä asioista yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisella tavalla?
- 3) Mitkä tekijät selittävät järjestyssääntöjen sisällöissä mahdollisesti havaittavia eroja?
- 4) Ovatko kurinpitorangaistuksen uhan sisältävät määräykset täsmällisesti muotoiltu?
- 5) Onko vankiloiden järjestyssäännöissä eroja siinä, mistä menettelystä tai toiminnasta kurinpitorangaistus voi seurata?

Analyysia varten hankittiin kaikkien vankiloiden voimassa olevat järjestyssäännöt. Osa järjestyssäännöistä oli julkaistu Rikosseuraamuslaitoksen verkkosivuilla⁷, mutta osa kerättiin rikosseuraamusalueiden aluekeskusten kautta marras–joulukuussa 2012. Rikosseuraamusalueista myös tarkistettiin, että verkkosivuilta löytyneet järjestyssäännöt olivat varmasti voimassa. Vankiloiden järjestyssäännöt käytiin läpi marras–helmikuussa 2012–2013. Suljettujen vankiloiden järjestyssääntöjä oli 16 ja avovankiloiden tai avovankilaosastojen 15. Liitteessä 1 on listattu vankilat, joiden järjestyssääntöjä tarkasteltiin.⁸ Kaikissa vankiloissa oli laadittu järjestyssääntö, kuten vankeuslaki edellyttää.

On huomioitava, että joidenkin vankiloiden järjestyssääntöjä on uudistettu kevään ja kesän 2013 aikana. Vankiloiden järjestyssäännöt ovat siis osittain muuttuneet tässä tarkastelussa käytettyihin verrattuna, sillä joidenkin vankiloiden järjestyssääntöjen päivitystyö oli käynnissä aineistoa analysoitaessa ja raporttia kirjoitettaessa. Erityisesti tämä koskee Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vankiloiden järjestyssääntöjä.

Analyysin lähtökohtana olivat Rikosseuraamuslaitoksessa (tuolloin Rikosseuraamusvirasto) kesällä 2007 ja alkuvuodesta 2009 valmistuneet raportit, joissa ensimmäinen työryhmä pohti järjestyssääntöjen kokonaisuutta ja toinen pienempää asiakokonaisuutta eli hallussapitoasioita vankiloissa. Järjestyssääntötyöryhmä esitti pohdintansa perusteella ns. mallijärjestyssäännön erikseen suljetuille vankiloille ja avovankiloille. Lisäksi esineiden, aineiden ja tavaroiden hallussapitoasioita vankilassa tarkasteli siis erillinen työryhmä, joka laati asiasta oman raporttinsa.⁹ Siinä tehtiin ehdotukset hallussapitoasioita koskeviksi järjestyssäännön määräyksiksi erikseen suljettuihin vankiloihin ja avovankiloihin.

Järjestyssääntötyöryhmän raportissa ehdotettuja mallijärjestyssääntöjä muokattiin edelleen saadun palautteen perusteella, ja lopulliset mallijärjestyssäännöt julkaistiin 25.3.2009. Tässä raportissa on käytetty mainittuja, maaliskuussa 2009 julkaistuja mallijärjestyssääntöjä (Rikosseuraamusvirasto 25.3.2009). Mallijärjestyssääntöön viitattaessa tarkoitetaan nimenomaan päivitettyjä mallijärjestyssääntöjä.

Mallijärjestyssäännöt on laadittu siten, että osin niissä hahmotellaan yleisluontoisesti, millaisista asioista kussakin (esim. hallussapito, tapaamiset

---

⁷ www.rikosseuraamus.fi → Täytäntöönpano → Järjestys ja turvallisuus → Vankiloiden järjestyssäännöt (<http://www.rikosseuraamus.fi/47005.htm>, viitattu 29.8.2013).

⁸ Analyysissa ei ollut mukana Haminan vankila, sillä vankilan toiminta on loppunut vuonna 2012.

⁹ Järjestyssäännön sisältöjä pohtineeseen työryhmään ja sen raporttiin viitataan jäljempänä ilmaisulla ”järjestyssääntötyöryhmä” ja hallussapitoasioita pohtineeseen työryhmään ja sen raporttiin ilmaisulla ”hallussapitotyöryhmä”.

jne.) määräyksessä on hyvä tai voidaan määrätä. Esimerkiksi työ- ja vapaa-ajan toiminnoista mallijärjestyssäännössä esitetään yleisellä tasolla, minkälaisia asioita asiaa koskevassa määräyksessä voidaan todeta. Joistakin asioista mallijärjestyssäännössä on muotoiltu varsin täsmällisiä määräysehdotuksia, jotka vankilat voivat sellaisinaan ottaa omiin järjestyssääntöihinsä. Esimerkiksi hallussapitoasioita koskevat määräysesitykset ovat varsin yksityiskohtaisia ja täsmällisesti muotoiltuja. Voidaan myös ajatella, että tietyissä asioissa on haluttu jättää vankiloille enemmän harkintavaltaa, kun taas joissakin asiaryhmissä, kuten hallussapitoasioissa, on pidetty erityisen tärkeänä yhdenmukaistaa käytäntöjä.

Vankiloiden järjestyssääntöjä tarkasteltiin asiaryhmä kerrallaan ylemmänasteisiin normeihin¹⁰ ja mallijärjestyssääntöjen muotoiluihin peilaten. Samalla pyrittiin löytämään mahdolliset eroavaisuudet vankiloiden järjestyssääntöjen välillä ja suhteessa mallijärjestyssääntöihin.

Tarkastelun perustana olivat ylemmänasteisissa normeissa säädetyt lähtökohdat sekä mallijärjestyssääntöjen muotoilut. Vankiloiden järjestyssääntöjen sisältöjä peilattiin paitsi mallijärjestyssääntöön myös toisten vankiloiden järjestyssääntöihin. Tarvittaessa suljettuja vankiloita tarkasteltiin omana ryhmänään ja avovankiloita omana ryhmänään.

Järjestyssääntöjen tarkastelun lisäksi tehtiin taustahaastatteluja, joiden tavoitteena oli valottaa järjestyssääntöjen laatimisprosessia, järjestyssääntöjen sisältöjen määräytymistä ja järjestyssääntöjen merkitystä yleisesti.¹¹ Kultakin rikosseuraamusalueelta haastateltiin yhtä henkilöä, eli yhteensä haastateltiin kolmea henkilöä.¹² Haastatteluissa saatuja tietoja käytettiin vankiloiden järjestyssääntöjen analyysin ja siitä tehtyjen tulkintojen taustatietoina.

Raportti etenee siten, että järjestyssääntöjen määräykset ja niiden analyysit esitellään asiaryhmittäin. Varsinaisessa tekstissä kootaan havainnot tiiviisti ja nostetaan esiin havainnollistavia esimerkkejä keskeisistä eroista ja yhtäläisyyksistä.¹³ Havaitut vankiloiden järjestyssääntöjen väliset erot ja yhtäläisyydet on esitetty systemaattisesti taulukkomuodossa. Lähes kaikkien lukujen aihepiireistä on laadittu taulukko, johon viitataan tekstissä. Taulukot on sijoitettu raportin loppuun liitteeseen 2.

¹⁰ Vankeuslaki, vankeusasetus sekä Risen määräykset ja ohjeet. Määräykset ja ohjeet, joihin on viitattu, ovat olleet voimassa olevat huhtikuussa 2013.

¹¹ Haastattelut tehtiin puhelinhaastatteluina maaliskuussa 2013. Haastattelut tallennettiin ja litteroitiin.

¹² Kaikki haastatellut olivat keskeisessä osassa vankiloiden järjestyssääntöjen laatimisen tai päivittämisen prosessissa, ja kaikilla oli varsin kattavasti kokemusta järjestyssääntöjen parissa työskentelystä.

¹³ Esimerkkitapauksissa on vankilan nimen lisäksi mainittu, onko kyseessä suljettu vankila (sv) vai avovankila (av).

Liitetaulukoihin on koottu mallijärjestyssäännön määräykset kaikista asiaryhmistä. Taulukoissa on pyritty tuomaan esiin yhtäältä ne seikat, joissa vankiloiden järjestyssäännöt olivat yhdenmukaisia, ja toisaalta ne tavat, joilla muista ja/tai mallijärjestyssäännöstä poikkeavasti määrättiin tiettyjen vankiloiden järjestyssäännöissä. Erityisesti sellaiset järjestyssääntöjen määräysten muotoilut, joissa oli yleisestä linjasta ja/tai mallijärjestyssäännöstä eroavia ratkaisuja, on nostettu taulukoissa esiin. Erityisen selvästi muiden vankiloiden määräyksistä eronneet määräykset on merkitty **lihavoidulla tekstillä**.

II JÄRJESTYSSÄÄNTÖJEN TARKASTELU

4 Järjestyssääntöjen sisällöt yleisesti ja järjestyssääntöjen johdanto-osan määräykset

Lähtökohdat. Kuten jaksossa 2.2 on tuotu esiin, järjestyssääntöjen sisältöä määrittää vankeuslain 15 luvun 1 §. Sen mukaan järjestyssääntö sisältää vankeuslakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.

Mallijärjestyssäännön ns. yleisessä osassa selostetaan lyhyesti, mitä tietoja järjestyssääntö sisältää. Lisäksi yleisessä osassa mainitaan vangin velvollisuus noudattaa järjestyssääntöä sekä järjestyssäännön rikkomisen seuraamukset. Lisäksi mallijärjestyssäännössä on todettu, että kurinpitorangeistus voi seurata myös Vankeinhoitolaitoksen (nyk. Rikosseuraamuslaitoksen) virkamiehen toimivaltansa rajoissa vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi antaman kehotuksen tai käskyn noudattamatta jättämisestä. Lisäksi todettiin, että tällainen kehoitus tai käsky voidaan antaa myös järjestyssäännön määräyksen noudattamiseksi. Mallijärjestyssäännön yleinen osa perustuu vankeuslain 15 luvun 1–3 §:iin.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Valtaosassa vankiloista oli järjestyssääntöjen sisällössä noudatettu täysin mallijärjestyssääntöä (Liite 2, Taulukko 1). Vain muutamassa vankilassa oli annettu mallijärjestyssäännössä määriteltyjen aihepiirien lisäksi erillisiä määräyksiä muistakin asioista, kuten toimintaan osallistumisesta, tupakoinnista sekä sähköisestä valvonnasta. Lisäksi Sulkavan vankilan (av) järjestyssääntö erosi suppeudessaan selvästi muiden vankiloiden järjestyssäännöistä.

Kaikkien vankiloiden järjestyssääntöjen johdanto-osana toimiva *yleinen osa* oli laadittu varsin tarkasti mallijärjestyssäännön mukaisesti (Liite 2, Taulukko 2).

5 Perushuolto

5.1 Vaatetus ja pukeutuminen

Lähtökohdat. Vankeuslain mukaan avolaitoksessa vangin on käytettävä omia vaatteitaan, kun taas suljetussa vankilassa omien vaatteiden käyttöä voidaan rajoittaa vankilan järjestyksen tai valvonnan tai työturvallisuuden vaatimasta syystä. Lisäksi laissa on säädetty, että soveltuva vaatetus on annettava vangille, joka ei saa käyttää työssä omia vaatteitaan tai joka työn luonteen vuoksi tarvitsee suojavaatetusta. (VL 7:2.1–3.)¹⁴

Esimerkkinä omien vaatteiden käytön rajoittamisesta vankilan järjestyksen vaatimasta syystä on hallituksen esityksessä mainittu rikollisten järjestöjen ja ryhmien, kuten moottoripyöräjengien, tunnusvaatetuksen käyttö. Tällaisen vaatetuksen on arvioitu aiheuttavan kilpailevissa ryhmissä konflikteja, minkä ohella muut vangit voivat kokea tällaisen vaatetuksen uhkaavana. (HE 263/2004 vp, 159.)

Vankilan valvonnan edellyttämästä syystä omien vaatteiden käyttöä voidaan hallituksen esityksen mukaan rajoittaa esimerkiksi sellaisessa vankilassa, jossa vankien vaihtuvuus on suuri ja rajoitus olisi perusteltu esimerkiksi karkaamisten estämiseksi. Mahdollista on myös omien vaatteiden käytön rajoittaminen osittain, kuten päällysvaatteiden osalta. Lisäksi omien vaatteiden käyttöä voidaan hallituksen esityksen mukaan perustella järjestyksen ja hygieniasyiden nojalla tilanteessa, jossa vanki on sijoitettu sairaalaysikköön. (HE 263/2004 vp, 159.)

Vankeusvangin omien vaatteiden käytön rajoittamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä turvallisuudesta vastaava virkamies (VL 7:2 ja 7:7). Tarkemmat määräykset perushuollosta antaa Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö (VL 7:8). Järjestyssäännössä ei siten voida antaa määräyksiä vankien omien vaatteiden käytöstä.

VL 7:3:n mukaan vanki vastaa käytössään olevien omien vaatteidensa huollosta. Vangin on säännöksen mukaan pidettävä myös vankilan antama vaatetus asianmukaisessa kunnossa. Vankilan on järjestettävä vangille tilaisuus hänen omien vaatteidensa pesuun tai niiden pesettämiseen vankilassa tai vangin kustannuksella vankilan välityksellä vankilan ulkopuolella.

Rikosseuraamuslaitoksen vankien vaatetusta koskevan ohjeen (dnro 5/004/2012) mukaan vankilan tulee järjestää vankilan puolesta talvikaudeksi talvitakki niille vangeille, joilla ei ole tai ei ole mahdollisuutta saada käyttöönsä omaa talvitakkia. Ohjeessa on yksityiskohtaisesti lueteltu sekä

---

¹⁴ Lisäksi vangille, jolla ei ole asianmukaista omaa vaatetusta, on annettava soveltuva vaatetus vankilassa käytettäväksi sekä tuomioistuimessa käyntiä tai muuta vankilasta poistumista varten (VL 7:2.4).

mies- että naisvankien käyttöön annettavat asusteet, niiden lukumäärä, laatu ja väri.

Järjestyssääntöryhmän esityksen mukaisessa pukeutumista koskevassa mallimääräyksessä vangeilta edellytetään asianmukaista pukeutumista vankilan alueella ja asetetaan kurinpitörangaistuksen uhka epäasianmukaisesta pukeutumisesta. Mallimääräyksen mukaisessa muotoilussa siis asetetaan vangille toimintavelvoite eli velvollisuus pukeutua asianmukaisesti.

Kuten järjestyssääntöryhmäkin on raportissaan todennut, asianmukaisen pukeutumisen määrittäminen ei ole yksiselitteistä ja riippuu paikasta ja olosuhteista. Asianmukaisen pukeutumisen vaatimuksen todetaan raportissa koskevan koko vankila-aluetta eli myös vankien sellejä. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 34.)

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Mallijärjestyssäännön määräys pukeutumisesta oli sellaisenaan sisällytetty *lähes kaikkien vankiloiden järjestyssääntöihin* (Liite 2, Taulukko 3). Yhden vankilan järjestyssäännöstä pukeutumista koskeva määräys puuttui kokonaan (Sulkavan vankila (av)).

Joidenkin vankiloiden järjestyssäännössä pukeutumista koskevaa määrystä oli tarkennettu mallijärjestyssäännön säännöksestä esimerkiksi tarkentamalla *asianmukaisen pukeutumisen* vaatimusta. Epäasianmukaisena pukeutumisena pidettiin esimerkiksi rikollisryhmien jäsenyyteen liittyvillä tunnuksilla varustettujen vaatteiden tai asusteiden käyttämisestä sekä liian vähäisessä vaatetuksessa esiintymistä tietyissä tilanteissa tai tiloissa. Usean vankilan pukeutumista koskevassa määräyksessä oli lisäksi todettu vangin velvollisuus esimerkiksi työtoiminnassa käyttää hänelle osoitettua suojavaatetusta ja -varustusta.

Kahden vankilan järjestyssäännössä oli kurinpitörangaistuksen uhalla velvoitettu vanki huolehtimaan vaatetuksensa puhtaudesta siten, että hajuhaittoja ei pääse syntymään. Kyse oli siis henkilökohtaista hygieniaa koskevasta määräyksestä.

5.2 Siisteys

Lähtökohdat. Vangin on vapaa-aikanaan huolehdittava asuinhuoneensa ja oleskelutilojen siivouksesta ja puhtaanapidosta sekä taloustöistä (VL 7:4). Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on VL 7:8:n mukaisesti antanut määräyksen vankien asumisesta ja perushuollosta (dnro 19/004/2010). Määräyksen mukaan jokainen vanki on velvollinen siivoamaan sellinsä, ja mikäli vanki ei kehotuksista huolimatta siivoa asuintilojaan, voidaan vangille määrätä kurinpitörangaistus.

Risen määräyksen (19/004/2010) mukaan vangille tulee järjestää mahdollisuus peseytymiseen päivittäin. Vankilan on lisäksi hankittava vankilaan määrättyjä hygieniatarvikkeita vankilan kustannuksella.

Vankiloissa on tupakoinnin suhteen noudatettava tupakkalakia (693/1976). Risen asumista ja perushuoltoa koskevassa määräyksessä (19/004/2010) on lisäksi todettu, että vankien majoituksessa ja toimintojen järjestämisessä tulee huolehtia siitä, että ketään ei vastoin tahtoaan altisteta tupakansavulle. Määräyksessä on myös kielletty tupakointi vankiosastojen yleisissä tiloissa. Määräyksen mukaan vangilla tulee olla mahdollisuus asua sellissä, jossa ei tupakoida.

Mikäli vanki polttaa tupakkaa tupakkalaissa kielletyllä alueella eli muualla kuin sellissä, ulkoilussa tai tupakointiin erityisesti osoitetussa paikassa, hänelle voidaan määrätä siitä kurinpitorangaistus, jos hän ei henkilökunnan antamasta käskystä tai kehotuksesta huolimatta lopeta tupakointia. Tällöin kurinpitorangaistus perustuu VL 15:3.1:n 1 kohtaan (syyllistyminen rikokseen vankilassa; tupakkalain 32 §:ssä säädetty tupakointirikkomus; ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 36).

Järjestyssäntöryhmä toi raportissaan esiin myös vankilassa tai vankilan alueella eläinten ruokkimiseen liittyvät terveyshaitat tai -riskit.¹⁵ Työryhmä päätyi siihen, että järjestyssäntöön voidaan asettaa kiello eläinten ruokkimiselle, mutta kiellon tarve ja edellytykset tulee arvioida vankilakohtaisesti.

Mallijärjestyssäntöön määräyksessä asetetaan vangille kaksi täsmällistä siisteyteen liittyvää toimintavelvoitetta, joista toiseen on liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. Mallimääräyksen mukaan sellikalustus on pidettävä kalusteluettelon mukaisessa järjestyksessä ja tavaroiden tulee olla säilytettynä kaapeissa ja muissa säilytystiloissa. Lisäksi määräyksen mukaan kuvia, julisteita ja muita esineitä saa kiinnittää ainoastaan asuinhuoneen seinällä olevaan kiinnitysalustaan. Mallimääräyksessä on asetettu kurinpitorangaistuksen uhka sen varalta, että vanki kiinnittää mainittuja esineitä muualle asuinhuoneessa.

Vankiloiden järjestyssäntöjen sisällöt. Lähes kaikkien suljettujen vankiloiden ja avovankiloiden järjestyssäntöissä lähtökohtana pidettiin mallijärjestyssäntöön muotoilua siisteydestä (Liite 2, Taulukko 4). Sulkavan vankilan (av) järjestyssäntöissä ei ollut lainkaan siisteyttä koskevaa määräystä.

---

¹⁵ Työryhmä on raportissaan viitannut jätelakiin (nyk. 646/2011) ja terveydensuojelulakiin (763/1994).

Joidenkin vankiloiden järjestyssääntöihin oli mallijärjestyssäännön muotoilun lisäksi otettu tarkennuksia esimerkiksi kalusteita koskien. Esimerkiksi suljetuista vankiloista Keravan vankilan ja Jokelan vankilan järjestyssäännöissä oli kurinpitorangaistuksen uhalla kielletty osaston yhteiskäyttöön tarkoitettujen esineiden tai kalusteiden siirtäminen sellisiin tai pois osastolta ilman henkilökunnan lupaa. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä oli annettu hyvinkin tarkkoja määräyksiä esimerkiksi käytännön siivoustoimista, jätehuollosta tai vaatehuollosta.

Laukaan vankilan (av) järjestyssäännössä oli esimerkiksi kielletty yleistä siveellisyyttä loukkaavien kuvien pitäminen näkyvillä vankilan tiloissa. Määräyksen rikkomiseen ei ollut liitetty kurinpitorangaistuksen uhkaa.

Käyrän vankilan (av) järjestyssäännössä oli siisteyttä ja puhtautta koskevassa määräyksessä omat alakohtansa huonekohtaiselle siisteydelle, jätehuollolle ja peseytymiselle ja vaatehuollolle. Lähes kaikkia alakohtia koski erikseen kurinpitorangaistuksen uhka.

Myös *tupakointia* koskevia määräyksiä oli useiden vankiloiden järjestyssäännöissä nimenomaan siisteyttä koskevan määräyksen yhteydessä. Näissä määräyksissä tupakointi rajattiin tiettyihin paikkoihin, kuten selliin, ulkoilualueille tai tupakointiin erikseen osoitetuille paikoille. Osassa vankiloista tupakointia koskevaan määräykseen oli järjestyssäännössä liitetty kurinpitorangaistuksen uhka.

Muiden vankiloiden järjestyssäännöistä poikkeava määräys terveydenhuollosta. Poikkeuksena muiden vankiloiden järjestyssäännöistä Vilppulan vankilan (av) järjestyssäännössä oli erillinen määräys terveydenhuollosta.¹⁶ Määräyksen mukaan perusteetta sairaaksi ilmoittautumisesta tai sairaanhoitajan vastaanotolle määrättyinä aikana ilmoittautumatta jättämisestä voitiin vangille määrätä kurinpitorangaistus. Määräyksessä myös rajoitettiin vangin toimintaa sairasloman aikana; vanki ei saanut sairaslomansa aikana osallistua laitoksen ulkopuolelle tehtäviin matkoihin. Sairaslomäsääntöjen rikkomisesta voitiin määräyksen mukaan määrätä vangille kurinpitorangaistus.

¹⁶ Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön Vilppulan vankilaan tehdystä tarkastuksesta laaditussa raportissa on todettu, ettei mainitunkaltainen määräys järjestyssäännössä ole perusteltu, koska terveydenhuoltoa koskevat asiat tulee lähtökohtaisesti säännellä Risen määräyksessä. (Ks. Tarkastuskertomus. Vilppulan vankilan tarkastus. Raportti. 17.6.2011. Dnro 2/043/2011, 22.)

Lisäksi määräyksessä todettiin kaikkeen laitoksen ulkopuoliseen terveydenhuoltoon vaadittavan vankilan terveydenhuoltohenkilökunnan lupa, poikkeuksena poistumisluvan aikaiset, akuutin sairastumisen vuoksi tehdyt lääkärikäynnit. Määräyksessä myös todettiin, että vartijan tai sairaanhoitajan luovuttama lääkitys sekä erikseen tarvittaessa haettava lääkitys oli ehdottomasti otettava valvotusti valvomossa. Lääkkeiden kuljettamisesta ilman lupaa pois valvomosta tai sen yrittämisestä voitiin järjestyssäännön mukaan määrätä kurinpitorangaistus.

6 Vankilan tilat ja osastot

6.1 Vankilan alueella liikkuminen

Lähtökohdat. Vankien vankilan alueella liikkumista on määritelty avovankiloiden osalta vankeuslaissa. Lain 4 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan avolaitoksessa olevat vangit voivat oleskella ja liikkua vankilan tai sen osaston alueella, työpaikalla ja muussa toimintapisteessä ilman välitöntä valvontaa.

Myös vankien sähköinen valvonta on vankeuslain mukaan mahdollista. Avolaitoksessa vankeja voidaan valvoa vankilan tiloihin asennettavilla, vangin haltuun annettavilla tai vangin ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä tai tällaisten välineiden yhdistelmillä (VL 4:1.2).¹⁷

Vangin karkaaminen rangaistuslaitoksesta on säädetty rangaistavaksi teoksi rikoslain 16 luvun 16 §:ssä. Tämän ohella luvaton poistuminen avolaitoksesta tai terveydenhuollon laitoksesta on vankeuslaissa säädetty järjestyserikkomukseksi, josta voi seurata kurinpitorangaistus (VL 15:3.1 2 kohta).

Vankeuslain 15:1:n mukaan järjestyssäännössä voidaan antaa tarkempia määräyksiä muun muassa vankilan alueella liikkumisesta. Hallituksen esityksen mukaan järjestyssäännössä voidaan säännellä vankilassa ja sen alueella liikkumisen rajat (HE 263/2004 vp, 188).

VL 9:1.2:n mukaan suljetussa vankilassa vanki ei saa pitää hallussaan toiselta vangilta ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa saamaansa omaisuutta. Hallituksen esityksen mukaan säännös on tarpeellinen vankien välisten, usein heikomman vangin painostukseen tai uhkailuun perustuvien omaisuuden siirtojen estämiseksi (HE 263/2004 vp, 167). Suljettujen van-

---

¹⁷ Alkuvuonna 2013 sähköistä valvontaa on hyödynnetty kolmessa avovankilassa eli Suomenlinnan vankilassa, Kuopion vankilan avovankilaosastolla ja Vanajan vankilan Ojoisten osastolla. Näistä Suomenlinnan vankilan ja Vanajan vankilan järjestyssäännöissä on määrätty sähköisestä valvonnasta.

kiloiden turvallisuuden kannalta on järjestyssääntötyöryhmän esityksen mukaan keskeistä, että kiellettyjen aineiden liikkuminen vankilassa estetään. Tämän vuoksi työryhmä on esittänyt, että suljetuissa vankiloissa voidaan rajoittaa vankeja ottamasta mukaansa tavaroitaan sellistä lähtiessään. Työryhmän raportin mukaan asiaa koskeva säännös tarkentaa vankeuslain säännöstä, minkä vuoksi se on perusteltua ottaa järjestyssääntöön. Määräys ei työryhmän käsityksen mukaan myöskään sillä tavalla rajoita vangin oikeutta pitää hallussaan tavaroita, että siitä ei voitaisi antaa määräystä järjestyssäännössä.¹⁸ (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 11.)

Sekä suljetun vankilan että avovankilan alueella liikkumisesta on mallijärjestyssääntöön otettu samankaltainen muotoilu, jossa määritellään sallitut liikkumisalueet ja asetetaan kurinpitorangaistuksen uhka määräyksen vastaiselle menettelylle. Mallimääräyksen mukaan vanki saa liikkua ja oleskella hänelle määrätyllä toiminta- ja työpaikalla, omalla asuinosaustollaan sekä ulkoiluun, ruokailuun ja vapaa-aikaan määrättyssä paikassa aikoina, jotka ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä (vain avovankilat:) ja oheisesta karttaliitteestä. Muualla vankilassa tai sen alueella liikkuminen on mallimääräyksen mukaan ilman lupaa kielletty. Vangin liikkumisesta luvattomalla alueella voidaan mallimääräyksen mukaan määrätä kurinpitorangaistus.

Suljetun vankilan osalta mallijärjestyssäännössä on lisäksi asetettu kieltö pitää hallussa tavaroita liikuttaessa vankilan alueella, ellei tähän ole vankinhoitoviranomaisen antamaa lupaa. Määräyksen vastaisesta menettelystä voidaan mallimääräyksen mukaan määrätä kurinpitorangaistus.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Lähes kaikkien vankiloiden järjestyssäännöissä vankilan alueella liikkumista koskeva säännös oli laadittu mallijärjestyssäännön muotoilun mukaisesti (Liite 2, Taulukko 5). Erityisesti *suljetuissa vankiloissa* noudatettiin vähämerkityksisiä poikkeuksia lukuun ottamatta mallijärjestyssäännön muotoilua lähes kirjaimellisesti.

Joidenkin *avovankiloiden* järjestyssäännöissä sen sijaan määrättiin yksityiskohtaisemmin alueella liikkumisesta. Esimerkiksi Satakunnan vankilan Huittisten osaston (av) järjestyssäännöissä määriteltiin mallijärjestyssääntöä yksityiskohtaisemmin vankien liikkumisaluetta ja kulkureittejä. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä todettiin sallitun liikkumisalueen olevan merkitty maastoon tai kartalle. Liikkumista koskevissa määräyksissä saatettiin myös rajata vangin liikkumista yöaikaan omaan asuinhuoneeseen ja määrätä tupakoinnista vankila-alueella.

---

¹⁸ Työryhmän raportissa on esitetty, että tavaroiden hallussapitoa rajoitettaessa vankilassa liikuttaessa ei aina välttämättä edellytetä tapauskohtaista päätöstä, vaan on mahdollista tehdä yleispäätös siitä, että vangit voivat ottaa esim. juomapullon ja pyyhkeen ulkoiluun mukaan kesäisin (ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 11).

Kahden avovankilan, Suomenlinnan vankilan ja Vanajan vankilan, järjestyssäännöissä oli muista vankiloista poikkeavasti määräykset sähköisestä valvonnasta. Näissä kahdessa vankilassa oli vankien valvonnassa käytössä sähköinen valvonta, joka tarkoitti, että vangin tuli pitää nilkassaan jalkapantaa ja mukanaan seurantalaitetta. Määräysten mukaan vangin tuli olla jatkuvasti tavoitettavissa seurantalaitteen avulla. Vanki oli vastuussa seurantalaitteen ja pannan asianmukaisesta käytöstä. Häiriöiden aiheuttamisesta laitteisiin ja laitteiden huolimattomasta käytöstä voitiin määräysten mukaan määrätä vangille kurinpitörangaistus. Jalkapanta voitiin poistaa vangilta tilapäisesti ainoastaan erittäin painavasta syystä johtajan päätöksellä. Vanki oli määräysten mukaan velvollinen korvaamaan vankilalle hänen omasta syystään kadonneet tai rikkoutuneet laitteet.

6.2 Tilojen lukittuna pitäminen ja vahvuustarkastukset

Lähtökohdat. Vankeuslain 15:1:n mukaan järjestyssääntö sisältää määräyksiä tilojen lukittuna pitämisestä. Kuitenkin VL 15:16:n mukaan vankilan tilojen valvonnasta ja lukittuna pitämisestä päättää vankilan johtaja. Tulkinanvaraiseksi siten jää, mitä järjestyssäännössä voidaan määrätä tilojen lukittuna pitämisestä.

Järjestyssääntöryhmän ehdotuksen mukaisessa *suljettuja vankiloita* koskevassa määräyksessä todetaan sellien ovien olevan lukittuina päiväjärjestyksessä määrättyinä aikoina. Lisäksi todetaan, että mikäli vanki ei ole sellien ovia suljettaessa omassa sellissään ilman hyväksyttävää perustetta, hänelle voidaan määrätä kurinpitörangaistus. Mallijärjestyssäännössä on lisäksi esitetty, että järjestyssäännössä voidaan määrätä paikallaolosta vahvuustarkastuksessa sekä vangin velvollisuudesta lukita sellinsä tai asuinhuoneensa ovi poistuessaan. Näiltä osin vankiloille on siis jätetty laajempaa harkintavaltaa määräyksen sisällön osalta.

Avovankiloiden mallijärjestyssäännössä ei ole asiasta tarkkaa muotoilua, ja vankilat voivat muotoilla määräykset valitsemallaan tavalla. Mallijärjestyssäännössä on ainoastaan mainittu, että asiaa koskevassa määräyksessä voidaan todeta paikallaolosta vahvuustarkastuksissa sekä ovien lukitsemisvelvollisuudesta asuinhuoneesta poistuttaessa.

Järjestyssääntöryhmä esitti, että järjestyssäännössä voidaan lisäksi antaa vankilakohtaisia määräyksiä siitä, missä vangin on oltava vahvuustarkastuksen aikana ja miten hänen on meneteltävä. Työryhmän mukaan järjestyssäännössä voidaan myös antaa määräys siitä, että vangin on oltava seisaallaan tarkastusten yhteydessä, ja menettelyyn voidaan liittää kurinpitörangaistuksen uhka.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. *Sekä suljettujen vankiloiden että avovankiloiden järjestyssäännöissä* noudatettiin hyvin pitkälti (suljetun vankilan) mallijärjestyssäännössä esitettyä muotoilua (Liite 2, Taulukko 6). Useiden vankiloiden järjestyssäännössä mainittiin, että mikäli vangilla oli sellinsä oveen avain, sellin ovi piti lukita sieltä poistuttaessa.

Vankiloiden järjestyssäännöissä määriteltiin myös usein, miten vankien tuli toimia vahvuustarkastusten yhteydessä. Määräysten mukaan vankien tuli olla vahvuustarkastusten aikana sellissään tai vahvuustarkastuksesta kuulutettaessa välittömästi siirtyä selliinsä. Avovankiloissa vankien tuli joidenkin vahvuustarkastusten aikana olla huoneissaan, kun taas joidenkin vahvuustarkastusten aikana vankien tuli olla jossakin muussa tilassa, kuten ruokailutilassa, tai käydä ilmoittautumassa vankilan toimistoon. Aamuisin ja iltaisin tehtävät vahvuustarkastukset suoritettiin järjestyssääntöjen mukaan myös kaikissa avovankiloissa siten, että vangit olivat asuinhuoneissaan/selleissään. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä määriteltiin, missä asennossa vangin tuli olla vahvuustarkastuksen aikana.

Kaikkien vankiloiden järjestyssäännöissä Mikkelin vankilaa (sv) ja Kuopion vankilan avovankilaosastoa lukuun ottamatta liitettiin vahvuustarkastuksia ja/tai tilojen lukittuna pitämistä koskevien määräysten rikkomiseen kurinpitorangaistuksen uhka.

6.3 Vankilan osastot

Lähtökohdat. Vankilassa voi vankeuslain mukaan olla valvonnan asteeltaan ja toiminnoiltaan erilaisia osastoja (VL 5:1). Vankeuslaissa tai sen esitöissä ei ole määritelty osastojen ominaisuuksia tai valvonnan tarpeita tarkemmin. VL 5:8:n mukaan vankilan osastoilla tulee olla päiväjärjestys.¹⁹

Vankeuslain mukaan miehet ja naiset on pidettävä eri asunto-osastoissa (VL 5:1.3). Kuten järjestyssääntötyöryhmä on raportissaan tuonut esiin, avovankiloissa ja osassa suljetuista vankiloista mies- ja naisvankien välistä kanssakäymistä ei voida käytännössä estää. Naisten ja miesten välisestä kanssakäymisestä järjestyssääntötyöryhmä on todennut, että järjestyssään-

---

¹⁹ Vankeuslain 5 luvussa on säädetty sopimusosastosta (4 §) ja varmuusosastosta (5 §). Erityisesti varmuusosastolle sijoittaminen merkitsee käytännössä vangin oikeuksien rajoittamista muita osastoja enemmän. Sopimus- tai varmuusosastolle sijoittamisen seurauksena voidaan esimerkiksi kieltää tai rajoittaa vangin osallistumista vapaa-ajan toimintoihin (VL 11:2.2). Varmuusosastolle sijoittaminen rajoittaa myös vangin oikeutta osallistua uskonnollisiin tilaisuuksiin sekä oikeutta käyttää vankilan kirjastoa (VL 11:3–4 §). Varmuusosastolle sijoittaminen merkitsee myös vangin puhelujen valvontaa koskevia erityisehtoja sekä rajoituksia tapaamisissa (VL 12:8.2 ja VL 13:1.2).

nössä ei voida kieltää nais- ja miesvankien välistä fyysistä kanssakäymistä tai asettaa sille kurinpitouhkaa. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 14.)

Mallijärjestyssäännössä ei ole määritelty tarkasti vankilan osastoja koskevaa määräystä. Suljetun vankilan mallijärjestyssäännössä on todettu, että osastoja koskevassa määräyksessä voidaan esitellä vankilan osastot ja esittää niiden yhteydessä osastokohtaiset määräykset puhelimenkäytöstä ja haltuun annettavasta omaisuudesta. Lisäksi voidaan tarvittaessa määrätä osastokohtaiset tapaamisajat. Avovankiloiden osalta mallijärjestyssäännössä on vain todettu, että vankilan osastot voidaan määritellä omassa määräyksessään.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Osastoja koskevat vankiloiden järjestyssääntöjen määräykset olivat pääsääntöisesti informatiivisia eikä niihin sisältynyt vankeja velvoittavia osia kurinpitorangeistuksen uhkineen (Liite 2, Taulukko 7).²⁰ Osastoja koskevissa määräyksissä esiteltiin vankilan osastot ja mahdollisesti osastojen toimintaan liittyviä käytännön seikkoja, kuten kunkin osaston puhelinajat ja/tai tapaamisajat. Lisäksi osassa vankiloista oli osastoja koskevissa määräyksissä mainittu osastokohtaisia rajoituksia, esimerkiksi hallussa pidettävistä tavaroista tai oikeudesta osallistua vapaa-ajan toimintoihin. Esimerkiksi Jokelan vankilan avovankilaosaston järjestyssäännössä määrättiin kurinpitorangeistuksen uhalla, ettei aktiivitoimintoihin osallistuva vanki saanut käyttää puhelinta toiminta-aikana ilman henkilökunnan lupaa.

Ylitornion vankilan (av) järjestyssäännössä määrättiin naisten ja miesten välisestä kanssakäymisestä. Määräyksen mukaan vankilan naisosaston ja miesosaston keskinäiset vierailut eivät olleet sallittuja. Mies- ja naisvankien keskinäisessä kanssakäymisessä olivat kurinpitorangeistuksen uhalla sallittuja vain tervehdykset ja tavanomaiset keskustelut. Lisäksi rajattiin tupakointi kurinpitorangeistuksen uhalla tietyille alueille.

Joidenkin vankiloiden osastoja koskevissa määräyksissä tuotiin esiin, kuka päätti osastoille sijoittamisesta ja/tai mitkä seikat vaikuttivat osastolle sijoittamiseen. Esimerkiksi Pelson vankilan (sv) järjestyssäännössä todettiin vankilassa olevan valvonnan asteeltaan erilaisia osastoja, joille vanki voitiin sijoittaa sukupuolen, käytöksen, päihteettömyyteen sitoutumisen, rangaistusajan suunnitelman ja järjestyksikköjen perusteella sekä turvallisuuden takaamiseksi. Helsingin vankilan (sv) järjestyssäännössä todettiin

---

²⁰ Osassa vankiloista ei ole erillisiä osastoja, jolloin myöskään järjestyssäännössä ei ollut osastoja koskevia määräyksiä (esim. Vilppula (av), Sulkava (av) ja Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av)).

lähtökohtana sijoittelussa olevan rangaistusajan suunnitelman toteuttaminen ja turvallisuusseikat.

7 Toimintojen järjestäminen

Lähtökohdat. Vankiloiden järjestyssäännöissä määrätään toimintojen järjestämisestä, jota koskevia ylempinasteisia normeja on vankeuslain 8 ja 11 luvuissa sekä vankeusasetuksessa. Myös Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi VL 8:15:n mukaan antaa aiheeseen liittyviä määräyksiä.²¹

Vankeuslain 8 luvussa säädetään toimintojen järjestämisestä. Vangilla on osallistumisvelvollisuus eli hänen tulee vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana osallistua vankilan järjestämään tai hyväksymään toimintaan (VL 8:2). Toisaalta vankilan on vahvistettuna työ- ja toiminta-aikana annettava vangille tilaisuus täyttää osallistumisvelvollisuutensa rangaistusajan suunnitelman toteutumista edistävässä toiminnassa (VL 8:3). Luvussa määritellään ammattityön ja valmentavan työn, siviilityön, oman työn ja koulutuksen sisällöistä sekä säädetään toimintaan osallistumisesta vankilan ulkopuolella, tällaista toimintaa varten tarvittavan luvan edellytyksistä ja luvan tai sijoituksen peruuttamisesta (VL 8:5–11).

Vankeusasetuksen 21 §:n mukaan vanki on sijoitettava rangaistusajan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi toimintaan siten, että vangin yksilölliset tarpeet ja vankilan käytettävissä olevat voimavarat otetaan huomioon. Vankeusasetuksessa määritellään vankien työ- ja toiminta-aika sekä konkreettisia seikkoja, joita esimerkiksi opintoluvan ja siviilityön ehdoista tulee kirjata asiaa koskevaan päätökseen tai muuhun asiakirjaan. Lisäksi asetuksen 27 §:ssä säädetään mahdollisuudesta myöntää vapautusta osallistumisvelvollisuudesta kaksi arkipäivää kultakin osallistumiskuukaudelta sellaiselle vangille, joka on osallistunut toimintaan säännöllisesti vähintään kuuden kuukauden ajan.

Vankien vapaa-ajan toimintoja koskevat säännökset on sijoitettu vankeuslain 11 lukuun. Vankiloilla on velvollisuus järjestää vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa (VL 11:1). Säännöksen mukaan vangeille on annettava tilaisuus osallistua vapaa-ajan toiminnan suunnitteluun ja järjestämiseen. Harrastustoiminnassa vankeja on lisäksi ohjattava ja neuvotta-

---

²¹ Vankeusasetuksessa määrätään VL 8:15:n mukaan toimintaan sijoittamisesta, vankien työ- ja toiminta-ajasta sekä sijoituksen ja luvan ehdoista, pituudesta ja sijoitussopimuksesta sekä osallistumisvelvollisuudesta vapauttamisesta määräajaksi. Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö voi antaa tarkempia määräyksiä toimintaan sijoittamisessa noudatettavasta menettelystä, töiden luokittelusta sekä muista työn edellytyksistä.

va. Vankilan ulkopuolisille henkilöille, yhteisöille ja säätiöille voidaan antaa lupa järjestää vankilan oloihin soveltuvaa vapaa-ajan toimintaa.

VL 15:1:n mukaan järjestyssäännössä voidaan antaa tarkempia määräyksiä vapaa-ajan järjestämisestä. Vapaa-ajan järjestämistä ei laissa tai lainvalmisteluaineistossa ole tarkemmin määritelty. Esimerkkeinä vapaa-ajan toiminnoista on hallituksen esityksessä mainittu liikunta, askartelu, opiskelu, taide- ja kulttuuritoiminta sekä erilaiset kurssi-, esitelmä- ja keskustelutilaisuudet (HE 263/2004 vp, 172).

Vankien uskonnonharjoituksesta ja kirjastojen käytöstä on säädetty vankeuslaissa. Vankilassa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vankien tarpeiden mukaan jumalanpalveluksia, hartaushetkiä ja muita uskonnollisia tilaisuuksia (VL 11.3). Vangeille on annettava mahdollisuus tavata oman uskontokuntansa sielunhoitajaa tai muuta edustajaa. Vankilassa on oltava uskonnonharjoitukseen soveltuvat tilat. Oikeutta osallistua uskonnollisiin tilaisuuksiin voidaan tietyissä tilanteissa rajoittaa.

Vankilassa on vankeuslain mukaan myös oltava kirjasto tai vangeille tulee järjestää mahdollisuus käyttää yleisiä kirjastopalveluja (VL 11:4). Vankilan kirjaston on toimittava yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa, ja sen toiminnan tulee vastata yleisten kirjastojen toimintaperiaatteita. Vangeille on varattava riittävän usein pääsy vankilan kirjastoon, ja heitä on ohjattava kirjaston käytössä.

Järjestyssääntötyöryhmä katsoi, että toiminnoista ei ole mahdollista tai tarpeen määrätä järjestyssäännössä kovinkaan laajalti. Työryhmän mukaan järjestyssäännöissä ei ole esimerkiksi mahdollista antaa määräyksiä esimerkiksi toimintojen järjestämisen rajoittamisesta tai poikkeuksellisesta työajasta esimerkiksi henkilökuntavajauksen johdosta (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 15).

Järjestyssääntötyöryhmän raportin mukaan järjestyssäännössä on perusteltua ottaa kantaa siihen, kuinka usein vangeille on järjestettävä mahdollisuus vankilan kirjaston käyttöön. Lisäksi järjestyssäännössä on syytä olla määräys siitä, millä tavoin esimerkiksi varmuusosastolla oleville ja muille erityistilanteissa oleville vangeille järjestetään kirjastopalvelut. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 30.)

Valtaosa muista vapaa-ajan toimintaan liittyvistä asioista on järjestyssääntötyöryhmän mukaan luonteeltaan sellaisia, että niistä voidaan antaa ohjeet vankiloiden tulo-oppaissa (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 30).

Mallijärjestyssäännössä ei anneta toimintojen järjestämisestä täsmällisiä ehdotuksia määräyksen sisällöksi. Sekä suljetun että avovankilan mallimääräyksessä tuodaan esiin, että työ- ja vapaa-ajan toimintojen järjestämistä koskevassa määräyksessä todetaan yleisellä tasolla lyhyesti ja luettelomaisesti vankilassa järjestettävät työ- ja vapaa-ajan toiminnat. Lisäksi mallijär-

jestyssäännössä esitetään määrättäväksi kirjastopalveluiden tarjoamisesta. Suljetun vankilan osalta esitetään todettavaksi, kuinka usein vangille on järjestettävä mahdollisuus vankilan kirjastopalveluiden käyttöön ja että kirjaston käytön tarkemmat ajankohdat ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä. Avovankilan osalta puolestaan ehdotetaan määrättäväksi siitä, kuinka vankilassa on järjestetty kirjaston käyttö ja että kirjaston käytön tarkemmat ajankohdat ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä. Lisäksi suljetun vankilan mallimääräyksessä esitetään, että työ- ja vapaa-ajan toiminnoista määrättäessä todettaisiin varmuusosastolle sijoitettujen, kurinpitorangaistusta suorittavien ja turvaamistoimenpiteiden kohteena olevien vankien kirjastopalvelujen järjestämistapa.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Vankiloiden järjestyssääntöjen toimintoja koskevat määräykset olivat lähinnä informatiivisia eikä niissä asetettu vankeja velvoittavia määräyksiä (Liite 2, Taulukko 8). Toimintoja koskevissa määräyksissä esiteltiin kussakin vankilassa tarjottavat työtoiminnot, koulutukset sekä vapaa-ajan toiminnot. Lisäksi määräyksissä esiteltiin vankilassa tarjolla olevat kirjastopalvelut, jotka oli voitu järjestää eri tavoin: joko vankilassa oli kirjasto, vankilalla kävi kirjastoauto, vankilasta pääsi käymään kaupungin tai kunnan kirjastossa tai kirjastopalvelut oli järjestetty näiden yhdistelmänä.

Joidenkin vankiloiden toimintoja koskevissa määräyksissä annettiin myös *käyttäytymistä* koskevia määräyksiä. Esimerkiksi Kuopion vankilan avovankilaosaston järjestyssäännön mukaan vapaa-aika- ja harrastustoiminnalla ei saanut häiritä osaston muita asukkaita, osaston järjestystä tai muita toimintoja eikä osaston ympäristöä. Ylitornion vankilan (av) järjestyssäännössä kiellettiin kurinpitorangaistuksen uhalla kaikenlainen vankien välinen rahapeli. Juuan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan vapaa-ajan toiminnoissa epäasianmukaisesta käyttäytymisestä voitiin määrätä kurinpitorangaistus.

Kestilän vankilan (av), Ylitornion vankilan (av) ja Laukaan vankilan (av) järjestyssäännöissä toimintoja koskevassa määräyksessä esiteltiin toimintoja sekä todettiin esimerkiksi kellonaikoihin liittyviä rajoituksia tiettyjen tilojen käytössä. Lisäksi määräyksessä annettiin ohjeita toimintoihin liittyen (esim. askartelutilan työkalujen käytöstä sekä lenkkeilystä/ulkoilusta). Määräyksissä vapaa-ajan ehtojen rikkomisesta asetettiin kurinpitorangaistuksen uhka.

Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä määrättiin vapaa-ajan tai työtoiminnoissa käytettävien *laitteiden, tilojen tms. käyttämisen säännöistä*, esimerkiksi kiellosta käyttää askartelutiloista löytyviä laitteita ennen perehdyttämistä, viedä työkaluja pois tiloista tai oleskella tiloissa ilman lupaa tai

perusteltua syytä. Lisäksi näissä määräyksissä todettiin joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä erityistilanteisiin tai -olosuhteisiin liittyvillä osastoilla olevia vankeja koskevat rajoitukset esimerkiksi kirjaston käytön osalta.

8 Vankien yhteydet vankilan ulkopuolelle

Vankien mahdollisuuksia pitää yhteyttä vankilan ulkopuolelle pidetään keskeisenä vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa määrittävän normaalisuusperiaatteen kannalta (HE 263/2004 vp, 107). Käytännössä yhteydenpito tapahtuu puhelujen, kirjeenvaihdon ja vankilassa järjestettävien tapaamisten välityksellä sekä poistumislupien muodossa. Järjestyssäännössä voidaan VL 15:1:n mukaan nimenomaisesti määrätä tapaamisista ja puhelimen käytöstä.

Vankien yhteydet vankilan ulkopuolelle ovat merkittävässä asemassa myös vankilan järjestyksen ja turvallisuuden kannalta. Keskeisenä pidetään sitä, että rikollisen toiminnan, erityisesti huumausaineisiin liittyvän rikollisuuden, jatkaminen vankilan ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien välityksellä estetään. (Ks. HE 263/2004 vp, 114.)²²

8.1 Tapaamiset

Lähtökohdat. Tapaamiset ovat vangille keskeinen keino pitää yhteyttä perheeseensä ja muuhun lähipiiriinsä ja siten säilyttää siteet vankilan ulkopuoliseen elämäänsä. Tapaamisten, kuten muunkin vankilan ulkopuolelle suuntautuvan yhteydenpidon tai toiminnan, kautta toteutuvan kosketuksen vankilan ulkopuoliseen elämään ja yhteiskuntaan voi arvioida olevan merkittävässä osassa vangin rangaistuksen suorittamisen jälkeisessä tavalliseen elämään paluussa (ks. HE 263/2004 vp, 107).

Tapaamisia koskevien käytäntöjen on aiemmin havaittu vaihdelleen vankiloiden välillä, mihin järjestyssääntöryhmä kiinnitti raportissaan huomiota. Erityisesti ongelmia liittyi siihen, että tapaamiskertojen lukumäärät vankia kohden vaihtelivat vankiloittain. Myös taloustilanteeseen vetoamista pidettiin ongelmallisena perusteluna rajoittaa tapaamisten määrää. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 17.)

Vankeuslain 13 luvussa säädetään tapaamisista vankiloissa. Vangilla on oikeus tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena tapaamista varten

---

²² Vankeusasetuksessa säädetään vankilahenkilökunnan menettelytavoista vankilan ulkopuolelle suuntautuvien yhteyksien rajoittamistilanteissa (40–48 §).

varattuina aikoina niin usein kuin se vankilan järjestystä ja toimintaa haittaamatta on mahdollista (VL 13:1). Laissa säädetään myös muun muassa tapaamistiloista ja tapaamisten valvonnasta, valvomattomasta tapaamisesta, tapaamisen epäamisestä ja erityisvalvotusta tapaamisesta, tavaroiden vastaanottamisesta ja tarkastamisesta sekä tapaamiskiellosta (VL 13:2–12 §). VL 13:12:ssa Rikosseuraamuslaitokselle on säädetty valtuus antaa tarkemmat määräykset tapaamisten järjestämisestä. Lisäksi VL 15:1:n mukaan järjestyssääntö sisältää vankeuslakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä tapaamisten järjestämisestä.

Tapaamisen epäamisestä säädetään VL 13:4:ssä. Tapaaminen voidaan säännöksen mukaan evätä muun muassa, jos on perusteltua syytä epäillä, että tapaamisesta aiheutuu vaaraa vankilan järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muun henkilön turvallisuudelle. Tapaaminen voidaan kuitenkin järjestää erityisen valvotuissa olosuhteissa (erityisvalvottu tapaaminen), jos tarkoitettu vaara on mahdollista tällä tavoin torjua. Hallituksen esityksessä esimerkkitilanteena mainitaan tapaajan käyttäytyminen uhkaavasti tai aggressiivisesti (HE 263/2004 vp, 181).

Rikosseuraamuslaitoksen tapaamisten järjestämistä koskevan määräyksen (dnro 15/004/2010) mukaan kunkin vankilan järjestyssäännöstä ilmevät tarkemmin vankilan tapaamisajat ja tapaamiseen liittyvät ehdot sekä menettelytavat tapaamisia varattaessa. Lisäksi määräyksen mukaan järjestyssäännöstä käyvät ilmi myös valvomattoman tapaamisen edellytykset ja tapaamisen ehtona oleva päihitteettömyyden valvonta. Vankiloilla on määräyksen mukaan myös mahdollisuus rajoittaa tapaajien määrää.

Rikosseuraamuslaitoksen määräyksessä todetaan, että jos vangilla ei ole mahdollisuutta poistumislupiin, on erityisesti huolehdittava siitä, että vangilla on mahdollisuus tavata lapsiaan ja muuta perhettään vankilan järjestämissä tapaamisissa. Määräyksen mukaan tapaamisjärjestelyt on toteutettava siten, että ne eivät tosiasiallisesti vaikeuta tai estä toteuttamasta vangin oikeutta tavata vieraita tarpeellisen valvonnan alaisena. Tapaamistilojen ja eriasteista valvontaa edellyttävien tapaamisten valvonnan järjestelyissä on otettava huomioon toisaalta vangin ja vieraan yksityisyyden tarve ja toisaalta vankilaturvallisuuteen liittyvät näkökohdat.

Tutkintavangin tapaamisten järjestämisessä on otettava huomioon pakkokeinolain nojalla päätetty vangin yhteydenpidon rajoitus. Myös varmuusosastolle sijoitetun vangin tapaamisoikeutta voidaan rajoittaa, jos siihen on laissa mainittuja perusteita.

Tapaamisia koskevilla määräyksillä on keskeinen asema järjestyssäännöissä. Mallijärjestyssäännössä ei ole esitetty tarkkoja esimerkkejä määräysten sanamuodoista, vaan vankiloille on jätetty väljyyttä määräysten muotoiluun.

8.1.1 Valvotut tapaamiset

Lähtökohdat. Tapaamisten valvonnan osalta lähtökohtana ovat valvotut tapaamiset (HE 263/2004 vp, 180). Valvottu tapaaminen tarkoittaa vangin ja tapaajan tapaamista vankilan järjestämässä tilassa, jossa vankia ja tapaa-jaa erottaa usein pleksilasinen väliseinä.

Tapaamisten lukumäärästä ja ajankohdista määrättäessä lähtökohtana on VL 13 luvun 1 §. Hallituksen esityksen mukaan vangeilla on tapaamis-oikeus sellaisina aikoina, jotka vankilassa on varattu tapaamisiin. Edelleen esityksessä todetaan tapaamisaikojen vaihtelevan vankiloiden välillä mutta että tapaamiset järjestetään useimmiten viikonloppuisin, jolloin ne voidaan parhaiten järjestää laitoksen muuta toimintaa häiritsemättä. Vankeuslaissa tai sen esitöissä ei ole selkeästi otettu kantaa siihen, kuinka usein tapaami-sia tulee järjestää, jotta vangin oikeuden asiassa voidaan katsoa toteutuvan (HE 263/2004 vp, 180). Järjestyssääntötyöryhmä on esittänyt, että vangeil-la tulisi yhdenmukaisen kohtelun turvaamiseksi ja vangin ja hänen omais-tensa yhteydenpidon tukemiseksi olla mahdollisuus tavata vieraita kahtena päivänä viikossa (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 17).

Hallituksen esityksen mukaan myös *tapaamisajoista* tulee antaa tar-kemmat määräykset vankilan järjestyssäännössä (HE 263/2004 vp, 17). Järjestyssääntötyöryhmän kannanoton mukaan on perusteltua, että vanki saisi itse vaikuttaa tapaamisajankohtaan. Tapaamisten kestosta työryhmä on todennut, että suurten vankilakohtaisten eroavaisuuksien välttäminen on lähtökohta. Kannanoton mukaan tapaamisen vähimmäisajan tulisi olla 45 minuuttia. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 18.)

Järjestyssäännössä voidaan määrätä myös *tapaajien lukumäärästä*. Järjes-tyssääntötyöryhmän kannanoton mukaan tapaajien määrää ei tule järjesty-säännössä rajoittaa kerralla vähäisemmäksi kuin yksi aikuinen ja kaksi lasta tai vaihtoehtoisesti kaksi aikuista (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 18).

Järjestyssäännössä voidaan antaa määräyksiä myös tapaamisten *käytän-nön järjestelyistä*. Yhtenä esimerkkinä on mainittu suljetuissa vankiloissa tapaamisen ehdoksi otettava määräys siitä, että tapaajan on ilmoitaudutta-va ja oltava paikalla tapaamisessa esimerkiksi 15 minuuttia ennen tapaami-sen alkamista uhalla, että tapaaminen muuten peruuntuu (Rikosseuraamus-virasto 26.9.2008, 18).²³ Järjestyssääntötyöryhmä on lisäksi todennut, että järjestyssäännöissä ei voida antaa määräystä vangin vaatetuksesta tapaami-sen yhteydessä, tapaa-jaa koskevia käyttäytymissääntöjä eikä tapaajan päih-detestausta koskevia määräyksiä.

---

²³ Tällainen määräys oli annettu esimerkiksi Keravan vankilan (sv) ja Jokelan vankilan (sv) järjestyssäännöissä.

Mallijärjestyssäännössä suljetun vankilan määräys valvotuista tapaamisista on yksityiskohtaisempi kuin avovankilan määräys. Molempien mallimääräyksessä todetaan, että valvottuja tapaamisia koskevassa määräyksessä määrätään tapaamisten varaamistavasta eli siitä, että vanki itse varaa tapaamisen ajankohdan ja ilmoittaa siitä tapaajalle, tapaamisten ajankohdista, tapaamisten ajankohdan määräytymisestä ja tapaamisen kestosta sekä tapaajien lukumäärästä. Avovankilan osalta on lisäksi todettu, että määräyksessä tulee määritellä tapaamisten ehdot.

Suljettujen vankiloiden mallimääräyksessä valvotuista tapaamisista määritellään lisäksi täsmällinen kannanotto, jonka mukaan vangilla voi olla enintään yksi tapaamiskerta päivässä. Lisäksi esitetään, että määräyksessä todettaisiin tapaamisten käytännön järjestelyistä (ennakkoilmoittautuminen) sekä valvotuista lapsitapaamisista. Lisäksi suljettujen vankiloiden mallimääräyksessä ehdotetaan seuraavia tapaamisten ehtoja koskevia muotoiluja:

Tapaaja ja vanki eivät saa pitää muistiinpanovälineitä tai välittää kirjallisia viestejä ilman henkilökunnan lupaa. Vanki ja tapaaja eivät saa koskettaa toisiaan tapaamisen aikana. Mikäli vanki rikkoo tapaamisen ehtoja, hänelle voidaan määrätä asiasta kurinpitorangastus ja/tai tapaaminen voidaan keskeyttää.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Sekä suljettujen vankiloiden että avovankiloiden järjestyssäännöissä noudatettiin mallijärjestyssäännön esityksiä valvottuja tapaamisia koskevista määräyksistä (Liite 2, Taulukko 9). Joidenkin avovankiloiden järjestyssääntöön oli otettu nimenomaan suljetun vankilan mallia mukaileva määräys valvotuista tapaamisista. Avovankiloiden järjestyssäännöissä oli vaihtelua siltä osin, oliko määräykseen liitetty kurinpitorangastuksen uhka.

Valtaosassa suljetuista vankiloista (ja osassa avovankiloista) valvottuja tapaamisia saattoi järjestyssäännön mukaan olla vain yksi päivässä vankia kohden. Monen avovankilan järjestyssääntöön ei ollut kirjattu rajoitusta siitä, kuinka monta tapaamista vangilla saattoi päivittäin olla.

Viikompäiviä, jolloin tapaamisia järjestettiin, oli sekä suljetuissa vankiloissa että avovankiloissa järjestyssääntöjen mukaan viikoittain 1–2. Yleensä tapaamiset järjestettiin lauantaisin ja sunnuntaisin, mutta joissakin suljetuissa vankiloissa vain jompanakumpana. Lisäksi valtaosassa vankiloita tapaamisia järjestettiin arkipyhinä. Esimerkiksi Riihimäen vankilassa (sv) tapaamisia järjestettiin järjestyssäännön mukaan vain lauantaisin.

Suljettujen vankiloiden osalta tapaamiskertojen kestoja ja tapaajien enimmäismääriä koskevat järjestyssääntöjen määräykset vaihtelivat jossakin määrin vankiloittain. Yleisimmin tapaamisen kesto oli 45 minuuttia,

mutta tapaamisen kesto saattoi olla lyhyempikin (30 tai 40 minuuttia) tai pidempi (esim. yksi tunti).

Avovankiloissa tapaamisten kestot olivat järjestyssääntöjen mukaan pääsääntöisesti pidemmät kuin suljetuissa vankiloissa. Valtaosassa avovankiloista tapaamisten kestot oli järjestyssäännöissä määritelty n. 1,5–2 tunnin pituisiksi. Joidenkin avovankiloiden järjestyssäännöissä ei ollut tapaamisten enimmäiskestoa lainkaan määritelty (esim. Sulkavan vankila). Toisaalta esimerkiksi Oulun vankilan avovankilaosastolla tapaamisen enimmäiskestoksi oli järjestyssäännössä määritelty vain 45 minuuttia.

Kaikissa *suljetuissa vankiloissa* Satakunnan vankilan Köyliön osastoa²⁴ lukuun ottamatta tapaajien lukumäärää oli rajoitettu. Useimmiten tapaajia voi olla enintään kaksi aikuista, minkä lisäksi tapaamisessa voi olla läsnä rajattu määrä lapsia tai laveammin määritellen vangin ”alle 15-vuotiaat lapset” (Vantaa) tai ”kohtuullinen määrä lapsia” (Kerava ja Jokela). Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssäännön mukaan tapaajien lukumäärää voitiin tarvittaessa rajoittaa tilojen käydessä ahtaiksi.

Monissa *avovankiloissa* tapaajien lukumäärää ei sen sijaan ollut lainkaan järjestyssäännössä rajoitettu. Esimerkiksi Satakunnan vankilan Huitisten osaston järjestyssäännön mukaan tapaajien lukumäärää yhtä tavattavaa kohden ei ollut rajoitettu, mutta tilojen käydessä ahtaiksi lukumäärää voitiin rajoittaa. Joissakin avovankiloissakin oli kuitenkin rajoitettu tapaajien lukumäärää; esimerkiksi Naarajärven vankilan järjestyssäännön mukaan tapaajia voi olla enintään kolme henkilöä (pois lukien sylissä pidettävät lapset).

Avovankiloissa tapaamistilat ovat usein suljettuja vankiloita väljemmät ja valvonnan tarve on vähäisempi. Lisäksi avovankiloissa voi olla useita tapaamisiin soveltuvia tiloja tai alueita; tapaamisia voidaan käytännössä järjestää esimerkiksi ruokalassa, kerhohuoneella, luokkatiloissa tai piha-alueella.

Kaikkien *suljettujen vankiloiden* järjestyssäännöt olivat kutakuinkin yhdenmukaiset tapaamisten varaamista ja niihin valmistautumista koskevien määräysten osalta. Vankien tuli järjestyssääntöjen mukaan varata valvotut tapaamiset etukäteen. Tapaamisen varaamisajankohta vaihteli vankiloittain. Joissakin vankiloissa varaus tuli tehdä viikkoa ennen aiottua tapaamista, toisissa taas 2–3 päivää aikaisemmin. Vangin tuli kaikkien suljettujen vankiloiden järjestyssääntöjen mukaan ilmoittaa tapaamisesta tapaajalle.

Avovankiloiden järjestyssäännöissä oli enemmän vaihtelevuutta tapaamisten varaamista ja niihin valmistautumista koskevissa määräyksissä.

---

²⁴ Satakunnan vankilan Köyliön osasto on 1.10.2012 muutettu avolaitoksesta suljetuksi vankilaksi.

Osassa avovankiloista oli järjestyssäännöissä määrätty suljettujen vankiloiden tapaan tapaamisten varaamisesta ja tapaajien ilmoittamisesta, mutta osassa avovankiloiden järjestyssäännöistä ei määrätty lainkaan tapaamisten varaamisesta.

Tapaamisille voidaan järjestyssäännössä määrätä *ehtoja tai rajoituksia* tapaamisissa noudatettavaa menettelyä koskien. Suljettujen vankiloiden osalta järjestyssäännössä voidaan järjestyssääntöryhmän mukaan asettaa ehto siitä, että tapaaja ja vanki eivät saa pitää muistiinpanovälineitä tai välittää kirjallisia viestejä ilman henkilökunnan lupaa. Avovankiloiden osalta ei työryhmän näkemyksen mukaan ole tarpeen pyrkiä yhdenmukaiseen käytäntöön.

Kaikkien *suljettujen vankiloiden* järjestyssäännössä oli mallijärjestyssäännön mukaisesti kurinpitorangeistuksen uhalla kielletty muistiinpanovälineiden hallussapito ja kirjallisten viestien välittäminen ilman henkilökunnan lupaa. Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännössä oli tarkennettu mainittua säännöstä siten, että tapaamaan tulevalle lapselle voitiin henkilökunnan luvalla antaa lupa pitää hallussaan esimerkiksi leluja, piirustusvälineitä, pelejä tai vastaavaa ajanvietteeksi sopivaa tavaraa, jos se oli mahdollista laitospöytävaaran vaarantamatta kyseisen omaisuuden tarkastamisen jälkeen.

Jotta estettäisiin kiellettyjen aineiden ja esineiden kulkeutuminen vankilaan, tapaajan ja vangin välinen koskettaminen ei tapaamisessa ole lähtökohtaisesti sallittua suljetussa vankilassa. Avovankiloissa ei lähtökohtaisesti ole tarvetta vastaavansisältöiselle kiellolle.

Kaikkien *suljettujen vankiloiden* järjestyssäännöissä Satakunnan vankilan Köyliön osastoa lukuun ottamatta oli asetettu koskettamiskielto ja kielon rikkomiselle kurinpitorangeistuksen uhka. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä oli kosketuskieltoa tarkennettu tai lievennetty lasten osalta. Esimerkiksi Jokelan vankilan (sv) järjestyssäännön mukaan vanki ja tapaaja eivät saaneet koskettaa toisiaan tapaamisen aikana, ja vangin ja tapaajan välillä olevaan lasiin koskeminen tai sen rajalinjan ylittäminen millään tavoin oli kielletty. Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännön mukaan vanki ja tapaajat istuivat tapaamistiloissa tapaamispöydän eri puolilla, ja pikkulapsen vanki sai ottaa syliin.

Avovankiloissa ei järjestyssääntöjen mukaan pääsääntöisesti ollut vangin ja tapaajan kosketuskieltoa. Oulun vankilan avovankilaosaston järjestyssäännön mukaan ko. osastolla oli kuitenkin kosketuskielto.

Vankiloiden järjestyssäännöissä oli asetettu yksittäisiä tapaamisia koskevia rajoituksia.

Jokelan vankilan (sv) järjestyssäännössä oli Jokelan vankilassa kirjoilla oleville vangeille määrätty kielto tulla tapaamaan toista vankia Jokelan vankilaan. Sama määräys oli myös Jokelan vankilan avovankilaosaston järjestyssäännössä.

Mikkelin vankilan (sv) järjestyssäännössä todettiin, että vankilan henkilökunnalla oli mahdollisuus tapaajan tarkastamiseen tai tapaamisen epäämiseen perustellusta syystä. Lisäksi todettiin, että tapaamiseen ei saanut saapua päihtyneenä.²⁵ Mikkelin vankilan järjestyssäännössä määrättiin lisäksi, että vähäisten tapaamistilaresurssien vuoksi tapaamisia voitiin rajoittaa siten, että vangilla oli mahdollisuus tavata omaisiaan vain kerran tapaamispäivänä.

Turun vankilan (sv) järjestyssäännöissä asetettiin tapaajaa koskevia määräyksiä. Tapaaminen voitiin määräyksen mukaan evätä, jos tapaaja ei pystynyt todistamaan henkilöllisyyttään, ei suostunut turvatarkastukseen eikä henkilöntarkastukseen tai oli syytä epäillä tapaamisen aiheuttavan vaaraa laitoksen järjestykselle tai turvallisuudelle taikka vangin tai muun henkilön turvallisuudelle.

Muutamien suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä oli määrätty *alaikäisten lasten tapaamisesta*. Turun vankilan (sv) järjestyssäännössä oli määrätty, ettei alle 18-vuotias päässyt tapaamaan vankia ilman holhoojansa suostumusta. Tapaajan tuli olla kuitenkin 15-vuotias päästäkseen tapaamiseen ilman saattajaa. Lisäksi määrättiin, että tapaaja voi tavata vain yhtä vankia viikonlopun aikana.

Myös esimerkiksi Pyhäselän vankilan (sv) järjestyssäännössä määrättiin alaikäisistä tapaajista. Pyhäselän vankilan määräyksen mukaan yleinen tapaamisoikeus oli täysi-ikäisellä eli 18 vuotta täyttäneellä. Alaikäistä ei määräyksen mukaan päästetty tapaamiseen ilman täysi-ikäistä saattajaa. Lisäksi todettiin, että 15 vuotta täyttäneellä oli oikeus tavata vankivanhempaansa tai muuta lähiomaistaan ellei huoltaja sitä kieltänyt. Samoin todettiin, että vankivanhemman ollessa lapsen huoltaja erillistä suostumusta ei tarvittu. Huostaan otetun alaikäisen osalta lisäksi todettiin, että tapaaminen edellytti lastensuojeluviranomaisten lupaa tai suostumusta.

Osassa *suljetuista vankiloista* oli järjestyssäännössä mainittu erilliset tapaamistilat, joissa vangit voivat tavata lapsiaan tavallisia tapaamisia vähäisemmin rajoituksin (*valvotut lapsitapaamiset*). Näissä tapaamisissa vankia ja tapaajaa ei erotettu pleksilasilla, ja koskettaminen oli sallittua. Mikäli

²⁵ Järjestyssääntöryhmän mukaan järjestyssäännössä ei ole tarvetta säännellä tapaajan päihtymyskiellosta, koska VL 17:1:n mukaan vankilaan ei saa päästää ketään, joka päihtymyksen vuoksi saattaa vaarantaa vankilan järjestyksen tai turvallisuutta (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 20).

vankilassa on tilat erillisten lapsitapaamisten järjestämistä varten, järjestyssäännöissä tulee järjestyssäntöryhmän näkemyksen mukaan antaa tarkemmat määräykset tapaamisten käytännön järjestelyistä.

Erityisiä lapsitapaamisia koskevia määräyksiä annettiin Kuopion (sv), Riihimäen (sv), Keravan (sv), Jokelan (sv), Helsingin (sv) ja Turun (sv) vankiloiden järjestyssäännöissä. Lapsitapaamisia koskevat säännökset vaihtelivat vankiloittain esimerkiksi sen suhteen, oliko tapaamiseen saapuvien lasten lukumäärää rajoitettu, voivatko tapaamiseen osallistua muut kuin (todistettavasti) vangin omat lapset, osallistuiko lapsen/lasten saattaja tapaamiseen sekä minkä ikäisiä lapsia tapaamiset koskivat. Esimerkiksi Kuopion vankilan järjestyssäännössä todettiin lyhyesti, että valvottuja lapsitapaamisia järjestettiin tarvittaessa erityishenkilöstön valvonnassa. Turun vankilan järjestyssäännössä puolestaan todettiin, että lasten tapaamistilassa ei ollut erityistä kosketuskieltoa.

Riihimäen vankilan järjestyssäännön mukaan vangilla oli mahdollisuus tavata lapsiaan valvotusti lapsitapaamistilassa. Lapsitapaamisessa lasten täytyi olla todistettavasti vangin omia lapsia. Harkinnan mukaan myös muut perheessä asuvat lapset voivat osallistua lapsitapaamiseen. Lapsella tuli aina olla mukana täysi-ikäinen saattaja, joka oli lähiomainen tai viranomainen. Tavattavia lapsia sai olla kerrallaan enintään kolme, joista vähintään yhden tuli olla alle 10-vuotias. Alle 10-vuotias lapsi sai olla isän sylissä tapaamisen aikana.

Keravan vankilan järjestyssäännön mukaan vangilla oli mahdollisuus anoa isä-lapsi-tapaamista kerran kuukaudessa. [- -] Isä-lapsitapaamisen edellytyksenä oli, että vankia tapaava lapsi oli alle 13-vuotias. Lapsen saattaja ei saanut osallistua tapaamiseen.

Jokelan vankilan järjestyssäännön mukaan perhetapaamisluvan saaneilla lapsiperheillä oli mahdollisuus tavata lapsitapaamiseen tarkoitettussa huoneessa samoina aikoina kuin muutkin valvotut tapaamiset järjestettiin. Tapaaminen oli tarkoitettu ensisijaisesti vangin omien tai puolison lasten tapaamiseen. [- -] Vankilalla oli mahdollisuus rajoittaa valvottujen lapsitapaamisten määrä vankia kohden yhteen kertaan viikonlopun tai arkipyhän aikana. Tapaajien määrä oli rajoitettu kahteen aikuiseen ja kohtuulliseen määrään lapsia. Lapsi ei saanut olla 15:tä vuotta vanhempi. Valvotun lapsitapaamisen myöntämisen edellytyksenä oli, että vankia oli tapaamassa vähintään yksi enintään 15-vuotias lapsi. Tapaamishuoneen ovi oli pidettävä avoina, eikä huoneesta saanut poistua ilman henkilökunnan lupaa.

Helsingin vankilan järjestyssäännössä määrättiin, että vankien alle 7-vuotiaat lapset voivat tavata isäänsä ns. lapsiperhetapaamishuoneessa. Lapsiperhetapaamisen ehtona oli, että lapsi oli vangin oma lapsi.

8.1.2 Valvomattomat tapaamiset

Lähtökohdat. Tapaamisia järjestetään myös ilman valvontaa. Vangin lähiomaisen, muun läheisen ja asiamiehen sekä, jos siihen on syytä, myös muun henkilön tapaaminen voidaan sallia ilman valvontaa, jos se on perusteltua vangin yhteyksien säilymiseksi, oikeusasioiden hoitamiseksi tai muusta vastaavasta syystä eikä tapaamisesta aiheudu haittaa vankilan järjestykselle tai toiminnalle (VL 13:3).

Lähiomaisella tarkoitetaan aviopuolisoa, lapsia, vanhempia tai sisarusia. Muu läheinen puolestaan tarkoittaa avopuolisoa tai muuta henkilöä, jonka kanssa tuomittu on asunut pysyvästi ennen vankilaan tuloaan. Muulla henkilöllä tarkoitetaan esimerkiksi lapsuuden ystävää tai kaukaisempaa sukulaista. Rikosseuraamuslaitoksen tulkinnan mukaan myös isovanhemat katsotaan säännöksessä tarkoitetuiksi lähiomaisiksi.

Valvomattoman tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että vanki pyydetäessä antaa virtsa- tai sylkinäytteen tai suorittaa puhalluskokeen (VL 16:7). Muun kuin 12 luvun 3 §:ssä tarkoitetun valvontaviranomaisen ja 12 luvun 4 §:ssä tarkoitetun asiamiehen tapaamisen ehdoksi voidaan asettaa, että vanki suostuu päihdeettömyyden valvontaan. Järjestyssääntöryhmän esityksen mukaan järjestyssäännössä ei voida antaa määräystä siitä, että jos vanki ei anna pyydettyä näytettä tai antaa positiivisen näytteen, uutta valvomattomaa tapaamista ei voitaisi myöntää tiettyyn määräaikaan tai toistaiseksi. Työryhmän raportin mukaan tapaamisia koskevat anomukset on käsiteltävä tapauskohtaisesti aina kulloistenkin tietojen perusteella. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 23.)

Työryhmä on myös katsonut, että järjestyssääntöön tai Risen määräykseen ei voida asettaa yleisehtoa siitä, että valvomattoman tapaamisen myöntämisen perusteella vangilta voitaisiin pyytää päihdetestiä. Päihdetestin pyytäminen edellyttää työryhmän näkemyksen mukaan, että asiaa koskeva ehto on asetettu tapaamista koskevassa päätöksessä. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 23.)

Valvomattomasta tapaamisesta päättää vankilan johtaja tai hänen määräämänsä toiminnoista tai turvallisuudesta vastaava virkamies (VL 13:11).

Mallijärjestyssäännön mukaan järjestyssäännössä tulee sekä suljetuissa vankiloissa että avovankiloissa mainita menettelytapa valvomattomien tapaamisten hakemisessa; valvomattomien tapaamisten kesto ja ajankohdat; se, kuinka usein valvomattoman tapaaminen voidaan myöntää, sekä valvomattomaan tapaamiseen liittyvät ehdot. Tapaamistilojen rajallisuuden perusteella valvomattoman tapaamisen myöntäminen voidaan järjestyssääntöryhmän tulkinnan mukaan rajata vain niihin vankeihin, joille ei myön-

netä poistumislupia rangaistusajan pituuden perusteella (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 23).

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Sekä suljettujen että avovankiloiden valvomattomia tapaamisia koskevissa määräyksissä oli vaihtelua sen suhteen, oliko määräyksen rikkomiseen liitetty kurinpitorangaistuksen uhka (Liite 2, Taulukko 10). Mallijärjestyssäännön määräyksessä ei ole varsinaisesti esitetty kurinpitorangaistuksen uhan sisällyttämistä määräykseen.

Monien *suljettujen vankiloiden ja avovankiloiden järjestyssäännöissä*²⁶ todettiin, että valvomaton tapaaminen myönnettiin esimerkiksi tapaamistilojen rajallisuuden vuoksi ensisijaisesti vain vangeille, joille ei myönnetty poistumislupia esimerkiksi rangaistusajan pituuden perusteella.

Valvomattomia tapaamisia oli järjestyssäännön mukaan useimmissa vankiloissa mahdollista järjestää useampina viikonpäivinä kuin valvottuja tapaamisia. Valvomattomat tapaamiset voivat lisäksi olla kestoltaan pidempiä kuin valvotut tapaamiset. Järjestyssääntöjen mukaan valvomattoman tapaamisen kesto oli *suljetuissa vankiloissa* enimmillään 2,5–5 tuntia. *Avovankiloissa* oli järjestyssääntöjen perusteella enemmän vaihtelua valvomattomien tapaamisten kestoissa. Joissakin avovankiloissa kesto oli suljettujen vankiloiden tapaan muutaman tunnin (esim. Juuan vankila), kun taas joissakin avovankiloissa valvomaton tapaaminen voi kestää usean vuorokauden, jopa neljä vuorokautta (Satakunnan vankilan Huittisten osasto). Joidenkin avovankiloiden järjestyssäännössä ei ollut määritelty valvomattoman tapaamisen kestoja tai todettiin keston määrittävän tapauskohtaisesti (Vilppula). Suomenlinnan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan ko. vankilassa ei järjestetty lainkaan valvomattomia tapaamisia tilojen puuttumisen vuoksi.

Useimmissa *suljetuissa vankiloissa* valvomattoman tapaamisen voi saada kerran kuukaudessa. Kylmäkosken vankilan (sv) järjestyssäännön mukaan valvomaton tapaaminen voitiin myöntää kaksi kertaa kuukaudessa, mikäli perheessä oli alle 12-vuotiaita lapsia ja edellyttäen, että lapsi/lapset olivat mukana ainakin toisella kerralla. Esimerkiksi Keravan vankilan (sv) järjestyssäännön mukaan valvomaton tapaaminen myönnettiin enintään kolmen viikon välein.

Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännön mukaan lähtökohtana oli yksi valvomaton tapaaminen kuukaudessa. Erityisesti syystä vangin rangaistusajan suunnitelman toteutumisen edistämiseksi tai muusta perustellusta syystä valvomattomia tapaamisia

²⁶ Suljetuista vankiloista Oulu, Vantaa, Sukeva, Riihimäki, Kerava, Jokela, Helsinki, Turku, Satakunnan vankilan Köyliön osasto ja Vaasa. Avovankiloista Satakunnan vankilan Huittisten osasto, Vanaja, Pelson vankilan Kestilän avovankilaosasto, Jokelan vankilan avovankilaosasto, Käyrän vankila sekä Oulun vankilan avovankilaosasto.

voitiin kuitenkin myöntää useamminkin ja tavanomaista kahta vuorokautta pidempänä (kuitenkin enintään neljä vuorokautta).

Avovankiloissa valvomattomien tapaamisten toistuvuudessa oli suljettujen vankiloiden tapaan lähtökohtana kuukausittainen tapaaminen (esim. Jokelan vankilan avovankilaosasto), mutta monessa avovankilassa valvottoman tapaaminen voitiin tarvittaessa tai erityisestä syystä järjestää useamminkin (esim. Vanaja). Osassa avovankiloista ei järjestyssäännössä lausuttu lainkaan siitä, kuinka usein vanki voi saada valvottoman tapaamisen (esim. Laukaa ja Vilppula).

Esimerkiksi Naarajärven vankilassa (av) valvomattomia tapaamisia oli kahdenlaisia: muutaman tunnin mittaisia tai ns. yön yli -tapaamisia. Järjestyssäännön määräyksen mukaan ilta- ja päivätapaamisten väli oli noin kaksi viikkoa ja yön yli -tapaamisten noin yksi kuukausi.

Valvomattomia tapaamisia koskevissa järjestyssääntöjen määräyksissä ohjattiin lisäksi yksityiskohtaisemmin valvottujen tapaamisten *käytännön järjestelyjä*. Monen avovankilan järjestyssäännössä määrättiin, että vangin tuli valvottoman tapaamisen aikana – jos tapaaminen kesti pidempään kuin muutaman tunnin – käydä *ilmoittautumassa* tai tarkastuksessa vankilahenkilökunnan luona. Esimerkiksi Naarajärven vankilan (av) järjestyssäännön mukaan tapaamisessa olleen vangin tuli illalla tiettyyn kellonaikaan käydä tarkastuksessa vankilan valvomossa. Joidenkin avovankiloiden järjestyssäännössä todettiin, että vankilahenkilökunta voi tehdä tarkastuskäyntejä tapaamistiloihin.

Joissakin vankiloissa valvomattomien tapaamisten toteutuminen liitettiin järjestyssäännön määräyksissä vangin *päihteettömyyteen*²⁷. Suljetuista vankiloista Riihimäen, Turun, Mikkelin ja Hämeenlinnan vankilan sekä Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssääntöjen mukaan valvomattomien tapaamisten ehtona oli päihteettömyys. Vangin oli pyydettyäessä suostuttava päihdetestiin.

Järjestyssäännöissä määriteltiin lisäksi *tapaamisissa toimimista ja käyttäytymistä*. Avovankiloiden järjestyssääntöjen määräyksissä määriteltiin esimerkiksi monesti, missä tapaaja ja vanki voivat liikkua. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä asetettiin lisäksi tapaamisille muita rajoituksia. Esimerkiksi Satakunnan vankilan Huittisten osaston (av) järjestyssäännössä määrättiin, ettei tapaamisiin saanut tuoda lemmikkieläimiä. Käyrän vanki-

²⁷ Tapaajan päihteettömyydestä on säädetty VL 17:1:ssä. Säännöksen mukaan vankilaan ei saa päästää ketään, joka päihtymyksen vuoksi saattaa vaarantaa vankilan järjestystä tai turvallisuutta.

lan (av) järjestyssäännön liitteenä oli erillinen perhetapaamisohje, jossa annettiin tarkkoja ohjeita tapaamisen käytännönjärjestelyistä.

Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä määrättiin valvomattomia tapaamisia koskevissa määräyksissä lisäksi *tapaajista*, kuten erityisesti alaikäisistä tapaajista. Vilppulan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan alle 18-vuotiaalla tapaajalla oli oltava huoltajan kirjallinen suostumus vankilalle toimitettuna ennen valvomatonta tapaamista. Jokelan vankilan (sv) järjestyssäännöissä määrättiin erityisestä isä-lapsi-ryhmätapaamisesta, jossa vangilla oli mahdollisuus saada lupa tavata omia tai todistettavasti samassa osoitteessa vangin kanssa asuvia avio- tai avopuolison lapsia. Ryhmä kokoontui vankilan liikuntasalissa keskimäärin kerran kuukaudessa. Hämeenlinnan vankilan (sv) järjestyssäännössä määrättiin toisesta vankilasta tulevien tapaajien tapaamisesta. Tällaisille tapaajille voitiin myöntää valvomatonta tapaamista sillä edellytyksellä, että molemmat täyttivät valvomatonta tapaamiselle asetetut ehdot. Tällaisten tapaamisten määrää voitiin määräyksen mukaan joutua rajoittamaan esimerkiksi vankilan yliasutuksen vuoksi.

8.1.3 Asiamiesten ja vierailijoiden tapaamiset

Lähtökohdat. Vankeusvankien ollessa kyseessä asiamiehet on tapaamisten osalta asetettu samaan asemaan muiden vierailijoiden kanssa. Valvomatonta tapaamista voidaan VL 13:3:n mukaan sallia, jos se on perusteltua vangin oikeusasioiden hoitamiseksi.

Tutkintavankien ja heidän asiamiestensä tapaamisia koskevat erilliset tutkintavankeuslain säännökset. Tutkintavankeuslain (TVL, 768/2005) 9:1:n mukaan tutkintavangilla on aina oikeus ilman aiheutonta viivytystä tavata asianajaja tai muu oikeustieteellisen tutkinnon suorittanut asiamiehensä. Tutkintavangin ja hänen asiamiehensä tapaamista ei myöskään saa valvoa, ellei ole perusteltua syytä epäillä, että tapaamisessa rikottaisiin tutkintavankeuslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. TVL 9 luvun 2 §:ssä on lisäksi vankeuslakia vastaavat valvomatonta tapaamista koskevat säännökset.

Rikosseuraamuslaitoksen määräyksessä (15/004/2010) on todettu, että vangin asianajaja tai muu OK 15 luvun 2 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu oikeudenkäyntiasiamies tai -avustaja sekä viranomaiset sopivat vangin tapaamisesta vankilan virkamiesten kanssa ja nämä tapaamiset järjestetään pääsääntöisesti virka-aikana.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on päätöksissään (3287/4/07 ja 531/4/07) ottanut kantaa asiamiesten tapaamisten olosuhteisiin. Päätöksissä korostettiin, että tapaamisia ei voida järjestää erityisvalvottuja tapaamisia

vastaavissa olosuhteissa (pleksiseinä välissä), elleivät erityisvalvottua tapaamista koskevat edellytykset täyty. Apulaisoikeusasiamies korosti myös, että kynnys asianajajatapaamisen järjestämiselle erityisvalvotuissa olosuhteissa tulee pitää erityisen korkeana.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä oli toistettu Risen määräyksen mukaisesti avustajien tapaamisten ajoittuminen virka-aikaan.

8.1.4 Tavaroiden vastaanottaminen tapaamisen yhteydessä

Lähtökohdat. VL 13.5:n mukaan vangille voidaan tapaamisen yhteydessä antaa lupa ottaa vastaan kohtuullinen määrä sellaisia tavaroita tai esineitä, joiden hallussapito vankilassa on lain 9 luvun 1 §:n 1 ja 2 momentin mukaan sallittu. Säännöksen mukaan tarkemmat määräykset vastaanotettavan omaisuuden määrästä annetaan vankilan järjestyssäännössä.

Mallijärjestyssäännössä on sekä suljetun että avovankilan osalta todettu, että järjestyssäännössä voidaan haluttaessa antaa määräyksiä tavaroiden luovuttamisesta tapaajalle.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Monen *suljetun vankilan ja avovankilan* järjestyssäännössä määrättiin tavaroiden vastaanottamisesta tapaamisen yhteydessä (Liite 2, Taulukko 11). Osassa järjestyssäännöistä oli oma määräyksensä tavaroiden vastaanottamiselle (ja luovuttamiselle), osassa asiasta oli määrätty yleisiä tapaamisten ehtoja koskevassa määräyksessä tai valvottuja tai valvomattomia tapaamisia koskevassa määräyksessä.

Keskeistä tavaroiden vastaanottamista (ja luovuttamista) koskevissa määräyksissä oli se, ettei tapaaja saanut luovuttaa tavaroita tms. suoraan vangille, vaan luovutus tapahtui henkilökunnan välityksellä. Määräysten sisältö ja tarkkuus vaihtelivat. Esimerkiksi Pyhäselän vankilan (sv) järjestyssäännössä määrättiin lyhyesti tapaamisen yhteydessä tapahtuvan luovutuksen kiellosta sekä siitä, että rahat ja tavarat tuli luovuttaa henkilökunnalle ennen tapaamista. Toisaalta suljetuista vankiloista esimerkiksi Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Riihimäen ja Jokelan vankiloiden sekä Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssäännöissä määrättiin hyvin tarkasti tapaamisiin liittyvistä tavaroiden luovutuksista. Ko. vankiloiden järjestyssäännöissä määriteltiin esimerkiksi, kuinka monta lehteä tai kirjaa vanki voi ottaa vastaan. Lisäksi osassa näiden vankiloiden määräyksistä todettiin, että muiden vangille luovutettavien varusteiden ja tavaroiden tuli olla mää-

rältään ja laadultaan sellaisia, että ne voitiin tarkastaa ilman, että niitä tarvitsi rikkoa tai ratkoa. Tarkastaminen ei myöskään saanut tapaamispäivänä haitata kohtuuttomasti henkilökunnan muiden virkatehtävien suorittamista.

Myös *avovankiloiden* järjestyssäännöissä rajoitettiin tavaroiden tai esineiden luovuttamista vangeille. Monen avovankilan järjestyssäännössä määrättiin suljettujen vankiloiden tapaan, että tavaroiden tai esineiden luovuttaminen vangille tapahtuu henkilökunnan välityksellä, eli itse tapaamistilanteessa tavaroiden tms. luovuttaminen suoraan vangille oli kielletty. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä samoin todettiin, että vankilohenkilökunnan kautta hoidettiin myös mahdolliset tavaroiden tai esineiden tms. luovutukset vangilta tapaajalle.

Joidenkin avovankiloiden järjestyssäännöissä otettiin kantaa luovutettavien tavaroiden tms. määriin. Esimerkiksi Naarajärven vankilan (av) järjestyssäännön mukaan vanki voi vastaanottaa enintään yhden normaalikokoisen kaupan muovikassillisen verran vankilaan soveltuvia tavaroita, ei kuitenkaan juomia. Vanki voi määräyksen mukaan lisäksi vastaanottaa tupakkatuotteita kohtuullisen määrän omaan käyttöön, ruokatarvikkeita ainoastaan valmistajan pakkauksissa, joita ei voinut avata päällystä rikkomatta, sekä vaatteita omaan käyttöön tarkoitettuna. Lisäksi joidenkin avovankiloiden järjestyssäännöissä määrättiin tapaamistiloihin tuotujen elintarvikkeiden ym. käsittelystä.

8.2 Puhelimen käyttö

Lähtökohdat. Vangille on VL 12:6:n mukaan annettava omalla kustannuksellaan mahdollisuus olla puhelimitse yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Säännöksen mukaan vankilan järjestyssäännössä voidaan antaa vankilan toiminnan ja järjestyksen kannalta välttämättömiä määräyksiä puhelimen käyttöajoista. Puhelimen käyttö voidaan keskeyttää tai evätä, jos näin on tarpeen tehdä rikoksen estämiseksi tai vankilan järjestyksen ylläpitämiseksi.

VL 15:1:n mukaan järjestyssäännössä voidaan antaa tarkempia määräyksiä puhelimen käytön järjestämisestä.

VL 12:6:n mukaan puhelimen käytön ehdoksi voidaan asettaa, että vanki ilmoittaa, keneen hänen on tarkoitus olla yhteydessä. Asiasta voidaan järjestyssääntöryhmän mukaan antaa suljettujen vankiloiden järjestyssäännössä tarkempi määräys, jonka mukaan vangin tulee ennen soittamista ilmoittaa kirjallisesti kenelle ja mihin numeroon hän on soittamassa. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 28.)

Järjestyssääntötyöryhmä on nimenomaisesti tuonut raportissaan esiin, ettei järjestyssäännössä voida kieltää vankeja soittamasta Rikosseuraamuslaitokseen tai muihin vankiloiden toimintaa valvoviin viranomaisiin (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 28).

Puhelimen käyttöön liittyvät käytännöt, kuten puhelinten käyttöajat, ovat järjestyssääntötyöryhmän raportin mukaan vaihdelleet vankiloiden välillä runsaasti. Osassa vankiloista vangeilla on ollut mahdollisuus soittaa niin paljon kuin he haluavat, ja osassa vankiloista soittomahdollisuudet ovat olleet huomattavasti rajallisemmat. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 28.)

Oikeusasiamies on muun muassa 11.1.2011 antamassaan ratkaisussa kiinnittänyt huomiota puhelimenkäyttöoikeuden tosiasialliseen toteutumiseen tapauksessa, jossa vankilan järjestyssäännön mukainen mahdollisuus puhelimen käyttämiseen oli joka toinen päivä kymmenen minuuttia (dnrot 2592/4/10 ja 4504/4/10). Oikeusasiamies toi ratkaisussaan esiin todenneensa jo aiemmin, että soittoaikojen tulee olla sellaisia, että vangin oikeus puhelimen käyttöön myös toteutuu käytännössä. Oikeusasiamies piti epätydyttävänä sitä, että vangeilla ei kyseisessä vankilassa ollut päivittäistä mahdollisuutta puhelimen käyttöön. Oikeusasiamies korosti normaalisuusperiaatteen mukaista lähtökohtaa myös puhelimen käytössä ja totesi, että vankien hyvinvoinnin ja vankeuden jälkeisen yhteiskuntaan sopeutumisen kannalta on tärkeää, että he kykenevät säilyttämään ja ylläpitämään yhteyden vankilan ulkopuoliseen maailmaan. Lisäksi kyse on vangin ja hänen läheistensä perustuslain 10 §:n mukaisesta perhe-elämän suojasta.

Mallijärjestyssäännössä on ehdotettu, että sekä suljettujen että avovankiloiden järjestyssäännöissä määrättäisiin menettelytavasta soittaessa sekä puhelimen käyttöajoista. Suljettujen vankiloiden osalta on lisäksi ehdotettu tarkempia määräyksiä. Ensinnäkin suljetun vankilan mallimääräyksessä on ehdotettu täsmällistä muotoilua, jonka mukaan vangin tulee ennen soittamista ilmoittaa kirjallisesti kenelle ja mihin numeroon hän on soittamassa. Mallimääräyksen mukaan vangille voidaan määrätä kurinpitöraangaistus, mikäli hän antaa virheellistä tietoa soiton kohteena olevasta puhelinnumerosta tai puhelun vastaanottajasta. Lisäksi mallimääräyksessä on ehdotettu säännöstä siitä, kuinka kauan ennen soittamista soittopyyntö tulee jättää. Mallimuotoilu kuitenkin sisältää täsmennyksen, jonka mukaan säännös ei koske kiireellisiä tai muutoin perusteluja tilanteita eikä asiamiehelle soittamista. Samoin suljetun vankilan järjestyssäännössä tulisi mallijärjestyssäännön mukaan olla mainittu, että puhelinkortit säilytetään henkilökunnan hallussa. Lisäksi on ehdotettu todettavaksi, että osastokohtaiset puhelimen käyttöajat ilmenisivät osastoja käsittelevästä pykälästä.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. Puhelimen käyttöä koskevissa määräyksissä oli vaihtelua suljettujen vankiloiden ja avovankiloiden välillä (Liite 2, Taulukko 12). Puhelimen käyttöä koskevien määräysten rikkomiseen oli varsin monen vankilan järjestyssäännössä liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. Suljettujen vankiloiden osalta kurinpitorangaistuksen uhka liittyi mallijärjestyssäännön mukaisesti pääsääntöisesti siihen, että vangin tuli ilmoittaa vankilan henkilökunnalle puhelinnumero, johon hän oli soittamassa, sekä puhelun vastaanottajan henkilöllisyys. Suljetuista vankiloista myös Vaasan vankilan ja Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssääntöjen puhelimen käyttöä koskevassa määräyksessä kurinpitorangaistuksen uhka liitettiin kaikkien, verraten tarkkojen puhelimen käyttöä koskevien ohjeiden noudattamisen rikkomiseen. Hämeenlinnan vankilan (sv) järjestyssäännössä kurinpitorangaistuksen uhka koski tilanteita, joissa vanki antoi virheellistä tietoa soitettavasta puhelinnumerosta tai puhelun vastaanottajasta tai jos hän soitti tai yritti soittaa numeroon, josta hän ei ollut ilmoittanut etukäteen. Mikkelin vankilan (sv) järjestyssäännössä puhelimen käyttöä koskevan määräyksen rikkomiseen ei ollut liitetty kurinpitorangaistuksen uhkaa.

Avovankiloissa kurinpitorangaistuksen uhka oli monesti asetettu puhelimen käyttöä koskevien kattavampien määräysten rikkomiseen, jolloin kurinpitorangaistus saattoi seurata mistä tahansa puhelimen käyttöä koskevan määräyksen rikkomisesta. Esimerkiksi Jokelan avovankilaosaston ja Käyrän vankilan (av) järjestyssäännöissä määriteltiin tarkasti matkapuhelimen käytön ehtoja/ohjeita, joiden rikkomisesta saattoi seurata kurinpitorangaistus. Suomenlinnan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan puolestaan kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty siihen, että vanki käytti puhelinta muualla kuin omassa asuintuvassaan tai jos puhelin jätettiin palauttamatta määräaikaan klo 21 mennessä.

Toisaalta joidenkin avovankiloiden puhelimen käyttöä koskevassa määräyksessä ei ollut lainkaan asetettu kurinpitorangaistuksen uhkaa (esim. Juuan vankila).

Kaikkien *suljettujen vankiloiden* järjestyssäännöissä Satakunnan vankilan Köyliön osastoa lukuun ottamatta oli mallijärjestyssäännön mukainen määräys puhelun vastaanottajan henkilöllisyyttä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta sekä määräyksen vastaiseen menettelyyn liitetystä kurinpitorangaistuksen uhasta. Samoin siitä, että puhelinkortit säilytettiin henkilökunnan hallussa, määrättiin kaikkien suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä.²⁸ Käytännössä vangin tuli useimmiten ilmoittaa etukäteen, yleensä soit-

---

²⁸ Oulun vankilan järjestyssäännössä oli yhtä osastoa koskeva poikkeus.

topäivän aamuna, lomakkeella henkilökunnalle halukkuudestaan soittaa sekä puhelun vastaanottajasta.

Suljettujen vankiloiden osalta puheluajat ilmoitettiin joko järjestyssäännössä tai osastokohtaisissa päiväjärjestyksissä. Joidenkin vankiloiden osalta järjestyssäännössä määrättiin puheluiden pituuksia ja/tai määriteltiin, kuinka monta puhelua vanki voi päivässä soittaa. Näihin puheluihin ei pääsääntöisesti laskettu avustajalle soitettuja puheluita. Esimerkiksi Oulun vankilassa (sv) puhelun enimmäiskesto oli kymmenen minuuttia ja Pelson vankilassa (sv) viisi minuuttia, kun taas Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännön mukaan puhelun enimmäiskesto oli 30 minuuttia. Vantaan vankilan (sv) järjestyssäännössä puolestaan todettiin, että puhelujen ”suositellaan olevan kestoiltaan kohtuulliset”. Kuopion vankilassa (sv) vangilla oli järjestyssäännön mukaan ”mahdollisuus soittaa kaksi lyhyehköä (kesto noin 5 minuuttia) henkilökohtaista puhelua päivässä sellien ollessa päiväjärjestyksen mukaisesti auki”.

Joidenkin suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä esitettiin syitä, jotka saattoivat aiheuttaa puhelimen käyttöön liittyviä rajoituksia. Tällaisina syinä esitettiin käytettävissä olevien puhelinalaitteiden määrä, päiväjärjestyksessä käytettävissä oleva aika, henkilöresurssit, soittopyynnön esittäneiden vankien määrä ja/tai osastokohtaiset soittoajat. Lisäksi joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä todettiin, että puhelimen käyttöön saattoi liittyä pakkokeinolaista johtuvia rajoituksia tai että tuomioistuinten määräämät rajoitukset puhelimen käyttöön tutkinnallisista syistä johtuen otettiin huomioon soittolupaa myönnettäessä.

Avovankiloiden järjestyssääntöjen mukaan puhelinten käyttäminen oli avovankiloissa selvästi suljettuja vankiloita vapaampaa. Monessa avovankilassa oli käytössä korttipuhelimia, joita vanki sai käyttää yöaikaan lukuun ottamatta verraten vapaasti osaston aukioloaikana. Joissakin vankiloissa puhelimen käyttö oli muuten vapaata, mutta toiminta-aikana puhelinta ei voinut käyttää.

Avovankiloiden järjestyssäännöissä ei pääsääntöisesti rajoitettu puhelujen kestoja. Ainoastaan Käyrän (av) ja Naarajärven (av) vankilassa puhelujen kesto rajoitettiin järjestyssäännön mukaan 15 minuuttiin.

Monessa avovankilassa vankien oli järjestyssääntöjen mukaan mahdollista saada käyttöönsä matkapuhelin. Tällöin järjestyssäännössä määrättiin yksityiskohtaisesti matkapuhelimen käytön ehdot. Esimerkiksi Jokelan vankilan avovankilaosaston järjestyssäännössä määrättiin muun muassa seuraavista seikoista: sallittuja olivat vain vankilan tarjoamat matkapuhelimet ja siihen liittyvät oheistuotteet tai -laitteet; puhelimen käyttöajat olivat osittain rajatut (ei yöaikaan); puhelin ja siihen liittyvät laitteet ym. säilytettiin toimistossa; puhelinta ei vapaa-aikana saanut viedä vankilan ulko-

puolelle; puhelinta ei saanut lainata toiselle vangille tai vaihtaa vankien kesken. Vangin oma puhelin oli mahdollista saada haltuun vain poistumisluvan ajaksi.

Joidenkin avovankiloiden järjestyssäännön mukaan vanki voi pitää hallussaan myös omaa matkapuhelintaan. Esimerkiksi Suomenlinnan vankilassa (av) vangit saivat järjestyssäännön mukaan pitää määrättyinä aikoina hallussaan omaa matkapuhelintaan, jossa ei ollut kameraa eikä internet-yhteysominaisuutta. Myös Vanajan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan oman matkapuhelimen hallussapito oli sallittua. Vangin tuli sitoutua kirjallisesti puhelimen käyttöä koskeviin määräyksiin ja ehtoihin.

Vilppulan vankilan (av) järjestyssäännössä määrättiin tavallisen matkapuhelimen lisäksi seurantapuhelimen käytöstä. Lisäksi määrättiin muun muassa vangin velvollisuudesta korvata kadonnut seurantapuhelin.

Laukaan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan vankilan osastoilla oli matkapuhelimet, joilla sai vastaanottaa puheluja vapaa-ajalla. Puhelun kesto rajattiin 15 minuuttiin.

8.3 Tietokoneen käyttö

Joidenkin avovankiloiden järjestyssäännöissä määrättiin tietokoneen käytöstä. Internet-tietokoneen käyttö oli järjestyssäännön mukaan sallittua Suomenlinnan vankilassa (av) ja Vanajan vankilassa (av). Määräykset olivat sisällöltään identtiset.

Määräyksen mukaan vangille voitiin erityisestä syystä myöntää lupa käyttää vankien käyttöön tarkoitettua vankilan internet-tietokonetta asunto-, työ-, opiskelu- ja muiden siviiliasioiden hoitamiseen. Vangin tuli määräyksen mukaan anoa kirjallisesti lupaa vankilan johtajalta jokaista käyttötarkoitusta varten erikseen. Mikäli yhteydenpidon epäiltiin vaarantavan vankilan turvallisuutta, lupaa ei määräyksen mukaan myönnetty. Lupaehdoissa määriteltiin, mitä käyttötarkoitusta varten vanki käytti internetiä. Vanki ei voinut saada haltuun omaa tietokonetta, eikä lupaa käyttää vankilan tietokonetta omassa asuinhuoneessaan. Määräyksessä lisäksi kiellettiin ylimääräisten laitteiden liittäminen tietokoneeseen, ohjelmien asentaminen tietokoneeseen, yhteydenottoyritykset tietokoneeseen ulkopuolisella laitteella, sivuhistorian poistaminen sekä käyttötarkoitukseen liittymättömillä sivuilla käyminen. Määräysten rikkomiseen liitettiin kurinpitorangeaistuksen uhka.

8.4 Postin käsittely ja lähettäminen

Lähtökohdat. Vangilla on VL 12:1:n mukaan oikeus kirjeenvaihtoon. Vangin kirjeenvaihdon yksityisyyteen on säädetty VL 12 luvussa rajoituksia, jotka antavat vankilalle oikeuden tietyin edellytyksin avata ja lukea vangin muille kuin valvontaviranomaisille ja asiamiehelleen osoittamat kirjeet ja muut postilähettykset.

Kirjeiden ja muiden postilähetysten tarkastamisella ei saa aiheuttaa vangille suurempaa haittaa kuin asianmukaisen tarkastuksen suorittamiseksi on välttämätöntä. Kirjeet ja muut postilähettykset on tarkastettava ja toimitettava eteenpäin niin pian kuin tarkastuksen viemä aika huomioon ottaen on mahdollista. (Vankeusasetus 39 §.)

Jotta vankila voi arvioida tarvetta tarkastaa vangin postia, vankilaviranomaisten on tiedettävä kirjeiden lähettäjät. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on ratkaisussaan (dnro 3252/4/06) todennut vankien kirjeenvaihtoa koskevien säännösten sisältävän sen, että vankilan postia käsittelevällä henkilökunnalla on oikeus saada tietoonsa kirjeen lähettäneen vangin henkilöllisyys. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan vankilan toimivallassa on päättää, miten tiedon antaminen käytännössä toteutetaan.

Vangin oikeus kirjeenvaihtoon sisältää myös toisille vangeille lähetettävät viestit ja kirjeet. Apulaisoikeusasiamies on päätöksessään (dnro 1621/4/05) katsonut, että vangeilla on oikeus lähettää toisilleen viestejä ja kirjeitä vankilan ns. sisäpostin välityksellä. Päätöksessä katsottiin, että kirjeiden tarkastamista koskevat säännökset koskevat myös kyseisiä viestejä. Edellä todetun perusteella vankien toisilleen lähettämien kirjallisten viestien on tulkittu kuuluvan sellaisen kirjeenvaihdon piiriin, johon vankilalla on oikeus kohdistaa tarkastustoimenpiteitä.

Avovankiloiden mallijärjestyssäännössä ei ollut postin lähettämistä koskevia määräyksiä. Suljetun vankilan mallijärjestyssäännön määräys postin lähettämisestä on seuraavanlainen:

Vankilasta lähetettävään kirjeeseen, muuhun postilähettyksiin ja viestiin on merkittävä näkyviin lähettäjän nimi. Mikäli vanki ei halua merkitä nimeään kyseisiin lähettyksiin, hänen on annettava lähetys henkilökohtaisesti vankilan henkilökunnalle. Säännös ei koske vankilan toimintaa valvoville viranomaisille ja ihmisoikeuksien toteutumista valvoville toimielimille osoitettuja kirjeitä. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus, mikäli hän laittaa edellä mainitun lähettyksen osaston postilaatikkoon ilman, että siihen on merkitty lähettäjän nimi, ellei kyse ole valvontaviranomaisille osoitetusta kirjeestä. Mikäli vanki yrittää kuljettaa tai antaa toisen vangin kuljetettavaksi kirjeen tai muun postilähettyksen tai viestin ohi vankilan postin tarkastuksen, asiasta voidaan määrätä hänelle kurinpitorangeistus.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. *Suljettujen vankiloiden* postin lähettämistä koskevat säännökset olivat lähes sanatarkasti mallijärjestyssäännön mukaisia. Joidenkin suljettujen vankiloiden²⁹ järjestyssääntöjen määräyksissä postin lähetyksestä oli vähämerkityksisiä lisäyksiä mainittuun määräykseen, minkä lisäksi Mikkelin vankilan (sv) järjestyssäännössä annettiin tarkkoja ohjeita postin lähettamisestä sekä ilmoitettiin muun muassa vankilan osoite- ja pankkiyhteystiedot. *Avovankiloista* ainoastaan Vilppulan vankilan järjestyssäännössä oli lyhyt informatiivinen osuus postin jakamisesta ja lähettamisestä.

9 Omaisuuden hallussapito

Vankien omaisuuden hallussapitoon liittyvät asiat ovat tarkasti säänneltyjä. Hallussapitoon vaikuttavia säännöksiä on vankeuslain ja tutkintavankeuslain lisäksi vankeinhoitoasetuksessa, minkä ohella Rikosseuraamuslaitos on antanut asiasta määräyksen. VL 15:1:n nojalla järjestyssäännössä voidaan antaa määräyksiä omaisuuden hallussapidosta.

Suljettuun vankilaan vastaanotetusta vangin omaisuudesta on laadittava omaisuusluettelo (VL 9:2). Avolaitoksessa luettelo on laadittava ainoastaan avolaitokseen säilytettäväksi otetusta omaisuudesta ja vangin pyynnöstä hänen haltuunsa annetusta erityisen arvokkaasta omaisuudesta. Suljetussa vankilassa vangin haltuun annetusta omaisuudesta on tehtävä merkintä omaisuusluetteloon. Vangin hallusta voidaan säännöksen mukaan ottaa pois sellainen ilman vankeinhoitoviranomaisen lupaa vastaanotettu omaisuus, joka on merkitty toisen vangin omaisuusluetteloon. Vangin omaisuuden säilyttämisestä on tarkemmin määrätty Rikosseuraamuslaitoksen määräyksessä (dnro 18/004/2010).

Vankilakohtaisten hallussapitomääräysten lisäksi järjestyssäännössä voidaan antaa osastokohtaisia määräyksiä hallussapitoasioista. Osastokohtaisia määräyksiä tarvitaan käytännössä lähinnä matkaselli-, tulo-, sijoittele- ja varmuusosastoille.³⁰ (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 37.)

VL 9 luvun 3 §:ssä säädetään rahan ja muiden maksuvälineiden hallussapidosta vankilassa. Säännöksen mukaan suljetussa vankilassa vangilla ei ole oikeutta pitää hallussaan rahaa tai rikoslain 37 luvun 12 §:ssä tarkoitett-

²⁹ Helsingin vankila, Kylmäkosken vankila, Pelson vankila ja Turun vankila.

³⁰ VL 5:3:n mukaan omasta pyynnöstään erillään pidettävän oikeuksia ei saa rajoittaa enempää kuin mitä erillään asumisesta välttämättä aiheutuu. Varmuusosastolle sijoitetuista (VL 5:5) ja erillään pidettävistä (VL 18:5) on myös säädetty, että heidän oikeuksiaan ei saa rajoittaa enemmän kuin mitä varmuusosastolle sijoittamisesta tai erillään pitämisestä välttämättä aiheutuu.

tuja muita maksuvälineitä. Vangin hallussa olevat rahat ja muut maksuvälineet otetaan vankilassa säilytettäväksi tai talletetaan vangin kustannuksella hänen tililleen pankkiin. Avolaitoksessa olevalla vangilla on oikeus pitää hallussaan rahaa ja muita maksuvälineitä. Ne voidaan hänen pyynnöstään ottaa vankilassa säilytettäväksi tai tallettaa hänen tililleen pankkiin.

Vankeusasetuksessa puolestaan säädetään vankien toimintarahaa, palkan, käyttörahan ja muiden vangeille maksettavien suoritusmääristä sekä ruoka- ja ylläpitokorvauksesta (asetuksen 32–38 §). Edelleen Rikosseuraamuslaitos on antanut ohjeen vangin taloudellisten etuuksien ja työ- ja toiminta-ajan merkitsemisestä (dnro 2/004/2012).³¹ Ohjeessa on määritelty muun muassa rahavarojen käyttöä ja tilinpitoa vankilassa ja käyttörahan maksamista sekä ruoka- ja ylläpitokorvauksia.

Omaisuuksien hallussapitoon vaikuttaa osaltaan kurinpitovangin käyttämä yksinäisyysrangaistus, joka sisältää muun muassa rajoituksia omaisuuden hallussapitoon. Rikosseuraamuslaitos on VL 15:18:n nojalla antanut määräyksen kurinpitovangin täytäntöönpanosta (dnro 13/004/2010). Sen mukaan yksinäisyysrangaistusta suorittavalla vangilla on oikeus pitää hallussaan kohtuullinen määrä kirjallisuutta ja lehtiä, kirjoitustarvikkeita, henkilökohtaisen hygienian hoitamiseksi välttämättömiä tarvikkeita, kahvia, teetä ja sokeria sekä tupakointivälineet. Määräyksen mukaan tulentekovälineiden haltuun antamisessa tulee noudattaa tarpeellista varovaisuutta.

9.1 Sallitut esineet ja aineet

Vanki saa vankilassa pitää hallussaan *kohtuullisen määrän henkilökohtaista omaisuutta* (VL 9:1). Henkilökohtaisilla käyttöesineillä tarkoitetaan sellaisia esineitä, jotka käyttötarkoituksensa puolesta soveltuvat säilytettäväksi asuinhuoneessa. Tällaisia esineitä ovat esimerkiksi hygieniatuotteet, kirjat, äänilevyt ja -kasetit, radio, televisio, videonauhuri, kahvinkeitin sekä vedenkeitin. (HE 263/2004 vp, 166–167.)

Vangin haltuun annettavien vangin henkilökohtaisten käyttöesineiden on vankeusasetuksen 28 §:n mukaan sovellettava säilytettäväksi asuinhuoneessa. Käyttöesineiden määrän kohtuullisuutta arvioitaessa otetaan huomioon vankilan tai vankilaosaston olosuhteet ja valvonnan aste, asuinhuoneen koko, säilytystilat, paloturvallisuus ja tilojen tarkastamisen asettamat vaatimukset.

---

³¹ Lisäksi Rikosseuraamuslaitos on antanut erillisen määräyksen toiminta- ja käyttörahan ja muun viranomaisen toimintaa varten maksaman tuen yhteensovittamisesta ja käyttörahan maksamatta jättämisestä eräissä tapauksissa (dnro 33/004/2010).

Hallussapitotyöryhmän mukaan omaisuuden määrän kohtuullisuuden arviointiin vaikuttaa muun muassa se, kuinka monta vankia samaan selliin on asutettuna. Jos selliin on asutettu kaksi vankia tai enemmän, heille kaikille on annettava tasapuolinen mahdollisuus käyttöesineiden hallussapitoon. Lisäksi kohtuullisuuden arvioinnissa voidaan lähtökohtana pitää sitä, että sellin kaapeissa ja muissa säilytystiloissa säilytettävät tavarat mahtuvat niihin. (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 28.)

9.2 Kielletyt esineet ja aineet

Vankeuslaissa on määritelty, millaisia esineitä tai aineita vangit eivät saa pitää hallussaan. VL 9:1:n mukaan esineen tai aineen hallussapito voidaan evätä, jos 1) esineestä tai aineesta aiheutuu *vaaraa* henkilön turvallisuudelle; 2) esine tai aine erityisesti soveltuu *omaisuuden vahingoittamiseen*; tai 3) esineen tai aineen hallussapidosta vankilan tai vankilan osaston olosuhteet ja valvonnan aste huomioon ottaen aiheutuu *erityistä haittaa* vankilan yleiselle järjestykselle.

Henkilön turvallisuudelle vaaraa aiheuttavina esineinä pidetään ainakin ampuma- ja teräaseita, räjähdysaineita ja kaasusumuttimia (HE 263/2004 vp, 167). Hallussapitotyöryhmä on katsonut, että muita vaarallisia esineitä tai aineita ovat myös injektioneulat ja -ruiskut, teräväkärkiset sakset, ammuksat, patruunat, käsipainot sekä myrkyt ja liuottimet, mailat ja lyömävälineet. Tällaisia esineitä voivat työryhmän näkemyksen mukaan olla myös isokokoiset sormukset ja vyönsoljet. (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 11–12.)

Tietyt aineet voidaan hallussapitotyöryhmän mukaan kieltää sillä perusteella, että niistä on mahdollista valmistaa räjähdettä. Tällaisia aineita ovat vetyperoksidi ja sitä sisältävät hiusvärit sekä litium-paristot. Paloturvallisuuden kannalta vaarallisia aineita puolestaan ovat ponnekaasulliset aerosolivalmisteet. (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 12.)

Omaisuuden vahingoittamiseen soveltuvana esineenä on pidetty esimerkiksi työkaluja, kuten vasaroita, lekoja ja porakoneita. *Järjestykselle erityistä haittaa aiheuttavia esineitä* voidaan arvioida olevan ainakin siisteys- tai terveyshaittaa aiheuttavat esineet sekä tietoliikenneyhteyksien tai tietoverkon kuormittamista aiheuttavat esineet, kuten omat atk-laitteet, matkapuhelimet, radiolähtimet ja muut vastaavanlaiset laitteet. (HE 263/2004 vp, 167; Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 13.)

Erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle aiheuttavien esineiden tai aineiden ryhmä voi pitää sisällään hyvin erilaisia esineitä ja aineita, mikä antaa järjestyssäännön laatijalle harkintavaltaa hallussapitomääräystä

laadittaessa. Suljettujen ja avovankiloiden välillä voi olla suuria eroavaisuuksia. (Ks. Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 13.)

Hallussapitotyöryhmä on raportissaan kartoittanut esineitä, laitteita ja aineita, joiden hallussapidon voidaan arvioida aiheuttavan erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 13–26.). Alla on taulukkomuotoon koottu esineet, aineet ja tavarat, joiden tulisi hallussapitotyöryhmän raportin mukaan olla lähtökohtaisesti kiellettyjä suljetuissa vankiloissa, avovankiloissa tai molemmissa (Taulukko 1). Taulukkoon on myös koottu kunkin esineen, aineen tai tavarahan osalta ne haitat, joiden perusteella hallussapidon kieltäminen on raportissa perusteltu.

Taulukko 1 Hallussapitotyöryhmän esitys kielletyistä esineistä ja aineista

Yleiselle järjestykselle erityistä haittaa aiheuttava laite/esine/aine	Suljettu/avovankila	Aiheutuva haitta
Laitteet, joihin voi tallentaa tietoa		
Tietokoneet ja muut kovalevylliset laitteet, pelikonsolit	Suljettu, osin myös avo (tietokoneet)	Mahdollistavat suurten tietomäärien tallentamisen, ohjeiden ja käskyjen antamisen siviiliin sekä kontrolloimattoman yhteydenpidon siviiliin
Kamerat ja videokamerat	Molemmat	Yksityiselämän suoja; vankilaturvallisuuden heikentyminen (turvajärjestelmien kuvaaminen)
Pienikokoiset tallentamiseen soveltuvat laitteet, MP3-soittimet, gps-vastaanottimet ja elektroniset muistiot	Suljettu	Mahdollistavat henkilökunnan välisten keskustelujen äänittämisen sekä kontrolloimattoman yhteydenpidon vankilan sisällä ja siviiliin
Laitteet, jotka mahdollistavat yhteydenpidon sähköisen viestinnän välityksellä		
Tietokoneet ja niiden käyttöön kiinteästi liittyvät esineet, kuten tulostin	Suljettu, osin myös avo	Kontrolloimaton ja luvaton yhteydenpito vankilan ulkopuolelle
Matkapuhelimet ja niiden lisälaitteet ja apuvälineet, kuten sim-kortit ja laturit	Suljettu, osin myös avo	Kontrolloimaton ja luvaton yhteydenpito vankilan ulkopuolelle; kameralla varustetuissa puhelimissa myös yksityiselämän suojan mahdolliset loukkaukset
Pelikonsolit	Suljettu	Mahdollistavat kontrolloimattoman ja luvattoman yhteydenpidon vankilan ulkopuolelle internet-yhteyden luomisen vuoksi

Lautas- ja muut erillisantennit	Suljettu	Parantaa mahdollisuuksia internet-yhteyden luomiseen
Viranomaisten radioliikenteen kuuntelemiseen ja seurantaan tai viranomaisten tarkkailuun soveltuvat laitteet		
Radiopuhelimet ja radio-aalloilla toimivat kuulokkeet	Molemmat	Vankilaturvallisuuden vaarantaminen; tarkastuksiin varautumisen mahdollistaminen
Radioliikenteen ilmaisimet	Molemmat	Vaikeuttaa mahdollisuutta löytää laittomia matkapuhelimia
Kiikarit ja muut optiset laitteet	Molemmat	Henkilökunnan toiminnan tarkkailun mahdollistaminen
Siisteys- tai terveyshaittaa tai palovaaraa aiheuttavat esineet		
Tatuointivälineet	Molemmat	Tartuntatautien leviäminen; henkilökunnalle aiheutuva vaara tarkastustoiminnan yhteydessä
Bensa- ja kaasukäyttöiset sytyttimet, kynttilät	Molemmat	Paloturvallisuudelle aiheutuvat riskit
Muulla tavoin yleistä järjestystä haittaavat esineet ja aineet		
Karkaamiseen soveltuvat välineet, kuten köydet ja muut kiipeilyvälineet; tiirikat ja avaimet; käsiraudat ja muut sidontavälineet; asejäljitelmät	Suljettu	Karkaamisen mahdollistaminen
Kamppailuvälineet	Molemmat	Karkaamisen mahdollistaminen, yleisen järjestyksen vaarantaminen muulla tavoin
Esineet, joissa on jengitunnus	Molemmat	Konfliktit ryhmien välillä; muiden vankien kannalta uhkaava toiminta

Mallimääräykset esineistä ja aineista, joita ei anneta vangin haltuun, ovat suljetuissa ja avovankiloissa osin samansisältöiset. Molemmissa viitataan VL 9:1.1:n 1–3 kohtiin. Molemmissa mallimääräyksissä asetetaan kurinpitörangaistuksen uhka tilanteeseen, jossa vangin hallusta löydetään kiellettyjä esineitä tai aineita.

Kiellettyinä, vaaraa henkilön turvallisuudelle aiheuttavina esineinä ja aineina mallimääräyksessä mainitaan ampuma- ja teräaseet, räjähdysaineet, kaasusumuttimet, ponnekaasulliset aerosolivalmisteet ja myrkyt sekä teräväkärkiset sakset ja injektioneulat ja -ruiskut, joita vankilan terveydenhoitohenkilökunta ei ole vangille antanut. Tällaisina aineina kielletään suljetun vankilan mallijärjestyssäännössä myös kemikaalit, joiden aineyhdiste mahdollistaa räjähdysaineiden valmistamisen, kuten vetyperoksidia sisältävät hiusvärit sekä litium-paristot. Omaisuuden vahingoittamiseen soveltuvina esineinä mallimääräyksessä kielletään omaisuuden hajottamiseen soveltuvat työkalut.

Suljettuja vankiloita ja avovankiloita koskevien mallimääräysten sisältö eroaa jonkin verran niiden esineiden ja aineiden osalta, joista katsotaan aiheuttuvan haittaa vankilan yleiselle järjestykselle (ks. taulukko alla). Sekä suljettuja vankiloita että avovankiloita koskevassa mallimääräyksessä on kielletty luvallisten esineiden muuttaminen väkivallantekoihin paremmin soveltuviksi. Tällä todetaan tarkoitettavan muun muassa lyömäaseeksi soveltuvan esineen, kuten hammasharjan, teroittamista tai kädensijan valmistamista kynään.

Seuraavassa on taulukkomuodossa esitetty esineet ja aineet, joiden hallussapito vankiloissa on kielletty sillä perusteella, että niiden hallussapidosta aiheutuu erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle (Taulukko 2).

Taulukko 2 Erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle aiheuttavat esineet ja aineet

Suljetussa vankilassa kielletyt esineet ja aineet / mallijärjestyssääntö	Avovankilassa kielletyt esineet ja aineet / mallijärjestyssääntö
Tiedon tallentamiseen soveltuvat laitteet: mm. tietokoneet, kamerat, videokamerat, MP3-soittimet ja osa pelikonsoleista; kovalevyn sisältävät laitteet sekä erilliset muistit.	Kuvaamisen mahdollistavat laitteet: mm. kamerat ja videokamerat.
Sähköisen viestinnän mahdollistavat laitteet: mm. matkapuhelimet, laturit, radiopuhelimet ja osa pelikonsoleista; esineet, joita käytetään sähköisen yhteyden muodostamiseen, kuten sim-kortit ja USB-modeemit (ns. mokkulat) sekä lautas- ja muut erillisantennit; esineet, joiden käyttö liittyy kiinteästi sähköisessä viestinnässä käytettäviin laitteisiin.	–
Laitteet, jotka soveltuvat viranomaisten radioliikenteen kuunteluun ja seurantaan tai muuten viranomaisten toiminnan tarkkailuun: radiopuhelimet, liiketunnistimet, radioliikenteen ilmaisimet ja radioaalloilla toimivat kuulokkeet; kiikarit ja muut tarkkailuun soveltuvat optiset laitteet.	Sama kuin suljetun.

Terveys- ja siisteyshaittoja sekä paloturvallisuusriskin aiheuttavat aineet ja esineet, mm. tatuointi- ja lävistysvälineet, eläimet ja kynttilät.	Sama kuin suljetun.
Muulla tavoin vankilan yleistä järjestystä vaarantavat esineet: mm. asejäljitelmät, kamppailu- ja karakammissä välineet sekä rikollisten järjestöjen ja ryhmien tunnuksilla varustetut esineet.	Sama kuin suljetun.

9.3 Esineen ja aineen tarkastettavuus ja muut haltuun antamiseen vaikuttavat seikat

Hallussapitotyöryhmän lähtökohtana on ollut, että vangin haltuun annettava omaisuus on voitava *tarkastaa* (ks. myös VankA 28 §). Esineiden tarkastus tarkoittaa lähtökohtaisesti sitä, että esine tutkitaan käsin, läpivalaisulaitteella tai huumekoiraa käyttäen. Sähkölaitteet tarkastaa ulkopuolinen tarkastaja. (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 29.)

Tiettyjen esineiden ja aineiden hallussapito voi suljetun vankilan mallijärjestyssäännön mukaan olla kiellettyä niiden vaikean tarkastettavuuden vuoksi. Suljetun vankilan mallijärjestyssäännössä onkin erillinen määräyksensä esineen ja aineen tarkastettavuudesta. Avolaitosten osalta hallussapitotyöryhmä katsoi, että avolaitosten olosuhteet eroavat niin paljon toisistaan, että yleisten suositusten antaminen esineiden ja aineiden tarkastettavuudesta ei ole mahdollista. Työryhmä piti perustellumpana, että avolaitokset itse arvioivat omat tarkastustarpeensa ja sen mukaisesti laativat järjestyssääntöön tarvittavat säännökset. (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 33.)

Suljetun vankilan mallimääräyksessä luetellaan erilaisia esineitä ja aineita, joita ei vaikean tarkastettavuuden vuoksi anneta vangin haltuun. Tällaisia ovat muun muassa poltetut cd-levyt, lisäravinteet, luontaistuotteet ja vitamiinit. Kiellettyjä ovat myös vankilan ulkopuolelta tuotavat hygienia- ja kosmetiikkatuotteet, elintarvikkeet sekä tupakkatuotteet ja -tarvikkeet. Nämä on mallimääräyksen mukaan hankittava laitospöytämyymälästä tai muuten vankilan välityksellä. Määräyksen mukaan tällaisia esineitä tai aineita ei anneta vangin haltuun laitokseen palattaessa, mikäli vanki on ottanut niitä mukaansa laitoksen ulkopuolelle ollessaan ilman vankeinhoitolaitoksen henkilökunnan valvontaa.

Mallimääräyksen mukaan esineen tai aineen tarkastaminen tulee pystyä suorittamaan ilman omaisuudelle aiheutuvaa vahinkoa. Haltuun annettavien esineiden on lisäksi oltava rakenteeltaan sellaisia, että ne eivät ole omiaan soveltumaan kiellettyjen esineiden tai aineiden kätkemiseen.

Sähkölaitteen haltuun antamisen edellytykseksi asetetaan mallimääräyksessä, että laite on tyyppihyväksytty, sen kuori on ehjä ja että siinä on tunnistenumero. Sähkölaitteesta on määräyksen mukaan kytkettävä virta pois, kun sitä ei käytetä.

Mallimääräyksessä myös kielletään kurinpitörangaistuksen uhalla irrottamasta tai vahingoittamasta esineeseen tarkastuksen yhteydessä kiinnitettyjä sinettejä. Vangille voidaan määräyksen mukaan määrätä kurinpitörangaistus myös, jos hän yrittää kuljettaa tavaroita vankilaan tarkastusta välttämättä.

Esineen tai aineen haltuun saamiseen voivat vaikuttaa myös *muut seikat* kuin tarkastettavuus. Näitä seikkoja on määritelty mallijärjestyssäännössä omassa määräyksessään.

Suljetun vankilan mallijärjestyssäännön mukaan käyttöesineitä voi saada haltuunsa vain kohtuullisen määrän ja niiden tulee sopia sellin tai asuinhuoneen säilytykseen varatuille paikoille. Vangin haltuun ei mallimuotoilun mukaan myöskään anneta esinettä, jos samanlainen tai vastaava kuuluu sellin tai asuinhuoneen varustukseen. Esimerkiksi omien liinavaatteiden haltuun antaminen voidaan tällä perusteella kieltää, samoin kuin omat ruokailuvälineet, jos vanki saa ne vankilasta selliinsä (Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009, 29, 34). Myöskään omia kalusteita ei mallimuotoilun mukaan anneta vangin haltuun.

Mallijärjestyssäännön mukaan määräyksessä voidaan lisäksi määritellä varsin tarkasti kappalekohtaisesti, kuinka monta kappaletta tiettyä tavaraa voi vangilla olla hallussa. Mallimääräyksessä myös todetaan haltuun annettavan television enimmäiskoko sekä mainitaan, että sähköverkon riittämättömyys voi vain poikkeustapauksissa olla peruste rajoittaa sähkölaitteiden haltuun antamista.

Mallijärjestyssäännössä lisäksi rajataan omaisuuden hallussapitoa koskevien määräysten soveltuminen vain niihin esineisiin ja aineisiin, jotka on annettu vangin haltuun järjestyssäännön voimaantulon jälkeen. Mikäli vanki siirtyy toiseen vankilaan, tällöin noudatetaan mallimuotoilun mukaan vastaanottavassa vankilassa siirron ajankohtana voimassa olevia hallussapitomääräyksiä.

Avovankilan mallijärjestyssääntö vastaa muuten suljetun vankilan määräystä, mutta avovankilan mallimääräyksessä todetaan vangin mahdollisuudesta saada haltuun matkapuhelin ja/tai tietokone, jos hän on saanut luvan sähköiseen viestintään kyseisellä laitteella vankeuslain 12 luvun 9 §:n nojalla. Mallimääräyksessä todetaan mainittujen laitteiden hallussapidon, kuten myös lisälaitteiden ja apuvälineiden, joita käytetään internet-yhteyden muodostamiseen, olevan muussa tapauksessa kurinpitörangaistuksen uhalla kiellettyjä. Avovankilan mallimääräyksestä puuttuu lisäksi määräys siitä, että omaisuuden hallussapitoa koskevat määräykset eivät

koske niitä esineitä ja aineita, jotka on annettu vangin haltuun ennen järjestyssäännön voimaantuloa.

9.4 Vankiloiden hallussapitomääräysten analyysi

9.4.1 Kielletyt esineet ja aineet suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä

Kaikkien *suljettujen vankiloiden* järjestyssäännöt oli laadittu pitkälti hallussapitotyöryhmän laatiman määräysmallin mukaisesti sekä kiellettyjen aineiden tai esineiden osalta (Liite 2, Taulukko 13) että esineiden haltuun antamiseen vaikuttavien seikkojen osalta (Liite 2, Taulukko 16). Kaikkien suljettujen vankiloiden hallussapitoa koskevissa määräyksissä oli kurinpitotangaistuksen uhka liitetty mallijärjestyssäännön mukaisesti kiellettyjen esineiden ja aineiden hallussapitoon.

Monen suljetun vankilan järjestyssääntöön oli tehty vain muutamia varsin pieniä tarkennuksia mallimääräykseen esineistä ja aineista, joita ei anneta vangin haltuun. Tällaisia esineitä tai aineita olivat muun muassa:

- päihdyttämiseen tai toisen henkilön vahingoittamiseen helposti soveltuvat aineet,
- nettitikut,
- kasvit,
- luontaistuotteet ja vitamiinit,
- avaimet,
- pelikortit.

Ainoastaan Keravan vankilan (sv) järjestyssäännössä hallussapitoa koskevat määräykset erosivat vähäistä enemmän mallimääräyksestä. Keravan vankilan järjestyssäännössä ei ollut lähtökohtaisesti kielletty tiedon tallentamiseen soveltuvia laitteita eikä sähköisen viestinnän välityksellä yhteydenpidon mahdollistavia laitteita, vaan ainoastaan kuvaamisen mahdollistavat laitteet. Järjestyssäännön mukaan Keravan vankilassa vangille voitiin antaa haltuun matkapuhelin ja/tai tietokone, jos hän oli saanut luvan sähköiseen viestintään kyseisellä laitteella VL 12:9:n nojalla. Muussa tapauksessa kyseiset laitteet olivat kiellettyjä, kuten myös lisälaitteet ja apuvälineet, joita käytettiin internet-yhteyden muodostamiseen. Vangeille voitiin määrätä kurinpitotangaistus em. esineiden luvattomasta hallussapidosta.

Pelson vankilan (sv) järjestyssäännössä määrättiin lisäksi, että mitään alkoholia sisältäviä aineita ei saanut pitää hallussa, kuten alkoholia sisältäviä hiusvesiä, hajuvesiä tai kynsilakanpoistoaineita. Lisäksi kiellettiin pillerien, tablettien ja jauheiden, kuten luontaistuotteiden ja vitamiinien, hallussapito, mikäli ko. aineita ei ollut erikseen annettu vangin haltuun.

Sukevan vankilan (sv) järjestyssäännössä tarkennettiin esimerkkikuvausta siitä, millä tavalla esineiden muuttaminen väkivallantekoihin paremmin soveltuviksi oli kielletty. Määräyksessä kiellettiin mallijärjestyssäännössä kiellettyjen menettelyjen lisäksi terän irrottaminen kertakäyttöpartakoneesta.

Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännössä määrättiin, ettei vangilla saanut olla hallussaan rahapelitositetta, ellei rahapelitositteessa ollut tilinumeroa, mihin mahdolliset voitot maksettiin. Määräyksen mukaan sama koski erilaisia arpoja.

Lähes kaikkien³² suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä määriteltiin tarkasti vangin haltuun annettavien c- ja vhs-kasettien, cd- ja dvd-levyjen, pelikonsolipelien, kirjojen, aikakauslehtien ja/tai sanomalehtien lukumäärät. Lukumäärät vaihtelivat vankiloittain. Esineryhmittäin määräyksissä yleensä esitettiin c- ja vhs-kaseteille, cd- ja dvd-levyille ja pelikonsolipeleille tietty enimmäismäärä, samoin kuin kirjoille, aikakauslehdille ja sanomalehdille omat enimmäismääränsä. Esimerkiksi Helsingin vankilan (sv) hallussapitomääräyksen mukaan vangin haltuun annettiin kerrallaan enintään 60 kappaletta c- ja vhs-kasetteja, cd- ja dvd-levyjä ja pelikonsolipelejä sekä 20 kappaletta kirjoja, kun taas aikakausi- ja sanomalehtien lukumäärästä ei todettu mitään. Kuopion vankilan järjestyssäännön mukaan puolestaan vangin haltuun annettiin kerralla enintään yhteensä 20 kpl c- ja vhs-kasetteja, cd- ja dvd-levyjä sekä pelikonsolipelejä, 5 kpl kirjoja, 5 kpl aikakausilehtiä ja 5 kpl sanomalehtiä.

Joidenkin vankiloiden³³ järjestyssäännöissä määrättiin, että elektronisia laitteita sai vangin hallussa olla vain yksi tietynlainen laite kerrallaan (esim. yksi televisio ja yksi dvd-laite). Esimerkiksi Hämeenlinnan vankilan (sv) järjestyssäännössä todettiin, että vangin hallusta voitiin poistaa dvd-

---

³² Turun vankilan ja Vaasan vankilan sekä Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssäännöissä ei ollut määritelty esinekohtaisia enimmäismääriä. Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssäännön mukaan haltuun annettavan omaisuuden määrän tuli olla sellainen, että se mahtui säilytettäväksi asuinhuoneen säilytystiloihin niille varatuille paikoille. Haltuun kerralla annettavien c- ja vhs-kasettien, cd- ja dvd-levyjen, pelikonsolipelien, kirjojen ja vastaavien sekä samojen vaatekappaleiden lukumäärää voitiin määräyksen mukaan tästä syystä rajoittaa.

³³ Kylmäkosken vankila ja Hämeenlinnan vankila.

levyjä tai videopelejä riski- ja tarvearvion sekä rangaistusajan suunnitelmaan pohjautuvan harkinnan perusteella.

Joidenkin vankiloiden järjestyssäännössä annettiin osastokohtaisia määräyksiä esineiden ja aineiden hallussapidosta. Esimerkiksi Riihimäen vankilan (sv) järjestyssäännössä oli varsin yksityiskohtaisesti ja tarkasti määritelty ne esineet ja esineiden lukumäärät, joita vangilla voi kullakin osastolla olla hallussaan. Myös Helsingin vankilan (sv) järjestyssäännössä määrättiin yksityiskohtaisesti tietyille osastoille sijoitettaville vangeille sallituista esineistä ja tavaroista. Kylmäkosken vankilan (sv) ja Jokelan vankilan (sv) järjestyssäännöissä todettiin lyhyesti matkaselliosastolla olevia vankeja koskevat hallussapitorajoitukset.

Kuopion vankilan (sv) järjestyssäännössä määriteltiin, että rangaistusta suorittava vanki sai käyttää enintään 120 euroa kuukaudessa vankilan ulkopuolelta tulevaa rahaa. Lisäksi järjestyssäännössä todettiin, että vanki voi tilata käyttöesineitä tai muita tarvikkeita laitoksen ulkopuolelta.

Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännössä tarkennettiin esineen tms. haltuun antamiseen vaikuttavia seikkoja. Järjestyssäännön mukaan haltuun ei annettu esinettä, jos samanlainen tai vastaava esine kuului vankilan tarjoamaan asuinhuoneen varustukseen, kuten televisio ja digiboksi. Haltuun ei myöskään annettu muita sellaisia esineitä, joita vankila oli hankkinut vankien käyttöön, mikäli vangilla oli mahdollisuus esineen käyttämiseen (esimerkiksi urheiluvälineet urheilutiloissa).

9.4.2 Kielletyt esineet ja aineet avovankiloiden järjestyssäännöissä

Avovankiloiden hallussapitoa koskevissa järjestyssääntöjen määräyksissä oli suljettujen vankiloiden tapaan noudatettu varsin tarkasti mallijärjestyssäännön mukaista muotoilua (Liite 2, Taulukko 14). Avovankiloista ainoastaan Sulkavan vankilan järjestyssäännön hallussapitomääräykset olivat muihin verrattuna suppeat. Sulkavan vankilan järjestyssääntöä lukuun ottamatta kaikkien avovankiloiden hallussapitoa koskevan määräykseen rikkomiseen oli liitetty kurinpitorangeistuksen uhka.

Monessa avovankilassa matkapuhelimen hallussapito oli järjestyssäännön mukaan sallittu. Lisäksi joidenkin avovankiloiden järjestyssäännöissä tietokoneen hallussapito oli sallittu.³⁴

Monen avovankilan järjestyssäännöissä kiellettiin osin suljettujen vankiloiden tapaan muun muassa seuraavien tavaroiden tai esineiden hallussapito:

- luontaistuotteet, vitamiinit ja lisäravinteet,
- alkoholia sisältävät hiusvedet, hajuvedet, kynsilakanpoistoaineet ja voiteet,
- lääkesalvat ja -rasvat,
- ilmanraikastimet,
- nuuska ja sähkötupakka³⁵ (vain Käyrä),
- elävät kasvit ja pakasteet (vain Satakunnan vankilan Huittisten osasto).

Suljettuihin vankiloihin verrattuna selkeä ero oli siinä, että monen avovankilan järjestyssäännössä ei määritelty tarkkoja kappalemääriä esimerkiksi hallussa pidettävien cd- ja dvd-levyjen ja kirjojen osalta. Esimerkiksi Satakunnan vankilan Huittisten osaston (av) järjestyssäännössä ei määritelty tarkkoja kappalemääriä vaan todettiin haltuun voitavan antaa sellainen määrä kasetteja, levyjä, pelejä ja kirjoja, jonka voidaan kohtuudella olettaa mahtuvan vangin asuinhuoneen säilytystiloihin. Joissakin vankiloissa tarkat kappalekohtaiset tavaramäärät oli kuitenkin määritelty järjestyssäännössä. Esimerkiksi Ylitornion vankilan (av) järjestyssäännön mukaan haltuun annettiin kerralla enintään yhteensä 20 kpl dvd- ja 20 kpl cd-levyjä sekä 10 kpl pelikonsolipelejä.

Joidenkin avovankiloiden järjestyssäännössä mainittiin vankien autoista. Jokelan vankilan avovankilaosaston järjestyssäännössä oli kielletty ajoneuvojen säilyttäminen vankila-alueella ilman lupaa. Lupa voitiin määräyksen mukaan myöntää vangille, jolle oli myönnetty opinto- tai siviilityölupa tai poistumisluvalla käyväle vangille. Myös Vilppulan vankilan (av) järjestyssäännössä määrättiin mahdollisuudesta säilyttää vangin moottoriajoneuvoa parkkipaikalla.

---

³⁴ Tietokone oli järjestyssäännön mukaan sallittu seuraavissa avovankiloissa: Satakunnan vankilan Huittisten osasto, Jokelan vankilan avovankilaosasto, Vilppulan vankila, Keravan vankila, Kuopion vankilan avovankilaosasto, Suomenlinnan vankila, Juuan vankila, Laukaan vankila ja Vanajan vankila. Matkapuhelinten hallussapito oli järjestyssäännön mukaan kiellettyä Ylitornion vankilassa ja Pelson vankilan Kestilän avovankilaosastolla.

³⁵ Sähkötupakan hallussapito vankiloissa on 19.3.2012 tehdyllä Rikosseuraamuslaitoksen päätöksellä kielletty (dnro 2/601/2012).

9.4.3 *Esineen hallussapitoon vaikuttavat muut seikat*

Esineen tarkastettavuutta koskevat järjestyssääntöjen määräykset olivat *suljetuissa vankiloissa* varsin yhdenmukaiset (Liite 2, Taulukko 15). Joidenkin suljettujen vankiloiden määräyksissä oli lisätty joitakin tavaroita tai aineita vaikean tarkastettavuuden vuoksi kiellettyjen luetteloon. Mallimääräyksessä mainittujen lisäksi kiellettyjä olivat monen vankilan järjestyssäännön mukaan luontaistuotteet ja vitamiinit sekä tupakkatarvikkeet.

Avovankiloiden järjestyssäännöissä oli enemmän vaihtelevuutta tarkastettavuutta koskevissa määräyksissä, mikä selittyy mallimääräyksen puuttumisella. Käyrän vankilan (av) ja Sulkavan vankilan (av) järjestyssäännöissä ei ollut lainkaan mainintaa esineen tarkastettavuudesta. Muutaman avovankilan järjestyssäännössä oli puolestaan suljetun vankilan mallijärjestyssääntöä mukailleen muotoiltu määräys tarkastettavuudesta. Usean avovankilan esineen ja aineen tarkastettavuutta koskevassa määräyksessä oli todettu erityisesti sähkölaitteiden tarkastettavuudesta.

Esineen tai aineen haltuun antamiseen voivat tarkastettavuuden ohella vaikuttaa *muut seikat* (Liite 2, Taulukko 16 ja Taulukko 17). Mallijärjestyssäännössä on määriteltä joitakin tällaisia vaikuttavia seikkoja. Mallimuotoilut eroavat jossakin määrin suljetun ja avovankilan välillä.

Monen *suljetun vankilan* asiaa koskeva määräys oli täysin tai vähämerkityksisin poikkeuksin mallimuotoilun mukainen. Hämeenlinnan (sv), Keravan (sv) ja Turun (sv) vankiloiden sekä Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännössä oli mallimääräystä tarkemmin määrätty haltuun antamiseen vaikuttavista seikoista.

Samoin monen *avovankilan* järjestyssäännössä oli noudatettu täysin tai vähämerkityksisin poikkeuksin suljetun vankilan mallimääräyksen muotoilua. Usean avovankilan järjestyssäännössä oli määräys siitä, että vangille voitiin antaa haltuun matkapuhelin ja/tai tietokone tietyin ehdoin sekä selostettiin mainitut ehdot. Joidenkin avovankiloiden määräykset olivat karstittuja versioita mallijärjestyssäännön muotoiluista.

9.5 Tavaroiden hankkiminen ja laitostuomäälässä asiointi

Lähtökohdat. Vankilan on järjestettävä vangille mahdollisuus hankkia elintarvikkeita ja muuta henkilökohtaiseen käyttöön soveltuvaa tavaraa (VL 9:4). Hankkimismahdollisuus voidaan järjestää joko ylläpitämällä laitostuomäälää tai muulla tavoin (HE 263/2004 vp,168).

Rikosseuraamuslaitos on antanut ohjeen vankilan laitostuomäälästä (dnro 4/004/2011). Sen mukaan jokaiselle vangille on annettava mahdolli-

suus tehdä ostoksia joko laitosmyymälässä tai muulla tavoin kerran viikossa. Jokainen vanki käy itse suorittamassa ostoksensa. Jos vangilla ei ole oikeutta tai mahdollisuutta tulla itse laitosmyymälään, hänen ostoksensa hoidetaan tilauslistalla ja asiaa hoitava virkamies toimittaa tilatut tavarat hänelle. Vanki ei voi valtuuttaa toista vankia suorittamaan ostoksia puolestaan.

Vangin oman rahan käytön rajoittamisesta suljetussa vankilassa päättää aluejohtaja (VL 9:9.3).

Risen ohjeen mukaan laitosmyymälästä ei pääsääntöisesti saa myydä velaksi. Poikkeuksen muodostavat ns. tulo-ostot vangeille, joilla ei ole rahaa. Heille saadaan rangaistusajan ensimmäisen kuukauden aikana myydä velaksi. Vangille voidaan kuitenkin myydä velaksi enintään sellaista rahasummaa vastaava määrä, joka vangin odotetaan voivan maksaa takaisin seuraavana tilipäivänä. (Risen ohje dnro 4/004/2011, 3.)

Mallijärjestyssäännössä on ehdotettu, että suljettujen vankiloiden laitosmyymälässä asiointia koskevassa määräyksessä todettaisiin, millä tavoin ja kuinka usein tavaroiden hankinta on vankilassa järjestetty sekä tieto tarkempien ajankohtien ilmenemisestä osaston päiväjärjestyksestä. Esiityksen mukainen määräys kuuluu seuraavasti: ”Jokainen vanki käy itse suorittamassa ostoksensa laitosmyymälässä. Jos vangilla ei ole mahdollisuutta mennä itse laitosmyymälään, hänen ostoksensa hoidetaan tilauslistalla ja asiaa hoitava virkamies toimittaa tilatut tavarat hänelle.” Järjestyssääntöryhmä on lisäksi esittänyt, että järjestyssääntöön voidaan ottaa määräykset niistä osastoista ja tilanteista, joissa vanki ei itse saa käydä tekemässä ostoksia laitosmyymälässä.

Avovankiloiden osalta mallijärjestyssäännössä on esitetty, että asiaa koskevassa määräyksessä todettaisiin vangeille järjestetty tapa VL 9:4:n mukaiselle mahdollisuudelle elintarvikkeiden ja muiden tavaroiden hankintaan ja kuinka usein se järjestetään sekä tieto tarkempien ajankohtien ilmenemisestä osaston päiväjärjestyksestä. Lisäksi järjestyssäännössä voidaan mallijärjestyssäännön mukaan antaa määräys vankien velvollisuudesta säilyttää ostosten kuitit siten, että vankilalla on mahdollisuus tarvittaessa tarkastaa ostettujen tavaroiden maksaminen.

Vankiloiden järjestyssäntöjen sisällöt. *Suljetuissa vankiloissa* oli järjestyssäntöjen perusteella pääsääntöisesti mahdollisuus tehdä ostoksia laitosmyymälästä kerran viikossa (Liite 2, Taulukko 18). Vankiloiden osastojen asiointiajankohdat selvisivät käytännössä usein osastojen päiväjärjestyksistä.

Ostokset tuli järjestyssäännön mukaan tehdä joko itse myymälässä tai kanttiinissa asioiden tai tilauslistan avulla ja henkilökunnan välityksellä.

Esimerkiksi Riihimäen vankilan (sv) järjestyssäännön mukaan ostokset tehtiin tilauslistan välityksellä, ei asioimalla myymälässä itse, kun taas Kylmäkosken vankilassa (sv) vangit asioivat itse liikkeessä.

Tietyille osastoille sijoitettujen ja sen seurauksena rajoitusten alaisina olevien vankien tapauksessa ostokset tuli järjestyssääntöjen mukaan hoitaa lähtökohtaisesti tilaamalla lomakkeella tuotteita ilman vangin omaa asiointia myymälässä. Esimerkiksi Jokelan vankilan (sv) järjestyssäännön mukaan ”eristysosastolla yksinäisyysrangaistusta suorittavalla, järjestysrikkomuksen selvittämisen johdosta erillään pidettävällä, turvaamistoimenpiteiden kohteena olevalla, pakkokeinolain perusteella erillään pidettävällä vangilla tai matkaselliosastolla asuvalla vangilla ei ole oikeutta päästä henkilökohtaisesti laitosmyymälään, vaan henkilökunta toimittaa ostokset vangille tilauslistan perusteella osaston päiväjärjestyksen mukaisena ostopäivänä. Matkaselliosastolla olevalla vangilla ei ole oikeutta ostaa nk. kaupunkiostoja. Muualta kuin toisesta vankilasta saapuneella vangilla on mahdollisuus suorittaa ostoksia jättämällä tilauslomake henkilökunnalle.”

Joidenkin suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä³⁶ mainittiin ns. kaupunkiostot, jotka merkitsivät vangin oikeutta henkilökunnan välityksellä hankkia laitosmyymälän valikoimaan kuulumattomia tuotteita. Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännössä mainittiin mahdollisuus päästä henkilökunnan saattamana laitoksen ulkopuolelle ns. asiointikäynnille perustellusta syystä.

Lisäksi Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssäännössä todettiin, että vanki vastasi itse tilaamistaan ostoksista ja niitä hankittiin ainoastaan omaan käyttöön. Määräyksen mukaan elintarvikkeita tai muita tuotteita ei saanut luovuttaa toiselle vangille. Vanki ei myöskään voinut määräyksen mukaan ostaa tuotteita velaksi. Lisäksi järjestyssäännössä todettiin, ettei mainitussa vankilassa ollut oman rahan käyttöoikeutta rajoitettu muiden suljettujen vankiloiden tapaan.

Mikkelin vankilan (sv) järjestyssäännössä todettiin oman rahan käyttöoikeuden olevan vankilan kanttiinissa 120 euroa/kk. Lisäksi annettiin toimintaohjeita ostettujen elintarvikkeiden säilyttämisestä jääkaapeissa ja jääkaapeilla asioimisesta.

Avovankiloissa ostosten tekeminen järjestettiin järjestyssääntöjen mukaan yleensä siten, että vangit saivat asioida vankilan lähellä sijaitsevassa kaupungissa tai taajamassa kaupassa säännöllisin väliajoin, usein 1–2 kertaa viikossa. Joissakin vankiloissa kävi myymäläauto tai kauppias paikan päällä tai vankilassa oli kanttiini, jossa ostoksia oli mahdollista tehdä. Monen

---

³⁶ Jokelan vankila, Hämeenlinnan vankila, Pyhäselän vankila ja Vaasan vankila.

avovankilan järjestyssäännössä määrättiin vangin velvollisuudesta säilyttää ostoksistaan kuitit tarkastusta varten. Ylitornion vankilan (av) järjestyssäännön mukaan toisten vankien asioiden toimittaminen oli kiellettyä.

Kaikista vankiloista muutaman järjestyssäännössä ostosten tekemistä koskevien säännösten rikkomiseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. Esimerkiksi Keravan vankilan (sv) järjestyssäännön mukaan ”osto-oikeuden väärinkäytöstä” voitiin määrätä kurinpitorangaistus. Vilppulan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan puolestaan kurinpitorangaistus voitiin määrätä tavaroiden hankkimisesta annettujen määräysten rikkomisesta. Tällä viitattiin ilmeisesti lähinnä vankien velvollisuuteen säilyttää ostosten kuitit siten, että henkilökunnalla oli mahdollisuus tarvittaessa tarkastaa ostettujen tavaroiden maksaminen.

9.6 Päihteiden käyttö ja lääkkeet

Lähtökohdat. Alkoholien ja muiden päihdyttävien aineiden hallussapito vankilassa on kielletty VL 9 luvun 1 §:ssä. Myös huumausaineiden käyttöön tarkoitettujen esineiden hallussapito on kielletty vankeuslaissa (VL 9:1). Järjestyssääntöryhmä piti raportissaan selvyyden vuoksi perusteltuna, että järjestyssäännössä kiellettäisiin myös päihdyttävien aineiden käyttöön ja käsittelyyn tarkoitettujen esineiden hallussapito. Näillä esineillä tarkoitetaan esimerkiksi sihdillä varustettua piippua ja huumausaineiden punnitsemiseen tarkoitettua vaakaa. (Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008, 37.)

Järjestyssääntöryhmä on ottanut mallijärjestyssääntöön määräyksen alkoholien ja dopingaineiden käyttökiellosta, jonka rikkomiseen liittyy kurinpitorangaistuksen uhka. Työryhmä on kuitenkin todennut, että asian merkitys huomioon ottaen siitä olisi perusteltua säätää yleisesti kaikkia vankiloita koskien korkeammalla säännösten tasolla.

Käyttämisen ohella kiellettyä on alkoholien, muun päihdyttävän aineen, rikoslain 44 §:n 16 §:ssä tarkoitettujen doping-aineiden sekä huumausaineiden hallussapito tai valmistaminen. Kiellettyä on myös pitää hallussa, käyttää tai valmistaa huumausaineen käyttöön tai käsittelyyn tarkoitettuja esineitä. Kieltojen rikkomiseen on liitetty kurinpitorangaistuksen uhka.

Vanki voidaan velvoittaa antamaan virtsa- tai sylkinäyte tai suorittamaan puhalluskoe, jos on syytä epäillä vangin olevan alkoholien tai muun päihdyttävän aineen vaikutuksen alainen (VL 16:7.1). Lainvalmisteluasiakirjojen ja eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen kannanoton (27.11.2006, dnro 3871/2/05) perusteella järjestyssääntöryhmän raportissa on todettu, että järjestyssääntöön ei voida ottaa määräystä siitä, että vangille voidaan määrätä

tä kurinpitorangaistus hänen kieltäytyessä virtsanäytteen antamisesta tai puhalluskokeen suorittamisesta (ks. HE 10/1998 vp, 31; LaVM 17/1998 vp, 4).

Sen sijaan yritys manipuloida päihdetestien tuloksia voi järjestyssääntötyöryhmän mukaan tulla arvioiduksi kurinpitorikkomuksena, josta voi seurata kurinpitorangaistus. Mallijärjestyssäännön mukaan päihdetestin manipuloinnista tai sen yrittämisestä voidaan määrätä kurinpitorangaistus.

Rikosseuraamuslaitos on antanut määräyksen vankien terveydenhuollon järjestämisestä (29/004/2010). Lääkkeen määrää aina poliklinikan lääkäri tai Rikosseuraamuslaitoksen sairaalan lääkäri tai hammaslääkäri, jonka lääkityksen tarpeen hän on itse todennut joko henkilökohtaisen tutkimuksen perusteella tai muulla tavalla. Rikosseuraamuslaitos on antanut määräyksen myös Rikosseuraamuslaitoksen lääkehuollosta (11/004/2012). Säännöksessä on annettu määräykset lääkkeiden annosta vangeille. Lääkkeiden antajan on muun muassa seurattava ja valvottava, että lääkkeet tulevat nautituksi asianmukaisesti.

Lääkkeiden hallussapidon osalta järjestyssääntötyöryhmä muotoili mallijärjestyssääntöön määräyksen, jonka mukaan vangilla ei saa olla hallussaan lääkkeitä ilman lääkärin tai sairaanhoitajan lupaa. Lääkkeiden luvattomaan hallussapitoon voidaan liittää kurinpitorangaistuksen uhka.

Vankiloiden järjestyssääntöjen sisällöt. *Lähes kaikkien suljettujen vankiloiden ja avovankiloiden järjestyssäännöissä oli noudatettu mallijärjestyssäännön määräyksen muotoilua lähes sanatarkasti (Liite 2, Taulukko 19). Ainoastaan Sulkavan vankilan (av) järjestyssäännössä ei ollut lainkaan mainintaa asiasta. Mikkeliä (sv) (ja Sulkavaa) lukuun ottamatta kaikissa vankiloissa päihteiden käyttöä ja lääkkeitä koskevan määräyksen rikkomiseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka sekä päihteiden ja luvattomien lääkkeiden hallussapidosta ym. että päihdetestin manipuloinnista tai sen yrittämisestä.*

Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä tarkennettiin päihteitä ja lääkkeitä koskevaa määräystä mallijärjestyssäännön määräyksestä eli kiellettiin mallimääräyksessä mainittujen tekotapojen lisäksi esimerkiksi huumausaineiden tai niihin liittyvien esineiden välittäminen, valmistamisen yrittäminen ja varastaminen. Esimerkiksi suljetuista vankiloista Turun ja Vaasan vankiloiden järjestyssäännöissä hieman tarkennettiin kurinpitorangaistukseen mahdollisesti johtavien menettelyjen listaa. Niiden mukaan kurinpitorangaistus voitiin määrätä edellä mainittujen menettelytapojen lisäksi huumausaineiden tai niiden käyttöön tai käsittelyyn tarkoitettujen esineiden välittämisestä. Sukevan vankilan (sv) järjestyssäännön mukaan kurinpitorangaistus voitiin määrätä myös mainittujen aineiden ja esineiden valmistamisen yrityksestä.

10 Kurinpitouhka määräyksen tehosteena

Vankiloiden järjestyssääntöjä tarkasteltiin edellä esitellyn määräyskohtaisen tarkastelun ohella siitä näkökulmasta, mihin määräykseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. Lisäksi huomiota kiinnitettiin siihen, kuinka täsmällisesti järjestyssäännöissä oli määritelty se menettely tai toiminta, josta kurinpitorangaistus saattoi seurata. Lähtökohdaksi otettiin mallijärjestyssääntö, johon verrattiin suljettujen ja avovankiloiden järjestyssääntöjä omina ryhminään.

Suljettujen vankiloiden mallijärjestyssäännössä kurinpitorangaistuksen uhka on liitetty vankilan alueella liikkumista, pukeutumista, tilojen lukittuna pitämistä ja vahvuustarkastuksia, valvottuja tapaamisia, puhelimen käyttöä, postin lähettämistä, omaisuuden hallussapitoa, siisteyttä sekä päihteiden käyttöä ja lääkkeitä koskeviin määräyksiin. Työ ja vapaa-ajan toimintoja, laitosmyymälässä asiointia, valvomattomia tapaamisia ja vankilan osastoja koskeviin määräyksiin ei ollut liitetty kurinpitorangaistuksen uhkaa.

Avovankiloiden mallijärjestyssäännössä on mukailten noudatettu suljettujen vankiloiden mallia. Kurinpitorangaistuksen uhka on liitetty vankilan alueella liikkumista, pukeutumista, omaisuuden hallussapitoa, siisteyttä sekä päihteiden käyttöä ja lääkkeitä koskeviin määräyksiin.

Joissakin vankiloissa vaikutti olevan lähtökohtana se, että järjestyssäännön ensimmäisessä määräyksessä mainittu yleisluontoinen kurinpitorangaistuksen uhka kattoi kaikki järjestyssäännön määräykset eikä määräyskohtaista mainintaa kurinpitorangaistuksen uhasta tarvittu. Tällainen lähtökohta vaikutti olleen ainakin Mikkelin vankilan (sv) ja Sulkavan vankilan (av) järjestyssäännöissä. Pääsääntö oli kuitenkin se, että kussakin määräyksessä todettiin erikseen kurinpitorangaistuksen uhasta.

Vankiloissa oli myös erilaisia tapoja ilmaista kurinpitorangaistuksen uhka. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä oli kurinpitorangaistuksen uhka lisätty aina kunkin määräyksen loppuun siten, että kurinpitorangaistuksen uhalla ilmeisesti viitattiin koko määräyksen sisältöön eli käytännössä kaikkiin määräyksen kohtiin tai virkkeisiin. Joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä kurinpitorangaistuksen uhka oli mainittu ainakin kunkin yksittäisen määräyksen virkkeen perään silloin, kun ko. asiaan oli haluttu liittää kurinpitorangaistuksen uhka (esim. Naarajärven vankila (av)).

Esimerkiksi Vilppulan vankilan (av) järjestyssäännön pukeutumista koskevassa määräyksessä kurinpitorangaistuksen uhka oli toistettu jokaisen määräyksen kohdan perässä eli määräyksestä kävi varsin selvästi ilmi, että kunkin kohdan vastaisesta menettelystä saattoi seurata kurinpitorangaistus.

Vangin tulee olla asianmukaisesti pukeutunut vankilan alueella. Epäasianmukaisesta pukeutumisesta (esimerkiksi ns. jengitunnuskin varustetut asusteet, korut tms. tunnukset) *voidaan määrätä kurinpitörangaistus*. (kursiivi tässä)

Vangin aktiivitoimintapaikalla vangin tulee käyttää työnjohtajan tai muun toiminnasta vastaavan henkilön määräämiä suojavarusteita tai -vaatteita. Jos vanki kieltäytyy, välttelee tai väärinkäyttää määrättyjä suojavarusteita tai vaatteita, *vangille voidaan määrätä kurinpitörangaistus*. (kursiivi tässä)

Vangin on huolehdittava henkilökohtaisen vaatetuksensa puhtaudesta niin, ettei esim. yhteismajoituksessa hajuhaittojen vuoksi aiheudu vankien välisiä ristiriitoja ja asumisviihtyvyyttä säilyy. Vaatetuksen puhtauden laiminlyönnistä *vangille voidaan määrätä kurinpitörangaistus*. (kursiivi tässä)

Vankiloiden järjestyssäännöissä oli jossakin määrin epätarkkoja ilmaisuja kuvaamaan toimintaa tai menettelyä, josta saattoi seurata kurinpitörangaistus. Esimerkiksi joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä oli kurinpitörangaistuksen uhalla kielletty ”epäasianmukainen” käytös tai edellytettiin ”asiallista” käytöstä täsmentämättä, mitä ilmaisuilla tarkoitettiin. Tällöin vangin voi olla vaikea tietää, minkälaista käytöstä häneltä odotettiin. Esimerkiksi Juuan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan epäasianmukaisesta käyttäytymisestä vapaa-ajan toiminnoissa voitiin määrätä kurinpitörangaistus. Ylitornion vankilan (av) järjestyssäännön mukaan kurinpitörangaistus saattoi seurata epäsiisteystä.

Muutaman vankilan järjestyssäännöissä oli asetettu kurinpitörangaistuksen uhka henkilökohtaisen hygienian tai vaatteiden puhtaanapidon laiminlyönnistä (esim. Käyrän vankila (av) ja Vilppulan vankila (av)). Käytännössä voi olla kuitenkin vaikea arvioida, mitä henkilökohtaisella hygienialla tarkoitetaan, ja henkilöillä voi olla lisäksi erilaisia tapoja määritellä henkilökohtaisen hygienian riittävä taso.

Vankiloiden järjestyssäännöissä oli vankilakohtaisesti asetettu kurinpitörangaistusuhkia tietyistä menettelyistä muiden vankiloiden järjestyssäännöistä poiketen. Vankiloiden järjestyssäännössä oli kielletty kurinpitörangaistuksen uhalla esimerkiksi seuraavia menettelyjä/tekoja:

- Hämeenlinnan vankila (sv): kielletty ulkoilupihan ja osaston sekä osastojen välinen kommunikointi vankien kesken.
- Hämeenlinnan vankila: kielletty sellin ovisilmien peittäminen ja rikkominen.

- Ylitornion vankila (av): kielletty mies- ja naisvankien välinen muunlainen kommunikointi kuin tervehdykset ja tavanomaiset keskustelut.
- Ylitornion vankila (av): kielletty vankien välinen rahapeli.
- Jokelan vankilan avovankilaosasto: kielletty vankilan alueella liikkuvien eläinten ruokkiminen.
- Jokelan vankilan avovankilaosasto: kielletty ajoneuvojen säilyttäminen vankila-alueella ilman lupaa (sama kielto myös Käyrän vankilan (av) järjestyssäännöissä).
- Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av): kielletty laiminlyödä erityisruokavaliota noudattavan vangin ilmoitus keittiöhenkilökunnalle, jos ko. vanki ei käy vankilan ruokalassa syömässä.
- Vilppulan vankila (av): kielletty perusteetta sairaaksi ilmoittautuminen, sairaanhoitajan vastaanotolle määrättyä aikana ilmoittautumatta jättäminen ja sairasloman aikana osallistuminen laitoksen ulkopuolelle tehtäviin matkoihin.
- Käyrän vankila (av): kielletty sopimaton käytös.
- Käyrän vankila (av): kielletty kaupankäynti, rahan lainaustoiminta ja pelaaminen rahapanoksilla.
- Käyrän vankila (av): nuuskan ja sähkötupakan hallussapito ja käyttö.

10.1 Suljettujen vankiloiden järjestyssääntöjen kurinpitorangaistusuhkaiset määräykset

Suljettujen vankiloiden järjestyssäännöt lähtökohtaisesti vastasivat kurinpitorangaistusten osalta varsin pitkälti mallijärjestyssääntöä. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikkien suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty vankilan alueella liikkumista ja tilojen lukitseminen ja vahvuustarkastusta koskeviin määräyksiin. Kaikkien suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä oli pukeutumista, puhelimen käyttöä, siisteyttä, omaisuuden hallussapitoa, postin lähettämistä ja päihteitä ja lääkkeitä koskevien määräysten rikkomiseen liitetty kurinpitorangaistuksen uhka.

Jonkin verran vaihtelua esiintyi kuitenkin siinä, minkälainen toiminta kunkin määräyksen yhteydessä oli kurinpitorangaistuksen uhalla kielletty tai kuinka kattava uhka oli. Esimerkiksi puhelimen käytössä moni suljettu vankila noudatti mallijärjestyssääntöä, jossa kurinpitorangaistuksen uhka on liitetty siihen, että vanki antaa virheellistä tietoa soitettavasta puhelin-

numerosta tai puhelun vastaanottajasta. Kuitenkin esimerkiksi Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännön puhelimen käyttöä koskevassa määräyksessä kurinpitorangaistuksen uhka liitettiin puhelimen käyttöön päiväjärjestyksessä poikkeavana aikana ilman virkamiesten lupaa, puhelinkortin luovuttamiseen toiselle vangille ja muiden puhelimen käytöstä annettujen määräysten ja ohjeiden rikkomiseen.

Joitakin poikkeuksia esiintyi myös siltä osin, mihin määräyksiin oli yli-päätään liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. Usean vankilan³⁷ järjestyssäännössä *tapaamista* koskevissa määräyksissä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty vain valvottuja tapaamisia koskevaan määräykseen mutta valvomattomia tapaamisia koskevassa määräyksessä ei erikseen ollut mainintaa kurinpitorangaistuksen uhasta. Muiden vankiloiden järjestyssäännöissä oli nimenomaan mainittu sekä valvottuja että valvomattomia tapaamisia koskevien määräysten yhteydessä erikseen kurinpitorangaistuksen uhasta. Esimerkiksi Satakunnan vankilan Köyliön osaston (sv) järjestyssäännössä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty vain tapaamisia koskevaan määräykseen sekä tavaroiden vastaanottamista ja luovuttamista tapaamisten yhteydessä koskevaan määräykseen.

Jokelan vankilan (sv) ja Keravan vankilan (sv) järjestyssäännöissä oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka *ostosten* tekemistä koskevaan määräykseen. Kummankin vankilan järjestyssäännössä oli samansisältöinen määräys, jonka mukaan ”osto-oikeuden väärinkäytöstä” voitiin määrätä kurinpitorangaistus. Muissa suljetuissa vankiloissa ei ollut ostosten tekemistä tai laitostuimälässä asiointia koskevaan määräykseen liitetty kurinpitorangaistuksen uhkaa.

Mikkelin vankilan (sv) järjestyssäännössä oli yksittäisistä määräyksistä kurinpitorangaistus liitetty vain pukeutumista ja omaisuuden hallussapitoa koskeviin määräyksiin. Muissa määräyksissä ei Mikkelin vankilan järjestyssäännössä ollut mainintaa kurinpitorangaistuksen uhasta. Järjestyssäännön 1 §:ssä (”Yleistä”) kuitenkin todettiin, että järjestyssäännön ohjeiden noudattamatta jättämisestä voitiin määrätä kurinpitorangaistus.

---

³⁷ Helsingin vankila (sv), Hämeenlinnan vankila (sv), Kuopion vankila (sv), Pyhäselän vankila (sv), Riihimäen vankila (sv), Sukevan vankila (sv) ja Turun vankila (sv).

10.2 Avovankiloiden järjestyssääntöjen kurinpitorangaistusuhkaiset määräykset

Avovankiloiden mallijärjestyssäännössä on vähemmän kurinpitorangaistusuhkaisia määräyksiä kuin suljettujen vankiloiden mallijärjestyssäännössä. Avovankiloiden järjestyssääntöjen tarkastelussa kävi ilmi, että avovankiloissa oli myös suljettuja vankiloita enemmän vaihtelua siinä, minkä määräysten rikkomisesta oli asetettu kurinpitorangaistuksen uhka. Yhtä poikkeusta lukuun ottamatta kaikkien avovankiloiden järjestyssäännöissä oli kurinpitorangaistuksen uhka asetettu vankilan alueella liikkumista, pukeutumista, omaisuuden hallussapitoa, siisteyttä ja päihteitä ja lääkkeitä koskeviin määräyksiin.

Kuten suljettujen vankiloiden kohdalla, myös avovankiloiden osalta esiintyi jonkin verran erilaisia ratkaisuja siinä, minkälainen toiminta kunkin määräyksen yhteydessä oli kurinpitorangaistuksen uhalla kielletty tai kuinka kattava uhka oli. Esimerkiksi Käyrän vankilan (av) järjestyssäännön päihteiden käyttöä ja lääkkeitä koskevassa määräyksessä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty mallijärjestyssäännön mukaisen lääkkeiden luvattoman hallussapidon lisäksi lääkkeiden varastointiin.

Avovankiloiden *tapaamisia* koskevissa määräyksissä oli vaihtelua sen suhteen, oliko määräyksiin liitetty kurinpitorangaistuksen uhkaa. Valtaosassa avovankiloiden tapaamisia koskevista määräyksistä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty sekä valvottuja että valvomattomia tapaamisia koskevien määräysten rikkomiseen. Kuopion vankilan avovankilaosaston, Vilppulan vankilan (av) ja Sulkavan vankilan (av) tapaamisia koskeviin määräyksiin ei ollut liitetty kurinpitorangaistuksen uhkaa. Joidenkin vankiloiden³⁸ järjestyssäännöissä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty vain joko valvottuja tai valvomattomia tapaamisia koskevaan määräykseen. Esimerkiksi Ylitornion vankilan (av) järjestyssäännössä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty vain valvomattomia tapaamisia koskevaan määräykseen.

Valtaosassa avovankiloiden järjestyssääntöjä *puhelimien käyttöä* koskevaan määräykseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka, jota ei sisälly avovankilan mallijärjestyssäännön määräykseen. Kuitenkaan kolmen vankilan järjestyssäännössä ei ollut mainintaa kurinpitorangaistuksen uhkasta. Keravan vankilan avovankilaosaston ja Kuopion vankilan avovankilaosaston järjestyssäännöistä maininta puuttui. Sulkavan vankilan (av) järjestyssäännössä ei ollut lainkaan puhelimen käyttöä koskevaa määräystä.

---

³⁸ Keravan vankilan avovankilaosasto, Pelson vankilan Kestilän avovankilaosasto ja Ylitornion vankila.

Ostosten tekemistä tai tavaroiden hankkimista koskevien määräysten osalta avovankiloiden järjestyssäännöissä oli eroavaisuuksia. Monessa vankilassa kurinpitorangaistuksen uhkaa ei ollut liitetty ostosten tekemistä koskevaan määräykseen, mutta joidenkin vankiloiden³⁹ järjestyssääntöjen mukaan ostosten tekemistä koskevan määräyksen rikkomisesta saattoi seurata kurinpitorangaistus. Esimerkiksi Juuan vankilan (av) järjestyssäännön mukaan luvattomien tavaroiden hankinnasta voitiin määrätä kurinpitorangaistus. Käytännössä määräys merkitsi sitä, että ostoksista tuli olla kuitti tai menettelystä saatettiin määrätä kurinpitorangaistus. Samansisältöinen määräys oli muun muassa Naarajärven vankilan (av) järjestyssäännössä. Sulkavan vankilan (av) järjestyssäännössä ei ollut lainkaan ostosten tekemistä koskevaa määräystä.

Myös vankilan *toimintoja* koskeviin määräyksiin oli joidenkin avovankiloiden⁴⁰ järjestyssäännöissä asetettu kurinpitorangaistuksen uhka. Esimerkiksi Käyrän vankilan (av) vapaa-ajan toimintoja koskevassa määräyksessä oli ohjeita muun muassa siitä, että kaikki toiminta tuli tapahtua sitä varten varatuissa tiloissa ja että jäljet tuli siivota. Lisäksi määräyksessä oli muun muassa kielletty yhteydenpito laitoksen ulkopuolisiin henkilöihin vankilan läheisyydessä olevalla pururadalla liikuttaessa. Määräyksessä kurinpitorangaistuksen uhka oli liitetty ”vapaa-ajan toiminnan aikoihin, alueisiin tai muuhun säännöstöön” liittyviin rikkeisiin.

Joidenkin avovankiloiden *osastoja* koskevissa määräyksissä oli määräyksen vastaisesta menettelystä määrätty kurinpitorangaistuksen uhka. Esimerkiksi Jokelan vankilan avovankilaosaston osastoja koskevassa määräyksessä oli annettu määräys puhelujen soittamisesta avovankilaosastolla, mihin määräykseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. Laukaan vankilan (av) järjestyssäännössä annettiin osastoja koskevassa määräyksessä ohjeita sallituista oleskeluajoista tietyissä osissa vankilan aluetta, ja määräyksen rikkomiseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka.

Tilojen lukitsemista ja vahvuustarkastuksia koskevaan määräykseen oli kahta poikkeusta⁴¹ lukuun ottamatta liitetty kurinpitorangaistuksen uhka.

³⁹ Käyrän vankila, Juuan vankila, Naarajärven vankila, Satakunnan vankilan Huittisten osasto ja Vilppulan vankila.

⁴⁰ Käyrän vankila, Juuan vankila, Laukaan vankila, Pelson vankilan Kestilän avovankilaosasto ja Ylitornion vankila.

⁴¹ Kuopion vankilan avovankilaosasto ja Sulkavan vankila.

III JOHTOPÄÄTÖKSET

11 Pohdintaa ja kehittämisehdotuksia

11.1 Järjestyssääntöjen sisällöt ja yhdenmukaisuus vankiloiden kesken

Järjestyssääntöjen sisältöjen yhdenmukaisuus. Vankeuslain säätämällä on pyritty lisäämään vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon ennustettavuutta ja yhdenvertaisuutta sekä kohentamaan vankien oikeusturvaa. Vangin elämän kannalta ennustettava täytäntöönpano merkitsee osaltaan sitä, että häntä kohtaan asetetut odotukset, kuten käyttäytymistä koskevat edellytykset ja rajoitukset, ovat hänen tiedossaan. Yhdenvertainen kohtelu puolestaan tarkoittaa, ettei vangeilta edellytetä perusteetta erilaisia menettelytapoja eri vankiloissa ja ettei heihin kohdisteta perusteettomasti erilaisia odotuksia käyttäytymisen suhteen. Vangin oikeusturvan merkitys korostuu järjestyssääntöjen osalta kurinpitorangaistuksia koskevan järjestelmän vuoksi; vangille on oltava selvää, millaisesta toiminnasta tai menettelystä voi seurata kurinpitorangaistus, jota koskevasta päätöksestä hänellä on vankeuslain 20 luvun mukainen muutoksenhakuoikeus.

Vankiloiden järjestyssääntöjen tarkastelussa huomiota kiinnitettiin järjestyssääntöjen sisältöihin ja mahdollisiin eroavaisuuksiin vankiloiden välillä. Tarkastelussa havaittiin, että vankiloiden järjestyssäännöt olivat kokonaisuutena tarkastellen varsin yhdenmukaiset mallijärjestyssäännön muotoilujen kanssa ja siten myös keskenään. Vankiloiden järjestyssääntöjen sisältöjen kattava tarkastelu osoitti, että järjestyssääntöryhmän luoma mallijärjestyssääntö on varsin selvästi hyväksytty ja käyttöön otettu. Mallijärjestyssäännön laatimista voi pitää onnistuneena toimenpiteenä, joka on ennen vankeuslakia vallinneeseen tilanteeseen verrattuna kohentanut vankiloiden järjestyssääntöjen täsmällisyyttä ja yhdenmukaisuutta.

Mallijärjestyssäännöissä on joissakin asiaryhmissä muotoiltu hyvin yksityiskohtaiset ja täsmälliset mallimääräykset. Esimerkiksi hallussapitoasioissa mallijärjestyssäännön muotoilu oli hyvin yksityiskohtainen ja kattava. Määräys vaikutti olevan tarkoitettu sisällytettäväksi vankiloiden järjestyssääntöihin sellaisenaan. Joissakin asiaryhmissä mallijärjestyssäännön määräykset puolestaan olivat väljät ja suuntaa-antavat. Esimerkiksi työ- ja vapaa-ajan toimintoja koskevassa määräyksessä esitettiin luettelomuodossa, *millaisista asioista* määräyksessä saatettiin määrätä mutta siitä, *mikä* määräyksen sisällön tulisi olla, ei lausuttu. Samoin tapaamisia koskevat mallimääräykset si-

sälsivät lähinnä luettelot siitä, millaisista tapaamisiin liittyvistä asioista olisi määräyksessä syytä todeta.

Erot mallijärjestyssäännön määräysten muotoilutavoissa ovat näiltä osin ymmärrettäviä. Hallussapitoasioissa täsmälliset määräysmuotoilut edistävät johdonmukaisten käytäntöjen syntymistä eivätkä laitoskohtaiset erot tietyn esineen tai aineen hallussapidossa välttämättä ole helposti perusteltavissa. Esimerkiksi tapaamisten osalta kuitenkin muotoilujen väljyys liittyy eri vankiloiden erilaisiin mahdollisuuksiin järjestää tapaamisia tilojen, henkilökunnan ja vankien määrän ja muiden vastaavien seikkojen vuoksi.

Lähes kaikkien *suljettujen vankiloiden* järjestyssäännöt oli laadittu varsin yhdenmukaisesti mallijärjestyssäännön mukaisiksi ja siten myös yhdenmukaisiksi keskenään. Vankiloiden järjestyssäännöt olivat keskenään varsin yhdenmukaisia sekä sen suhteen, mistä asioista järjestyssäännöissä määrättiin, että sen suhteen, millaisia määräyksiä järjestyssäännöissä annettiin.⁴²

Yleisesti ottaen suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä oli enemmän ja yksityiskohtaisempia määräyksiä kuin avovankiloiden järjestyssäännöissä. Suljettujen vankiloiden ominaispiirteet selittävät osaltaan sitä, miksi määräykset ovat niissä avovankiloita yksityiskohtaisempia ja miksi määräyksiä on useampaan asiaan liittyen.

Avovankiloiden järjestyssäännöissä oli suljettuja vankiloita enemmän sisällöllistä vaihtelua. Osa avovankiloista oli noudattanut varsin yksityiskohtaisesti mallijärjestyssääntöä, mutta osa oli laatinut osittain mallimääräyksiä yksityiskohtaisemmat järjestyssäännöt, joissa määrättiin mallijärjestyssäännössä mainituista asioista ja osin mallijärjestyssääntöä noudatellen. Osin näissä järjestyssäännöissä kuitenkin määrättiin myös seikoista, joista ei mallijärjestyssäännössä määrätty lainkaan, tai vankiloiden järjestyssäännöissä oli määräykset laadittu selvästi mallijärjestyssääntöä noudatelleiden vankiloiden tyyliä yksityiskohtaisemmin. Toisaalta avovankiloista Sulkavan vankilan (av) järjestyssääntö poikkesi suppeudessaan selvästi muista avovankiloista.

Suljettujen ja avovankiloiden järjestyssäännöissä oli ymmärrettävästi tietyillä osa-alueilla selviä eroja. Erityisesti vankien yhteydet vankilan ulkopuolella oli avovankiloiden järjestyssäännöissä säännelty suljettuja van-

---

⁴² Ainoastaan Mikkelin vankilan ja Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssäännöt olivat selvästi muista erottuvia. Mikkelin vankilan järjestyssäännössä määrättiin tietyistä asioista mallijärjestyssääntöä ja yleistä linjaa tarkemmin sekä todettiin laissa tai muissa ylempinäasteisissa normeissa säädettyjä tai määrättyjä seikkoja. Mikkelin vankilan järjestyssäännössä oli myös viittauksia vankeuslakiin ja tutkintavankeuslakiin, kun taas muiden vankiloiden järjestyssäännöissä viittauksia ei ollut juuri käytetty. Satakunnan vankilan Köyliön osaston järjestyssäännössä oli samoin tavallista yksityiskohtaisempia ja informatiivisempia määräyksiä.

kiloita löyhemmin, ja vangeille oli niissä annettu enemmän mahdollisuuksia ylläpitää yhteyksiä vankilan ulkopuolelle. Tapaamisten kohdalla erot olivat erityisen selvät. Myös puhelujen hoitaminen oli avovankiloiden järjestyssäännöissä määrätty selvästi väljemmin kuin suljettujen vankiloiden järjestyssäännöissä.

Myös hallussapitoa koskevissa määräyksissä oli tietyiltä osin selkeitä eroavaisuuksia suljettujen vankiloiden ja avovankiloiden järjestyssääntöjen välillä; erot osaltaan liittyivät myös yhteyksiin vankilan ulkopuolelle. Monessa avovankilassa vangit voivat järjestyssäännön mukaan pitää hallussaan matkapuhelinta ja/tai tietokonetta tai ainakin käyttää tietokonetta vankilan tiloissa.

Järjestyssääntöjen määräykset olivat yksityiskohtaisimpia yhtäältä tapaamisiin ja toisaalta hallussapitoasioihin liittyen. Tapaamisia ja hallussapitoa koskevat kysymykset ovat luonteeltaan sellaisia, että yksityiskohtaiset määräykset ovat tarpeen. Tapaamisten järjestymisen ja toisaalta myös hallussa pidettävien tavaroiden, esineiden ja aineiden määrittelyjen voi arvioida olevan asioita, joissa helposti syntyisi väljien säännösten myötä tulkintaongelmia. Ylemmänasteiset normit jättävät tapaamisiin ja hallussapitoon liittyen selvää väljyyttä, jota on yhdenmukaisuuden toteutumiseksi syytä konkretisoida järjestyssäännön tasolla.

Tapaamisia koskevissa määräyksissä oli myös jonkin verran vankilakohtaisia eroja. Erilaisia lähtökohtia ja erisisältöisiä määräyksiä oli esimerkiksi siinä, mitkä olivat viikoittaiset mahdollisuudet tapaamisiin ja kuinka usein tapaaminen saattoi järjestyä. Erisisältöisiä määräyksiä oli myös lapsitapaamisiin liittyen. Lapsien tapaamisen osalta onkin syytä kiinnittää huomiota siihen, miten tapaamisen käytännön järjestelyistä on määrätty. Esimerkiksi kosketuksen kieltoa tai sallimista vankivanhemman ja tämän lapsen välillä koskevissa määräyksissä ei voine usein olla löydettävissä perustelua vankilakohtaisille eroille.

Erojen syyt aiheutuvat ainakin osaltaan vankiloiden valvonnan tasosta. Suljetuissa vankiloissa toiminnan luonne, vankipopulaation koostumus ja valvontatasoon liittyvät tekijät edellyttävät selkeää ja osin yksityiskohtaisempaa säännöstöä. Suljetuissa vankiloissa vankien valvonta on tarkempaa, ja niissä vaaditaan yksiselitteisempää toimintaa sekä vangeilta että henkilökunnalta. Avovankiloiden perusluonteeseen kuuluu luottamuksen osoittaminen vangeille, mikä osaltaan selittää väljemmät järjestyssäännöt sekä suljettuja vankiloita selvemmän vankilakohtaisen vaihtelun määräysten sisällöissä.

Muita vankiloiden välisiä eroja selittäviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi vankilan rakennukseen tai infrastruktuuriin liittyvät seikat. Vankilan

tilat tai sijainti tai muu tiettyyn vankilaan liittyvä seikka voi edellyttää toisista vankiloista poikkeavaa järjestyssäännön määräyksen painotusta.

Kurinpitorangaistusuhkaiset määräykset. Vankien elämän ja oikeusturvan kannalta on keskeistä tietää, mitä vangeilta odotetaan ja millainen menettely tai toiminta on toisaalta kiellettyä. Se, että järjestyssäännön määräykset ovat sisällöltään selkeät ja ymmärrettävät, on keskeisellä osalla vankila-elämän sujuvuuden kannalta. Erityisen tarkka tulisi olla laadittaessa määräyksiä, joiden rikkomisesta asetetaan kurinpitorangaistuksen uhka. Vangin tulisi järjestyssäännön määräyksiin tutustumalla yksiselitteisesti käsittää, mistä toiminnasta tai menettelystä voi seurata kurinpitorangaistus.

Kun käytetään ilmaisuja, kuten ”epäasianmukainen käytös”, ”henkilökohtaisen hygienian” laiminlyönti tai ”muunlainen kommunikointi kuin tervehdykset ja tavanomaiset keskustelut”, voi olla vaikea määrittellä kielletyn toiminnan luonne etukäteen ja siten välttää kyseistä toimintaa. Lisäksi määräysten kirjoitustavassa tulisi kiinnittää huomiota siihen, viittaako kurinpitorangaistuksen uhka ainoastaan tiettyyn osaan määräyksen tekstiä vai koko määräyksen sisältöön. Järjestyssääntöjen kurinpitorangaistusuhkaisen määräysten tarkastelu osoitti, ettei vangeilta kielletty menettely tai toiminta ollut aina täsmällisesti ilmaistu.

Kurinpitorangaistuksen uhan sisältävien määräysten osalta on syytä huomioida, että vankeuslaissa ja sitä koskevissa esitöissä sekä järjestyssääntöryhmän raportissa on kiinnitetty huomiota tarpeeseen määrittellä täsmällisesti se toiminta tai menettely, josta kurinpitorangaistus voi seurata. Tältä osin joidenkin vankiloiden järjestyssääntöjä voi osittain pitää puutteellisina.

Myös määräysten muotoiluun tulisi kiinnittää huomiota. Määräyksistä tulisi yksiselitteisesti ja selvästi käydä ilmi se, mistä toiminnasta, menettelystä tai laiminlyönnistä voi seurata kurinpitorangaistus. Se, että kurinpitorangaistuksen uhka mainitaan ainoastaan järjestyssäännön alussa yleispäteväenä, kaikkia järjestyssäännön määräyksiä koskevana, ei liene järjestyssääntöryhmän esityksen mukaista eikä täsmällisyyden ja selkeyden tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaista.

Jotkut kurinpitorangaistuksen uhalla asetetut kiellot olivat myös vankien oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutumisen kannalta osin kyseenalaisia. Yksityisyyden suojan ja perhe-elämän suojan kannalta tulee ottaa huomioon paitsi vankien välinen kanssakäyminen myös tapaamisia koskeva sääntely. Pohtia voi esimerkiksi sitä, voidaanko järjestyssäännön kaltaisella normilla määrittellä sitä, miten saman vankilan naiset ja miehet voivat kommunikoida keskenään. Samoin kysymyksiä herättää kahden vankilan järjestyssääntöön sisältynyt määräys siitä, etteivät kyseisessä vankilassa kirjoilla olleet vangit saaneet tulla tapaamaan toista vankia samaan vankilaan. Tapaamisia koske-

vien järjestyssääntöjen määräysten – erityisesti edellä todetulla tavalla lasten osalta – laatimisessa on oltava erityisen herkkä perus- ja ihmisoikeuksiin pohjautuville vaatimuksille. Lisäksi kurinpitorangaistuksen uhkan sisältävien järjestyssääntöjen määräysten sisällöissä oli jossakin määrin vankilakohtaisia eroja, mikä voi herättää kysymyksiä vankien yhdenvertaisen kohtelun osalta.

On myös huomioitava, että toiminta tai menettely, josta voi seurata kurinpitorangaistus, tulisi yksiselitteisesti käydä ilmi järjestyssäännöstä tai sitä ylemmänasteisista normeista. Tarkastelun perusteella vaikutti siltä, että useissa vankiloissa järjestyssääntöä täydentävät erilaiset ohjeet. Esimerkiksi Käyrän vankilan (av) järjestyssäännön liitteenä oli erillinen perhetapaamisohje, jossa annettiin tarkkoja ohjeita tapaamisen käytännön järjestelyistä. Kuvatun kaltaiseen sääntelyyn liittyy kysymys siitä, voiko mainitun ohjeen noudattamatta jättämisestä seurata kurinpitorangaistus, jonka uhka on asetettu järjestyssäännössä tapaamista koskevan määräyksen rikkomisesta. Joidenkin muidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä viitattiin muihin asiakirjoihin, joiden suhde järjestyssääntöön ja siinä asetettuihin kurinpitorangaistuksen uhkiin voi olla epäselvä.

Vaikka vankiloiden järjestyssääntöjen tarkastelu osoitti mainittuja kehittämistarpeita, on huomattava, että osa havaituista epäkohdista on osittain korjaantunut. Rikosseuraamusalueiden ja vankiloiden yhteistyö järjestyssääntöjen päivittämisessä on tehostunut, ja kevään ja kesän 2013 aikana järjestyssääntöjä on uudistettu. Erityisesti Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vankiloiden järjestyssääntöjä on päivitetty siten, että monet epäkohdat on korjattu.

11.2 Huomioita sääntelykokonaisuudesta

Vankien toimintaa ja arkea vankilassa määrittäviä säännöksiä on runsaasti. Vankeuslain ja vankeusasetuksen sekä Rikosseuraamuslaitoksen ohjeiden ja määräysten lisäksi keskeinen instrumentti vankilan toiminnan sujuvuuden ja järjestyksen ylläpidon kannalta on järjestyssääntö. Sen lisäksi vankiloissa on muun muassa osastokohtaisia päiväjärjestyksiä, tulo-oppaita ja vankilakohtaisia ohjeita.

Kun normiaineistoa on runsaasti, on keskeistä huolehtia siitä, että eri lähteet ovat sisällöllisesti yhdenmukaiset siten, että tietystä asiasta säännellään kaikkialla samalla tavalla. Esimerkiksi järjestyssäännöissä ja tulooppaissa on oletettavasti osittain samoja tietoja, jolloin on keskeistä, että vanki saa kaikista lähteistä paikkansa pitävää tietoa.

Järjestyssääntöjen tasolla vankiloissa näyttää olevan verraten pitkälti yhdenmukaiset lähtökohdat sen osalta, miten vankien tulee tietyissä säännellyissä tilanteissa menetellä ja mikä on kiellettyä. Tässä selvityksessä on kuitenkin tarkastelu ainoastaan järjestyssääntöjä ja niiden määräyksiä, eli tässä yhteydessä ei ole tutkittu sitä, miten järjestyssääntöjen määräyksiä käytännössä noudatetaan ja sovelletaan. Järjestyssäännöt vankiloiden pelisääntöinä vaikuttavat selkiytyneen vankeuslain ja erityisesti mallijärjestyssäännön vaikutuksesta, mutta tämä ei vielä kerro siitä, miten järjestyssääntöjä käytännössä tulkitaan. Eroja voi löytyä esimerkiksi puuttumiskynnyksestä eli siitä, kuinka tarkasti järjestyssääntöä noudatetaan – johtaako tietyn määräyksen vastainen menettely välittömästi seuraamuksiin ja kuinka vankilahenkilökunta käytännössä nojaa järjestyssääntöihin kurinpidollisena työvälineenä.

Järjestyssääntötyöryhmä on raportissaan listannut seikkoja, jotka työryhmän näkemyksen mukaan sopivat paremmin esimerkiksi vankilan tulooppaaseen kuin järjestyssääntöön (ks. jakso 2.2). Tarkastelu kuitenkin osoitti, että vankiloiden järjestyssäännöissä määrättiin monista tällaisista seikoista. Joidenkin vankiloiden järjestyssääntöjen määräyksissä pyrittiin paitsi määrittämään sallitun ja kielletyn toiminnan rajat myös tiedottamaan vankia yleisistä vankilan toimintaan liittyvistä asioista. Voi olla tarpeen pohtia, tulisiko tällaiset informatiiviset määräykset sisällyttää järjestelmällisesti ja yhdenmukaisesti toisenkaltaiseen asiakirjaan kuin millainen järjestyssääntö on. Osittain järjestyssäännöissä määrättiin hyvin yksityiskohdaisia ja nimenomaan informatiivisia seikkoja, joiden ei niin lainsäädännön edellytysten kuin mallijärjestyssäännöt laatineen työryhmänkään näkemyksen mukaan tulisi järjestyssäännössä olla. Tältä osin voisi olla tarpeen pyrkiä nykyistä tilannetta vieläkin täsmällisempään rajaukseen siinä, mistä asioista järjestyssäännöissä määrätään. Voinee myös olettaa, että selkeys, yksiselitteisyys ja tiivis esittämismuoto lisäävät todennäköisyyttä siihen, että vangit myös tosiasiaassa tutustuvat järjestyssääntöjen sisältöön.

Vankiloilla on laajasti käytössään tulo-oppaita, joiden tarkoitus on nimenomaan vangin informoiminen tämän saapuessa vankilaan. Myös järjestyssääntötyöryhmä on ottanut raportissaan kannan, jonka mukaan tiedottavana kanavana tulo-opas on soveltuvampi asiakirja. Yleisinformaation sijoittaminen tulo-oppaaseen korostaisi järjestyssäännön merkitystä nimenomaan vankien kielletyn ja sallitun toiminnan rajanvetäjänä. Tällöin vankien näkökulmasta olisi selvää, että järjestyssäännön avulla on mahdollista helposti selvittää sallitun ja kielletyn raja, kun taas muu informaatio löytyy tulooppaasta tai vastaavasta asiakirjasta.

Lisäksi on kiinnitettävä huomiota siihen, että vankiloissa on järjestyssääntöjen (ja osastojen päiväjärjestysten) ohella muitakin vankilakohtaisia

normeja, kuten vankilakohtaisia ohjeita erilaisista asioista, kuten tapaamisista. Voisi olla tarkoituksenmukaista, että rikosseuraamusalueilla olisi ainakin tiedot siitä, millaisissa asioissa vankiloilla on vankilakohtaisia ohjeita. Myös näiden ohjeiden laatimisessa voisi aluekohtaisen ja mahdollisuuksien mukaan myös valtakunnallisen yhdenmukaisuuden varmistamiseksi olla hyvä tehdä yhteistyötä rikosseuraamusalueiden kanssa järjestyssääntöjen laatimisen tapaan.

Järjestyssääntöjen sisällön tunteminen voi vankien itsensä lisäksi olla tärkeää vankien läheisille ja muille vankilassa vieraileville henkilöille. Esimerkiksi järjestyssääntöjen tapaamisia ja hallussapitoa koskevat määräykset ovat relevantteja tapaajien kannalta. Tästä syystä vankiloiden järjestyssääntöjen julkaisemista Rikosseuraamuslaitoksen internet-sivuilla voi pitää tarkoituksenmukaisena lähtökohtana. Kun tutkimusta varten kerättiin aineistoa, kaikkien vankiloiden järjestyssääntöjä ei ollut vielä julkisesti saatavilla. Tältä osin Rikosseuraamuslaitoksen mallijärjestyssääntötyöryhmän kannanoton mukainen menettely julkaista kattavasti kaikkien vankiloiden järjestyssäännöt Rikosseuraamuslaitoksen internet-sivuilla olisi kannatettava.

LÄHTEET

- HE 263/2004 vp. Hallituksen esitys vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.
- HE 10/1998 vp. Hallituksen esitys laeiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain, tutkintavankeudesta annetun lain, pakkokeinolain ja kansanterveyslain muuttamisesta.
- LaVM 17/1998 vp. Lakivaliokunnan mietintö 17/1998 vp. (Hallituksen esitys laeiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain, tutkintavankeudesta annetun lain, pakkokeinolain ja kansanterveyslain muuttamisesta, HE 10/1998 vp.)
- PeVL 20/2005 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto 20/2005 vp. (Hallituksen esitys vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa ja tutkintavankeuden toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi, HE 263/2004 vp.)
- Rikosseuraamusvirasto 25.3.2009. Mallijärjestyssäännöt.
- Rikosseuraamusvirasto 26.1.2009. Hallussapitotyöryhmän esitys omaisuuden hallussapitoa koskevaksi määräykseksi. Rikosseuraamusvirasto.
- Rikosseuraamusvirasto 26.9.2008. Järjestyssääntötyöryhmän esitys vankiloiden mallijärjestyssäännöksi. Rikosseuraamusvirasto.

Tarkastellut vankilat ja järjestyssäännöt

Suljetut vankilat ja tutkintavankilat

Etelä-Suomen rikosseuraamusalue

Helsingin vankila, voimassa 5.7.2010 alkaen

Jokelan vankila, voimassa 17.6.2011 alkaen

Keravan vankila, voimassa 9.11.2011 alkaen

Riihimäen vankila, voimassa 21.6.2010 alkaen

Vantaan vankila, voimassa 1.5.2009 alkaen (tutkintavankila)

Länsi-Suomen rikosseuraamusalue

Hämeenlinnan vankila, voimassa 11.6.2012 alkaen

Kylmäkosken vankila, voimassa 15.8.2010 alkaen

Satakunnan vankila, Köyliön osasto, voimassa 1.10.2012 alkaen⁴³

Turun vankila, voimassa 1.7.2010 alkaen

Vaasan vankila, voimassa 15.6.2010 alkaen

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue

Kuopion vankila, voimassa 1.5.2009 alkaen

Mikkelin vankila, voimassa 20.3.2012 alkaen (tutkintavankila)

Oulun vankila, voimassa 1.7.2011 alkaen (tutkintavankila)

Pelson vankila, voimassa 20.10.2010 alkaen

Pyhäselän vankila, voimassa 1.11.2012 alkaen

Sukevan vankila, voimassa 27.3.2012 alkaen

Avovankilat ja avovankilaosastot

Etelä-Suomen rikosseuraamusalue

Jokelan vankilan avovankilaosasto, voimassa 4.6.2012 alkaen

Keravan vankilan avovankilaosasto, voimassa 1.4.2009 alkaen

Suomenlinnan vankila, voimassa 4.6.2012 alkaen

---

⁴³ Satakunnan vankilan Köyliön osasto on 1.10.2012 muutettu avolaitoksesta suljetuksi vankilaksi.

Länsi-Suomen rikosseuraamusalue

Käyrän vankila, voimassa 29.10.2012 alkaen

Satakunnan vankilan Huittisten osasto, voimassa 10.6.2010 alkaen

Vilppulan vankila, voimassa 18.8.2010 alkaen

Vanajan vankila, voimassa 11.6.2012 alkaen

Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue

Juuan vankila, voimassa 5.5.2009 alkaen

Kuopion vankilan avovankilaosasto, voimassa 1.5.2009 alkaen

Laukaan vankila, voimassa 1.5.2009 alkaen

Naarajärven vankila, voimassa 27.8.2010 alkaen

Oulun avovankilaosasto, voimassa 15.6.2011 alkaen

Pelson vankilan Kestilän avovankilaosasto, voimassa 1.6.2009 alkaen

Sulkavan vankila, voimassa 21.12.2009 alkaen

Ylitornion vankila, voimassa 15.10.2011 alkaen

Liitetaulukko 1 Järjestyssäännössä säänneltävät asiat

JÄRJESTYSSÄÄNNÖSSÄ SÄÄNNELTÄVÄT ASIAT	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat ja avovankilat	Määräys seuraavista asioista: <ul style="list-style-type: none"> • Yleistä • Vankilan alueella liikkuminen • Pukeutuminen vankilan alueella • Tilojen lukittuna pitäminen (ja vahvuustarkastukset) • Työ- ja vapaa-ajan toiminnot • Laitosmyymälässä asiointi (suljetut vankilat) / Tavaroiden hankkiminen (avovankilat) • Tapaamiset • Puhelimen käyttö • Postin lähettäminen (vain suljetut vankilat) • Siisteys • Omaisuuden hallussapito • Vankilan osastot • Päihteiden käyttö ja lääkkeet
Suljetut vankilat: Helsinki, Hämeenlinna, Jokela, Kerava, Kuopio, Kylmäkoski, Oulu, Pelso, Pyhäselkä, Riihimäki, Sukeva, Turku, Vaasa, Vantaa Avovankilat: Jokelan avovankilaosasto, Juuka, Kestilä, Kuopion avovankilaosasto, Laukaa, Naarajärvi, Ylitornio	Määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista.
Mikkeli (sv)	Määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista. Lisäksi määräys toimintaan osallistumisesta.
Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv)	Muutoin määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista mutta postin lähettämistä koskeva määräys puuttuu. Lisäksi erillinen määräys tupakoinnista.
Keravan avovankilaosasto (av)	Muutoin määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista mutta valvomattomia tapaamisia koskeva määräys puuttuu.
Käyrä (av)	Määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista. Lisäksi määräys, jossa selostetaan laitoksen erityisluonnetta päihteettömänä avolaitoksena.
Satakunnan vankilan Huitisten osasto (av)	Määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista. Lisäksi erillinen määräys tupakoinnista.
Sulkava (av)	Järjestyssäännössä kokonaisuudessaan ainoastaan viisi kohtaa: 1 § Yleistä 2 § Vankila-alueella liikkuminen 3 § Tapaamiset ja muut yhteydet vankilan ulkopuolelle

	<p>4 § Omaisuuden hallussapito 5 § Järjestys ja turvallisuus</p> <p>Puuttuvia itsenäisinä määräyksinään siis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pukeutuminen vankilan alueella • tilojen lukittuna pitäminen (ja vahvuustarkastus) • vapaa-ajan toiminnot (kirjaston käyttö) • tavaroiden hankkiminen • puhelimen käyttö • siisteys • vankilan osastot • päihteiden käyttö ja lääkkeet. <p>Järjestyssäännön 3 §:ssä mainintoja mm. tavaroiden hankinnasta ja puheluista.</p>
Suomenlinna (av), Vanaja (av)	Määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista. Lisäksi määräykset sähköisestä valvonnasta ja internet-tietokoneen käytöstä (Suomenlinna: erilliset määräykset, Vanaja: samassa määräyksessä).
Vilppula (av)	Määräykset mallijärjestyssäännön mukaisista aiheista. Lisäksi alueella liikkumista koskevassa määräyksessä vankilaan saapumista ja vapautumista koskevia seikkoja. Lisäksi puhelimen käyttöä, kirjeitä ja paketteja koskevassa määräyksessä tietokoneen käytöstä sekä erillinen määräys terveydenhuollosta.

Liitetaulukko 2 Yleistä

YLEISTÄ	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat ja avovankilat	<i>Järjestyssääntö sisältää vankeus- ja tutkintavankeuslakia ja niiden nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä tarkempia määräyksiä vankilan alueella liikkumisesta ja tilojen lukittuna pitämisestä, osastoista, tapaamisten ja puhelimen käytön sekä vapaa-ajan järjestämisestä, omaisuuden hallussapidosta sekä muista vastaavista vankilan järjestyksen ylläpitämiseen ja toimintojen järjestämiseen liittyvistä yksittäisistä seikoista.</i> <i>Vangin on noudatettava vankilan järjestyssääntöä. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus järjestyssäännön rikkomisesta edellyttäen, että järjestyssäännössä on nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitorangaistus.</i> <i>Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus myös siitä, mikäli hän jättää noudattamatta Vankeinhoitolaitoksen virkamiehen toimivaltansa rajoissa vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi antamaa kehotusta tai käskyä. Tällainen kehotus tai käsky voidaan antaa esim. juuri järjestyssäännön määräyksen noudattamiseksi.</i>
Pyhäselkä (sv), Naarajärvi (av)	Määräyksen sisältö mallijärjestyssäännön mukainen mutta puuttui mallijärjestyssäännön määräyksen kolmas kappale.
Suljetut vankilat: Helsinki, Jokela, Kerava, Kuopio, Kylmäkoski, Oulu, Pelso, Riihimäki, Satakunnan vankilan Köyliön osasto, Sukeva, Turku, Vaasa, Vantaa Avovankilat: Jokelan avovankilaosasto, Juuka, Keravan avovankilaosasto, Kestilä, Kuopion avovankilaosasto, Oulun avovankilaosasto, Satakunnan vankilan Huittisten osasto, Suomenlinna, Vanaja, Ylitornio	Määräyksen sisältö käytännössä sama kuin mallijärjestyssäännön.
Hämeenlinna (sv)	Määräyksen sisältö sama kuin esim. Helsingin vankilan. Lisäksi: Ulkoilupihan ja osaston sekä osastojen välinen kommunikointi vankien kesken on kielletty. Määräyksen vastaisesta menettelystä voidaan määrätä kurinpitorangaistus.
Mikkeli (sv)	<i>Tällä Mikkelin vankilan järjestyssäännöllä annetaan lakeja, asetuksia ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön määräyksiä tarkentavia laitoskohtaisia määräyksiä sisällysluettelossa mainituissa asioissa.</i> <i>Vangin on noudatettava vankilan järjestyssääntöä sekä vankilan henkilökunnan antamia kehotuksia ja käskyjä. Vangin on käytäyttyävä vankilan henkilökuntaa sekä muita vankeja ja henkilöitä kohtaan asiallisesti.</i> <i>Lakien, asetusten, Risen määräysten ja tämän järjestyssäännön alla olevien ohjeiden noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä kurinpitorangaistus kuten siitä säädetään VL.15:3§ ja TVL.10:3§.</i>

Käyrä (av)	<p>Määräyksen sisältö sama kuin mallijärjestyssäännön. Lisäksi: <i>Vangin on noudatettava vankilan järjestyssääntöä sekä vankilan henkilökunnan antamia kehotuksia ja käskyjä. Vangin on käytäyttyävä vankilan henkilökuntaa sekä muita vankeja ja henkilöitä kohtaan asiallisesti. Rikkomuksista em. asioita kohtaan voidaan määrätä kurinpitörangaistus.</i></p> <p>Lisäksi määräys (2 §), jossa todettu laitoksen erityisluonne päihitteettömänä avolaitoksena. Määräyksessä todettu laitokseen sijoitettujen vankien sitoutuvan päihitteettömyyteen. Lisäksi todettu näyteenannosta kieltäytymisen ja manipuloinnin sekä positiivisen kontrollinäytteen johtavan siirtoon suljettuun vankilaan. Edelleen todettu, että toimimisesta vastoin allekirjoitettua päihitteettömyyssitoumusta sekä kiellettyjen aineiden käyttämisestä, hallussapidosta, välittämisestä tai valmistamisesta voidaan määrätä kurinpitörangaistus. Samoin todettu, että avolaitokseen sijoitetulta vangilta edellytetään sopivaa käytöstä. Sopimattomasta käytöksestä määrätty kurinpitörangaistuksen uhka.</p>
Laukaa (av)	<p>Määräyksen sisältö käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi todettu vankilan järjestyssäännön ja vankilan päiväjärjestyksen rikkomisen olevan kurinpitörangaistusuhkainen järjestyserikkomus. Samoin todettu kurinpitörangaistuksen voitavan määrätä myös vankilavirkamiehen antaman kehotuksen tai käskyn noudattamatta jättämisestä.</p>
Sulkava (av)	<p><i>Sulkavan vankilan järjestyssääntöä täydentää tulo-opas, jossa on yksityiskohtaisempia ohjeita ja tietoja laitoksen käytännöistä ja toimintojen järjestämisestä. Järjestyssäännössä ovat lisäksi liitteenä päiväjärjestys, asuntolasäännöt, vesi- ja ranta-alueella liikkuminen ja vankien omia autoja koskevat ohjeet. Tämän järjestyssäännön määräysten noudattamatta jättämisestä voidaan määrätä kurinpitörangaistus.</i></p>
Vilppula (av)	<p>Määräyksen sisältö käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen. Määräyksestä puuttui maininta siitä, että vangille voitiin määrätä kurinpitörangaistus järjestyssäännön rikkomisesta edellyttäen, että järjestyssäännössä oli nimenomaisesti mainittu kyseisestä rikkomuksesta voivan seurata kurinpitörangaistus. Lisäksi: <i>Vangille voidaan määrätä kurinpitörangaistus myös siitä, mikäli hän jättää noudattamatta Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen toimivaltansa rajoissa vankilan järjestyksen tai turvallisuuden ylläpitämiseksi antamaa kehotusta tai käskyä. Tällainen kehotus tai käsky voidaan antaa järjestyssäännön määräyksen noudattamiseksi.</i></p>

Liitetaulukko 3 Vaatetus ja pukeutuminen

VAATETUS JA PUKEUTUMINEN	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat ja avovankilat	<i>Vangin tulee olla asianmukaisesti pukeutunut vankilan alueella. Epäasianmukaisesta pukeutumisesta voidaan määrätä kurinpitöraangaistus</i>
Suljetut vankilat: Helsinki, Jokela, Kuopio, Kylmäkoski, Oulu, Pelso, Riihimäki, Sukeva, Vantaa Avovankilat: Jokelan avovankilaosasto, Juuka, Keravan avovankilaosasto, Kestilä, Kuopion avovankilaosasto, Naarajärvi, Oulun vankilan avovankilaosasto, Suomenlinna, Vanaja, Ylitornio	Mallijärjestyssäännön mukainen.
Hämeenlinna (sv), Kerava (sv), Mikkeli (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi velvollisuus käyttää esimerkiksi toiminnoissa vankilan henkilökunnan määräämiä suojavaatteita ym.
Turku (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi: <i>Epäasianmukaista pukeutumista on esimerkiksi ala- tai yläruumis paljaana tai ilman jalkineita esiintyminen sekä jengi- tai rikollisjärjestön tunnuksilla varustettujen vaatteiden tai asusteiden käyttäminen.</i> <i>Vangilla on velvollisuus käyttää työ- ja toiminta-aikana työssä ja toiminnoissa ollessaan vankilan henkilökunnan määräämiä suojavaatteita ja -varusteita.</i>
Pyhäselkä (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi: <i>Ruokasalissa ei saa olla yläruumis paljaana eikä ruokailtaessa saa pitää päähinettä. Sisätiloissa aurinkolasien käyttö on kiellettyä. Erilaisten tunnusten tai symbolien laittaminen vaatetukseen on kiellettyä.</i>
Vaasa (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi: <i>Ruokalassa on oltava polven alapuolelle ulottuvat housut ja hihallinen paita. Päähineen käyttö sisätiloissa on kiellettyä.</i>
Käyrä (av)	Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi: <i>Erylisesti tapaamisaikana piha-alueella liikuttaessa on oltava myös paita päällä, samoin asioitaessa ruokalassa tai virkamiesten luona.</i>
Laukaa (av)	<i>Vankilassa käytetään omia vaatteita. Vankityössä ja ohjatussa toiminnassa käyvien on mahdollista lainata vankilalta suojavaatetusta työnjohdon esityksestä.</i> <i>Pukeutumisen on oltava asiallista ja säädyllistä. Keittiöllä ruokailtaessa ei saa käyttää päällystakkia, lakkia eikä likaisia työvaatteita tai -kenkiä.</i> <i>Näiden määräysten rikkomisesta voidaan määrätä kurinpitöraangaistus.</i>

Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av)	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi: <i>Vangin aktiivitoimintapaikalla vangin tulee käyttää työnjohtajan tai muun toiminnasta vastaavan henkilön määräämiä suojarusteita tai -vaatteita. Jos vanki kieltäytyy, välttelee tai väärinkäyttää määrättyjä suojarusteita tai vaatteita, vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p> <p><i>Vangin on huolehdittava henkilökohtaisen vaatetuksensa puhtaudesta niin, ettei esim. yhteismajoituksessa hajuhaittojen vuoksi aiheudu vankien välisiä ristiriitoja ja asumisviihtyvyys säilyy. Vaatetuksen puhtauden laiminlyönnistä vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv)	<p><i>Vangin tulee olla asianmukaisesti pukeutunut vankilan alueella. Epäasianmukaisesta pukeutumisesta voidaan määrätä kurinpitorangaistus. Epäasiallista pukeutumista on esimerkiksi ala- ja/tai yläruumis paljaana tai ilman jalkineita esiintyminen, jengi- tai rikollisjärjestön tunnuksilla varustettujen vaatteiden tai asusteiden käyttäminen sekä päähineen, päänpeittävän hupun ja aurinkolasien käyttö sisätiloissa.</i></p> <p><i>Vangilla on velvollisuus käyttää työ- ja toiminta-aikana työssä ja toiminnoissa ollessaan vankilan henkilökunnan määräämiä suojarusteita ja -vaatteita. Jos vanki kieltäytyy, välttelee tai väärinkäyttää määrättyjä suojarusteita tai vaatteita, vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
Vilppula (av)	<p><i>Vangin tulee olla asianmukaisesti pukeutunut vankilan alueella. Epäasianmukaisesta pukeutumisesta (esimerkiksi ns. jengitunnuksin varustetut asusteet, korut tms. tunnuksset) voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p> <p><i>Vangin aktiivitoimintapaikalla vangin tulee käyttää työnjohtajan tai muun toiminnasta vastaavan henkilön määräämiä suojarusteita tai -vaatteita. Jos vanki kieltäytyy, välttelee tai väärinkäyttää määrättyjä suojarusteita tai vaatteita, vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p> <p><i>Vangin on huolehdittava henkilökohtaisen vaatetuksensa puhtaudesta niin, ettei esim. yhteismajoituksessa hajuhaittojen vuoksi aiheudu vankien välisiä ristiriitoja ja asumisviihtyvyys säilyy. Vaatetuksen puhtauden laiminlyönnistä vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
Sulkava (av)	<p>Ei lainkaan pukeutumista koskevaa määräystä.</p>

Liitetaulukko 4 Siisteys

SIISTEYS	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat ja avovankilat	<p><i>Sellikalustus on pidettävä kalusteluettelon mukaisessa järjestyksessä ja tavaroiden tulee olla säilytettynä kaapeissa ja muissa säilytystiloissa.</i></p> <p><i>Kuvia, julisteita ja muita esineitä saa kiinnittää ainoastaan asuinhuoneen seinällä olevaan kiinnitysalustaan. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hän kiinnittää niitä muualle asuinhuoneessa.</i></p>
Vilppula (av)	Käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi kurinpitorangaistuksen uhka asetettu sellikalustusta koskevassa määräyksen kohdassa.
Sukeva (sv), Kuopio (sv), Oulu (sv), Pelso (sv), Vantaa (sv), Keravan avovankilaosasto (av), Kestilä (av), Oulun avovankilaosasto (av), Suomenlinna (av), Vanaja (av)	Käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu.
Kylmäkoski (sv), Turku (sv)	Käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi kielletty tupakointi tietyissä paikoissa tai osoitettu tupakointi sallituksi vain tietyillä alueilla (Turun vankila: kurinpitorangaistuksen uhka).
Helsinki (sv), Juuka (av)	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu, Juuan vankilan järjestyssäännössä lisäksi kurinpitorangaistuksen uhka sellikalustusta koskevan määräyksen yhteydessä. Lisäksi kielletty tupakointi tietyissä paikoissa tai osoitettu tupakointi sallituksi vain tietyillä alueilla. Kurinpitorangaistuksen uhka liitetty tupakointia koskevaan määräykseen.</p> <p>(Tupakointia koskevia määräyksiä annettiin joidenkin vankiloiden järjestyssäännöissä eri aihepiiriä koskevassa määräyksessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vankilan osastoja koskevassa määräyksessä kiellettiin tupakointi tai rajattiin sitä Mikkelin, Oulun avovankilaosaston, Kestilän ja Ylitornion vankiloiden järjestyssäännöissä. Ylitornion osalta määräkseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. • Alueella liikkumista koskevassa määräyksessä kiellettiin tupakointi tai rajattiin sitä Jokelan avovankilaosaston ja Vanajan vankilan järjestyssäännöissä. Vanajan osalta määräkseen oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka. • Laukaan vankilan järjestyssäännössä tupakointi kiellettiin tai sitä rajoitettiin vapaa-ajan toimintojen järjestämistä koskevassa määräyksessä kurinpitorangaistuksen uhalla. • Satakunnan vankilan Huittisten osaston järjestyssäännössä oli tupakoinnista oma määräyksensä, johon oli liitetty kurinpitorangaistuksen uhka.)
Hämeenlinna (sv)	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi:</p> <p><i>Sellin ovisilmien peittämisestä tai rikkomisesta voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p> <p><i>Tupakointi muualla kuin sellissä, ulkoilussa tai tupakointiin erityisesti osoitetussa paikassa on kiellettyä. (Ei kurinpitorangaistuksen uhkaa.)</i></p>

Jokela (sv), Kerava (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi: <i>Osaston yhteiskäyttöön tarkoitettuja esineitä tai kalusteita ei saa siirtää selleihin ilman henkilökunnan lupaa. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hän menettelee määräyksen vastaisesti.</i>
Pyhäselkä (sv), Jokelan avovankilaosasto (av)	Käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Pyhäselän vankilan järjestyssäännössä lisäksi kurinpitorangaistuksen uhka sellikalustusta koskevan määräyksen yhteydessä. Lisäksi kielletty eläinten ruokkiminen vankilan alueella.
Riihimäki (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi: <i>Tupakointi muualla kuin sellissä, ulkoilussa tai tupakointiin erikseen osoitetussa paikassa on kiellettyä. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hän menettelee määräyksen vastaisesti.</i>
Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv)	<p><i>Vangin on vapaa-aikanaan huolehdittava asuinhuoneensa ja osaston yhteisten oleskelutilojen siivouksesta ja puhtaanapidosta sekä taloustöistä. Jokaisella osastolla on oma osastokeittiö. Osaston asukkaat vastaavat itse osastokeittiön siisteydestä ja järjestyksestä. Satakunnan vankilassa jätteet tulee lajitella ja siinä noudattaa henkilökunnan antamia ohjeita.</i></p> <p><i>Vuode on sijattava herätyksen jälkeen arkisin klo 7:00 mennessä ja viikonloppuisin klo 9:00 mennessä. Vuoteen tulee olla siististi sijattuna koko päivän. Vaatteet ja muut tavarat pidetään niille varatuissa kaapeissa ja hyllyillä. Ikkunalaudoilla, sängyn tai kaappien alla tai päällä ei saa säilyttää tavaroita tai vaatteita. Asuinhuoneen kalustus on pidettävä hyvässä kunnossa ja kalusteluettelon mukaisessa järjestyksessä.</i></p> <p><i>Kuvia, julisteita ja muita esineitä saa kiinnittää ainoastaan asuinhuoneen seinällä olevaan kiinnitysalustaan. Alastonkuvia tai muita sukupuolisiveellisyyttä mahdollisesti loukkaavia kuvia ei ole Satakunnan vankilassa lupa kiinnittää mihinkään eikä niitä saa pitää näkyvillä.</i></p> <p><i>Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hän ei noudata edellä siisteydestä annettuja määräyksiä.</i></p> <p><i>Tupakointi on kielletty kaikissa vankilan sisätiloissa, ellei asunto-osaston päiväjärjestyksessä toisin mainita. Tupakointi on sallittu vankilan sisäpihalla olevalla tupakointipaikalla ja asunto-osaston tupakointitiloissa päiväjärjestyksen mukaisina aikoina. Vankien aktiivitoimintapaikoilla henkilökunta osoittaa ne paikat ja ajankohdat, joissa voi luvallisesti tupakoida. Tupakoinnista muualla kuin sille erikseen osoitetussa paikassa tai kiellettyinä ajankohtana voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
Vaasa (sv), Käyrä (sv), Kuopion avovankilaosasto (av), Laukaa (av), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av), Mikkeli (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi Vaasan vankilan, Käyrän vankilan, Kuopion vankilan ja Laukaan vankilan järjestyssäännössä kurinpitorangaistuksen uhka sellikalustusta koskevan määräyksen yhteydessä. Lisäksi yksityiskohtaisia määräyksiä mm. sellin tai asuinhuoneen siivouksesta, tupakoinnin rajoittamisesta tietyille alueille, jätehuollosta, peseytymisestä, vaatehuollosta, henkilökohtaisen hygienian ylläpidosta, tupakoinnista (Satakunnan vankilan Huittisten osasto ja Vaasan vankila: kurinpitorangaistuksen uhka) ja/tai osaston yhteisten tilojen siisteydestä. Mikkelin vankila: ei lainkaan kurinpitorangaistuksen uhkaa siisteyttä koskevassa määräyksessä.

Naarajärvi (av)	<p><i>Sellikalustus on pidettävä kalusteluettelon mukaisessa järjestyksessä ja tavaroiden tulee olla säilytettyinä kaapeissa ja muissa säilytystiloissa. Ulkojalkineiden käyttö osastojen sisätiloissa on kiellettyä. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hän menettelee määräyksen vastaisesti.</i></p> <p><i>Kuvia, julisteita ja muita esineitä saa kiinnittää ainoastaan asuinhuoneen seinällä olevaan kiinnitysalustaan. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hän kiinnittää niitä muualle asuinhuoneessa.</i></p> <p><i>Asunto-osastoilla tupakointi on sallittua vain tupakkahuoneessa. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hän menettelee määräyksen vastaisesti.</i></p>
Ylitornio (av)	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi: <i>Myös yleisten tilojen siisteydestä kukin huolehtii omalta osaltaan. Epäsiisteydestä voidaan vangille määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
Sulkava (av)	Ei lainkaan siisteyttä ja hygieniaa koskevaa määräystä.

Liitetaulukko 5 Vankilan alueella liikkuminen

VANKILAN ALUEELLA LIIKKUMINEN	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat	<p><i>Vanki saa liikkua ja oleskella hänelle määrätyllä toiminta- ja työpaikalla, omalla asuinosaostollaan sekä ulkoiluun, ruokailuun ja vapaa-aikaan määrätystä paikasta aikoina, jotka ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä. Muualla vankilassa tai sen alueella liikkuminen ilman lupaa on kielletty. Vangin liikkumisesta luvattomalla alueella voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p> <p><i>Vangeilla ei saa olla hallussaan tavaroitaan liikkeessaan vankilan alueella ilman vankeinhoitoviranomaisen antamaa lupaa. Määräyksen vastaisesta menettelystä voidaan antaa kurinpitorangaistus.</i></p>
Mallijärjestyssääntö / avovankilat	<p><i>Vanki saa liikkua ja oleskella hänelle määrätyllä toiminta- ja työpaikalla, omalla asuinosaostollaan sekä ulkoiluun, ruokailuun ja vapaa-aikaan määrätystä paikasta aikoina, jotka ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä ja oheisesta karttaliitteestä. Muualla vankilassa tai sen alueella liikkuminen on ilman lupaa kielletty. Vangin liikkumisesta luvattomalla alueella voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
<p>Suljetut vankilat: Helsinki, Hämeenlinna, Jokela, Kerava, Kuopio, Kylmäkoski, Oulu, Pyhäselkä, Riihimäki, Satakunnan vankilan Köyliön osasto, Sukeva, Turku, Vaasa, Vantaa</p> <p>Avovankilat: Juuka, Keravan avovankilaosasto, Kuopion avovankilaosasto, Naarajärvi, Oulun avovankilaosasto, Suomenlinna, Ylitornio</p>	Käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu.

Kestilä (av), Käyrä (av), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av)	Asiallisesti mallijärjestyssäännön muotoilun mukainen määräys. Lisäksi tarkempia määräyksiä mm. vankilan alueella liikkumisen rajoittamisesta tiettyihin kellonaikoihin; viittaus liikkumisen määrittymisestä päiväjärjestyksessä määritellyissä aikarajoissa; viittaus vankila-alueen rajojen merkitsemisestä maastoon.
Mikkeli (sv), Pelso (sv)	Asiallisesti mallijärjestyssäännön muotoilun mukainen määräys mutta ei kurinpitorangeistuksen uhkaa (Mikkeli kokonaan, Pelso tavaroiden hallussapidon osalta).
Jokelan avovankilaosasto (av), Vilppula (av)	Mallijärjestyssäännön mukaiset muotoilut. Lisäksi tarkempia määräyksiä alueella liikkumisesta. Lisäksi avovankilan mallijärjestyssäännöstä poikkeavia kurinpitorangeistuksia tavaroiden hallussapidosta vankilan alueella liikuttaessa (Jokela) ja työkalujen tai kuntoiluvälineiden hallussapidosta määräysten vastaisesti (Vilppula).
Laukaa (av)	Asiallisesti mallijärjestyssäännön muotoilun mukainen määräys. Lisäksi tarkempia määräyksiä sallitun liikkumisalueen rajoista, askartelutilojen ja autokorjaamotilan käyttämisen ehtoista, vankilan kirjaston ja vankilalla käyvän kirjastoauton käyttämisestä sekä tupakointikiellosta. Määräysten rikkomiseen liitetty kurinpitorangeistuksen uhka.
Sulkava (av)	<i>Vankilan liikkuma- ja oleskelurajojen ylittäminen ilman lupaa on kielletty. Laitoksen sulkemisen ja avaamisen välisenä aikana liikkuminen asuintalon ulkopuolella on kielletty koskien myös terassia. Työ- ja opiskelupaikalle menemisestä jokainen huolehtii omatoimisesti eikä edellä mainituilta paikoilta saa poistua ilman lupaa. Laitoksen ulkopuolella asioitaessa on noudatettava annettuja ohjeita. Lomalle lähteminen ja lomalta palaaminen tapahtuvat vankilan lasikuistin ovesta.</i>
Vanaja (av)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi: <i>Vanki saa liikkua ja oleskella hänelle määrättyllä toiminta- ja työpaikalla, omalla asuinosaustollaan sekä ulkoiluun, ruokailuun ja vapaa-aikaan määrättyssä paikassa aikoina, jotka ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä ja päiväjärjestyksen karttaliitteestä. Muualla vankilassa tai sen alueella liikkuminen on ilman lupaa kielletty. Vangin liikkumisesta luvattomalla alueella voidaan määrätä kurinpitorangeistus.</i> <i>Vanajan vankilan Ojoisten osastolla on käytössä sähköinen vankien valvonta, joka tarkoittaa, että vangin tulee pitää nilkassaan jalkapantaa ja mukanaan seuranta(puhelin-)laitetta. Vangin tulee olla jatkuvasti tavoitettavissa seurantalaitteen avulla, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, ettei sitä saa koskaan jättää kahta (2) metriä kauemaksi itsestä. Tämä koskee vankia niin vankila-alueella, työpaikalla kuin poistumis- että muilla luvilla vankilan ulkopuolella. Vanki on vastuussa seurantalaitteen ja pannan asianmukaisesta käytöstä ja hänen on huolehdittava laitteiden lataamisesta saamiensa ohjeiden mukaisesti.</i> <i>Häiriöiden aiheuttamisesta laitteisiin, ohjeiden vastaisesta käytöstä sekä käytön vaatimien toimenpiteiden (mukana pitäminen, laitteen lataaminen) laiminlyönnistä vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus.</i> <i>Jalkapanta voidaan poistaa vangilta tilapäisesti ainoastaan erittäin painavasta syystä johtajan päätöksellä.</i> <i>Vanki on velvollinen korvaamaan vankilalle hänen omasta syystään kadonneet tai rikkoutuneet laitteet.</i>

Liitetaulukko 6 Tilojen lukittuna pitäminen ja vahvuustarkastukset

TILOJEN LUKITTUNA PITÄMINEN JA VAHVUUSTARKASTUKSET	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat	<i>Sellien ovet ovat lukittuna päiväjärjestyksessä määrättyinä aikoina. Mikäli vanki ei sellien ovia suljettaessa ole omassa sellissään ilman hyväksyttävää perustetta, hänelle voidaan määrätä kurinpitorangeistus.</i> <i>Vahvuustarkastuksissa paikallaolo.</i> <i>Oven lukitsemismahdollisuus sellistä/asuinhuoneesta poistuttaessa.</i>
Mallijärjestyssääntö / avovankilat	<i>Vahvuustarkastuksissa paikallaolo.</i> <i>Ovien lukitsemisvelvollisuus asuinhuoneesta poistuttaessa.</i>
Helsinki (sv), Kuopio (sv), Kylmäkoski (sv), Pyhäselkä (sv), Vaasa (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu.
Hämeenlinna (sv), Jokela (sv), Kerava (sv), Oulu (sv), Pelso (sv), Sukeva (sv), Vantaa (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi määräys velvollisuudesta olla sellissä/asuinhuoneessa tietyssä kohdassa tai asennossa vahvuustarkastuksen aikana.
Suljetut vankilat: Turku, Mikkeli, Riihimäki, Satakunnan vankilan Köyliön osasto	Mallijärjestyssäännön mukaisen muotoilun ohella tarkempia määräyksiä esim.: <ul style="list-style-type: none"> • velvollisuus lukita oma selli sieltä poistuttaessa • velvollisuus olla omassa sellissä osaston ollessa suljettuna • informaatiota vangin asuttamisesta määräämisestä ja/tai osastojen lukitsemisesta • asuinhuoneen lukitsemiseen ja avaimen käsittelyyn liittyviä tarkempia määräyksiä.
Avovankilat: Jokelan avovankilaosasto, Keravan avovankilaosasto, Kestilä, Juuka, Käyrä, Laukaa, Naarajärvi, Satakunnan vankilan Huittisten yksikkö, Suomenlinna, Vanaja, Vilppula, Ylitornio	Mallijärjestyssäännön mukaisen muotoilun ohella tarkempia määräyksiä esim.: <ul style="list-style-type: none"> • velvollisuus lukita asuinhuoneen ovi • velvollisuus ilmoittautua määrättyssä paikassa tai olla asuinhuoneessa päiväjärjestyksessä mainittuina aikoina ja/tai vahvuustarkastuksissa (joissakin vankiloissa tietyssä asennossa) • velvollisuus noudattaa päiväjärjestyksessä todettua aikataulua (Kestilä: kurinpitorangeistuksen uhka) • informaatiota vangin osastojen lukitsemisesta.
Kuopion avovankilaosasto (av)	<i>Osastolla tehdään vahvuustarkastuksia päivittäin, jokainen asukas on velvollinen ilmoittautumaan henkilökunnalle näinä aikoina (esim. ruokailuiden yhteydessä). Asunnot ja muut osaston tilat tarkastetaan tarpeen vaatiessa. Henkilökunta tulee tekemään tarkastuskäyntejä huoneissa yöaikaan.</i> <i>Asuinhuoneen asukkaat vastaavat sen järjestyksestä ja kaikesta omaisuudesta ja ovat korvausvelvollisia, jos osaston kiinteätä tai irtainta omaisuutta turmeltuu tai häviää. Asukkaat huolehtivat itse kaappiensä ja huoneidensa lukitsemisesta ja myöskin huolehtivat omasta omaisuudestaan.</i>
Oulun avovankilaosasto (av)	<i>Osaston ulko-ovi avataan klo 6.00 ja se lukitaan klo 23.00. Vanki huolehtii oman sellinsä oven lukitsemisesta sieltä poistuessaan. Vangin on oltava vahvuustarkastusten aikana omassa sellissään istumassa ryhdikkäänä sängyllä tai tuolillaan. Mikäli vanki ei ole vahvuustarkastuksen aikana sellissään voidaan hänelle määrätä kurinpitorangeistus.</i>

Sulkavan vankila (av)	Ei lainkaan tilojen lukittuna pitämistä ja vahvuustarkastusta koskevaa määräystä.
-----------------------	--

Liitetaulukko 7 Vankilan osastot

VANKILAN OSASTOT	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat	<i>Vankilan osastot ja niiden yhteyteen osastokohtaiset määräykset puhelimenkäytöstä ja haltuun annettavasta omaisuudesta sekä tarvittaessa myös osastokohtaiset tapaamisajat.</i>
Mallijärjestyssääntö / avovankilat	<i>Vankilan osastot.</i>
Suljetut vankilat: Helsinki, Jokela, Kerava, Kylmäkoski, Oulu, Turku, Sukeva, Vaasa, Vantaa Avovankilat: Kestilä, Kuopion avovankilaosasto, Käyrä, Vanaja, Naarajärvi, Oulun avovankilaosasto	Osastojen esittelyt. Lisäksi mahdollisesti osastokohtaisia määräyksiä esim. puheluista, tapaamisista, osastoilla oleskelusta ja/tai hallussapitoasioista.
Kuopio (sv), Pelso (sv), Pyhäselkä (sv), Riihimäki (sv), Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv)	Osastojen esittelyt ja esim. osastokohtaisia määräyksiä puheluista (esim. puheluajat), tapaamisista tai hallussapitoasioista. Lisäksi todettu osastolle sijoittamiseen vaikuttavia tekijöitä tai sijoittamiseen liittyvästä päätösvallasta.
Hämeenlinna (sv)	Osastojen esittelyt. Lisäksi: <i>Sijoitettaessa vankilan asunto-osastolle voidaan erikseen edellyttää sitoutumista savuttomuuteen. Savuttomuussäännön rikkomisesta voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i>
Juuka (av), Keravan avovankilaosasto (av), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av), Sulkava (av), Suomalainen (av), Vilppula (av)	Vankilassa ei erillisiä osastoja tai ei lainkaan osastoja koskevaa määräystä järjestyssäännössä.
Mikkeli (sv)	<i>Vangin asuttamisesta päättävät ja määräävät rikosseuraamusesimiehet tai vartijat rikosseuraamusesimiesten ohjeistuksen mukaan. Osastojen (1.krs tulo-osasto, 2-krs.itäpää, 2-krs.länsipää, 3-krs:n avo-osasto ja 3-4:n krs:n suljetut osastot) sellien aukioloajoista määrätään tätä järjestyssääntöä täydentävissä osastojen päiväjärjestyksissä. Päiväjärjestyksestä voidaan poiketa johtajan tai hänen määräämänsä virkamiehen päätöksellä. Osaston ollessa suljettuna vangin on oltava hänelle määrätysissä sellissään. Sellien ollessa avoinna vangilla on mahdollisuus oleskella osastonsa tiloissa, vangille voidaan antaa lupa vierailta toisella osastolla tärkeästä syystä sellaisen asian hoitamiseksi, mitä ei voi muutoin hoitaa. Osallistuessaan toimintaan tai vapaa-ajantoimintaan taikka asioi-</i>

	<i>dessaan virkailijoissa, vangilla on lupa liikkua ja oleskella tätä varten osoitetussa tilassa tai tiloissa. Sisätiloissa aurinkolasien käyttö on kiellettyä. Tupakointi on sallittua omassa sellissä tai siihen erikseen osoitetussa tilassa.</i>
Jokelan avovankilaosasto (av)	<i>Vangilla on mahdollisuus soittaa 8 §:ssä määritellyinä aikoina. Aktiivitoimintoihin osallistuva vanki ei saa käyttää puhelinta toiminta-aikana ilman henkilökunnan lupaa. Mikäli vanki rikkoo tätä määräystä, hänelle voidaan määrätä kurinpitörangaistus.</i>
Laukaa (av)	Osastojen esittely. Lisäksi sallitut oleskelualueet kellonaikojen mukaan. Määräysten rikkomiselle asetettu kurinpitörangaistuksen uhka.
Ylitornio (av)	<i>Ylitornion vankilalla on viisi vankiosastoa: neljä miesvangeille (A, B, C ja D) ja yksi naisvangeille (E). Kaikki osastot noudattavat samaa päiväjärjestystä. Yksi miesosasto on tupakoimattomille miesvangeille. Vankiosastoilla tupakoiminen on kiellettyä. Tupakointi tapahtuu osastojen päädyissä olevissa tupakointihäkeissä. Osastojen ovien ollessa auki tupakointi voi myös tapahtua sisäpihalla kyseiseen tarkoitukseen osoitetuilla sekä mies- että naisvangeille erillisillä tupakointipaikoilla. Työpaikalla on sallittu tupakoida vain niillä varatuilla paikoilla sekä tupakoinnille varattuina aikoina. Näiden tupakointia koskevien sääntöjen rikkomisesta voidaan määrätä kurinpitörangaistus. Vankeuslain 5:1 pykälän mukaan miehet ja naiset on pidettävä eri asunto-osastoissa. Ylitornion vankilassa naisosasto sijaitsee eri siivessä kuin miesosasto ja keskinäiset vierailut eivät ole sallittuja. Mies- ja naisvankien vapaa-ajantoiminnot on järjestetty eri aikoina, eri tiloissa tai muuten henkilökunnan ohjeistuksen mukaan. Mies- ja naisvankien keskinäisessä kanssakäymisessä on sallittua vain tervehdykset ja tavanomaiset keskustelut. Mikäli mies- ja naisvanki rikkoo liikkumisen rajoja tai ajankohtia voidaan määräysten rikkojalle määrätä kurinpitörangaistus.</i>

Liitetaulukko 8 Työ- ja vapaa-ajan toiminnot

TYÖ- JA VAPAA-AJAN TOIMINNAT	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat	<i>Kohdassa todetaan yleisellä tasolla lyhyesti ja luettelomaisesti vankilassa järjestettävät työ- ja vapaa-ajan toiminnot. Kuinka usein vangeille on järjestettävä mahdollisuus vankilan kirjastopalveluiden käyttöön ja että kirjaston käytön tarkemmat ajankohdat ilmenee osaston päiväjärjestyksessä. Varmuusosastolle sijoitettujen, kurinpitorangaistusta suorittavien ja turvaamistoimenpiteiden kohteena olevien vankien kirjastopalvelujen järjestämistapa.</i>
Mallijärjestyssääntö / avovankilat	<i>Kuinka vankilassa on järjestetty kirjaston käyttö ja että kirjaston käytön tarkemmat ajankohdat ilmenee osaston päiväjärjestyksestä.</i>
Suljetut vankilat: Helsinki, Hämeenlinna, Kerava, Kuopio, Kylmäkoski, Oulu, Pello, Pyhäselkä, Riihimäki, Satakunnan vankilan Köyliön osasto, Sukeva, Turku, Vaasa, Vantaa Avovankilat: Keravan avovankilaosasto, Kuopion avovankilaosasto, Naarajärvi, Oulun avovankilaosasto, Satakunnan vankilan Huittisten osasto, Suomenlinna, Vanaja, Vilppula	Vankiloiden työ- ja/tai vapaa-ajan toimintojen esittely, kirjastopalvelujen järjestämisen esittely ja/tai harrastemahdollisuuksien esittely.
Jokela (sv), Jokelan avovankilaosasto (av)	Vankiloiden työ- ja/tai vapaa-ajan toimintojen esittely, kirjastopalvelujen järjestämisen esittely ja/tai harrastemahdollisuuksien esittely. Lisäksi: <i>Määräaikaisesti työ- tai toimintakyvyttömällä (=sairausloma) vangilla, mikäli terveydenhoitohenkilökunta katsoo sen tarpeelliseksi, ei ole oikeutta osallistua vapaa-ajantoimintoihin kirjastoa, kirkkoa tai muuta hengellistä tilaisuutta lukuun ottamatta.</i>
Juuka (av), Kestilä (av), Käyrä (av), Laukaa (av)	Vankiloiden työ- ja/tai vapaa-ajan toimintojen esittely, kirjastopalvelujen järjestämisen esittely ja/tai harrastemahdollisuuksien esittely. Lisäksi asetettu kurinpitorangaistuksen uhka toimintoihin liittyvän määräyksen rikkomisesta.
Ylitornio (av)	Vankiloiden työ- ja/tai vapaa-ajan toimintojen esittely, kirjastopalvelujen järjestämisen esittely ja/tai harrastemahdollisuuksien esittely. Lisäksi asetettu kurinpitorangaistuksen uhka toimintoihin liittyvän määräyksen rikkomisesta. Lisäksi: <i>Kaikenlainen vankien välinen rahapeli on kielletty. Tämän säännön rikkomisesta voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i>
Mikkeli (sv)	<i>Vapaa-ajalla tarkoitetaan sitä aikaa, jolloin ei olla aktiivitoiminoissa (työ, opiskelu, ohjelmiin osallistuminen jne.). Vapaa-ajan toiminnot määritellään päiväohjelmissa ja iltatoimintaohjelmissa. Vapaa-ajantoimintoihin ja ulkoiluun ei saa viedä asunto-osastolta mukanaan minkäänlaisia nesteitä ja esineitä kuten pyyhkeitä,</i>

	<p><i>lehtiä, kirjoja, peitteitä yms.</i> <i>Sisätiloissa vapaa-ajantoiminnat tapahtuvat tiloissa, joissa tupakointi on kielletty.</i> <i>Vapaa-ajantoiminnassa edellytetään tilaisuuden tarkoituksen ja luonteen mukaista käyttäytymistä.</i> <i>Vapaa-ajan toimintoihin osallistuminen sairaana on edesvastuutonta ja se voidaan evätä terveydentilan perusteella, jos vangin psyykkisen tai fyysisen sairauden vuoksi se on mahdotonta toteuttaa.</i> <i>Varmuusosastolle sijoitettujen, kurinpitorangaistusta suorittavien ja turvaamistoimenpiteiden kohteena olevien vankien kirjastopalvelujen järjestäminen sekä vankiosastojen kirjaston käytön tarkemmat ajankohdat ilmenee osastojen päiväjärjestyksessä.</i></p>
Sulkava (av)	Ei lainkaan (vapaa-ajan toimintoja) koskevaa määräystä.

Liitetaulukko 9 Tapaamiset: valvotut tapaamiset

TAPAAMISET: Valvotut tapaamiset	
<p>Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat</p>	<p><i>Tapaamisten varaamistapa, eli vanki itse varaa ajankohdan ja ilmoittaa siitä tapaajalle.</i> <i>Tapaamisten ajankohdat.</i> <i>Tapaamiskerrat päivän aikana. Vangilla voi olla enintään yksi tapaamiskerta päivässä.</i></p> <p><i>Tapaamisten ajankohdan määräytyminen ja tapaamisen kesto.</i> <i>Tapaajien lukumäärä.</i> <i>Tapaamisten käytännön järjestelyt (ennakkoilmoittautuminen)</i></p> <p><i>Valvotut lapsitapaamiset.</i> <i>Tapaamisten ehdot:</i> <i>Tapaaja ja vanki eivät saa pitää muistiinpanovälineitä tai välittää kirjallisia viestejä ilman henkilökunnan lupaa.</i> <i>Vanki ja tapaaja eivät saa koskettaa toisiaan tapaamisen aikana.</i> <i>Mikäli vanki rikkoo tapaamisen ehtoja, hänelle voidaan määrätä asiasta kurinpitorangaistus ja/tai tapaaminen voidaan keskeyttää.</i></p>
<p>Mallijärjestyssääntö / avovankilat</p>	<p><i>Tapaamisten varaamistapa, eli vanki itse varaa ajankohdan ja ilmoittaa siitä tapaajalle.</i> <i>Tapaamisten ajankohdat.</i> <i>Tapaamisten ajankohdan määräytyminen ja tapaamisten kesto.</i></p> <p><i>Tapaajien lukumäärä.</i> <i>Tapaamisten ehdot.</i></p>
<p>Suljetut vankilat: Jokela, Helsinki, Hämeenlinna, Kerava, Kuopio, Riihimäki</p> <p>Avovankilat: Oulun avovankilaosasto</p>	<p>Pääosin suljetun vankilan mallijärjestyssäännön mukainen.</p>

Jokelan avovankilaosasto (av), Juuka (av), Keravan avovankilaosasto (av), Naarajärvi (av), Suomenlinna (av), Vanaja (av)	Pääosin avovankilan mallijärjestyssäännön mukainen, kurinpitorangeistuksen uhka asetettu.
Kylmäkoski (sv), Oulu (sv), Pelso (sv), Sukeva (sv), Vaasa (sv), Vantaa (sv)	Pääosin suljetun vankilan mallijärjestyssäännön mukainen mutta ei valvottuja lapsitapaamisia koskevaa määräystä.
Mikkeli (sv)	Pääosin suljetun vankilan mallijärjestyssäännön mukainen mutta ei kurinpitorangeistuksen uhkaa.
Kestilä (av), Kuopion avovankilaosasto (av), Laukaa (av), Sulkaava (av), Vilppula (av), Ylitornio (av)	Pääosin avovankilan mallijärjestyssäännön mukainen, ei kurinpitorangeistuksen uhkaa.
Pyhäselkä (sv), Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv), Turku (sv),	Pääosin mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi yksityiskohtaisempia ohjeita esim. alaikäisistä tapaajista. (Köyliön osaston määräyksessä ei kosketuskieltoa.)
Käyrä (av), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi yksityiskohtaisia määräyksiä esim. alaikäisistä tapaajista ja/tai toiminnasta tapaamisen aikana sekä kurinpitorangeistuksen uhka määräysten rikkomisesta.

Liitetaulukko 10 Tapaamiset: valvomattomat tapaamiset

TAPAAMISET: Valvomattomat tapaamiset	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat ja avovankilat	<i>Tapaamisten hakemistapa.</i> <i>Tapaamisten kesto ja ajankohdat ja kuinka usein tapaaminen voidaan myöntää.</i> <i>Tapaamiseen liittyvät ehdot.</i>
Helsinki (sv), Kuopion avovankilaosasto (av), Turku (sv), Riihimäki (sv), Sukeva (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, ei kurinpitorangeistuksen uhkaa.
Jokelan avovankilaosasto (av), Kerava (sv), Kestilä (av), Kylmäkoski (sv), Vanaja (av)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, kurinpitorangeistuksen uhka asetettu.
Pyhäselkä (sv), Juuka (av), Oulu (sv), Oulun avovankilaosasto (av),	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, mutta ei määräystä siitä, kuinka usein tapaaminen voidaan myöntää. (Pyhäselkää lukuun ottamatta kurinpitorangeistuksen uhka.)
Jokela (sv), Vantaa (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, kurinpitorangeistuksen uhka asetettu. Lisäksi kurinpitorangeistusuhkainen määräys lapsitapaamisesta.

Hämeenlinna (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, ei kurinpitorangaistuksen uhkaa. Lisäksi maininta siitä, että valvomatonta tapaaminen asiamiehen kanssa tapahtui virka-aikana.
Kuopio (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, ei kurinpitorangaistuksen uhkaa. Lisäksi viittaus vankilan johtajan ohjeeseen perhevierailuista.
Mikkeli (sv)	Mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, ei kurinpitorangaistuksen uhkaa. Lisäksi selostettu mm. kenelle valvomatonta tapaaminen voitiin myöntää; vangin velvollisuus osoittaa tapaajan henkilöllisyys, sukulaisuussuhde tms. Lisäksi todettu, että valvomattomien perhetapaamisten anomisesta ja niiden ajankohdista ja kestosta määrättiin johtajan antamassa ohjeessa.
Pelso (sv)	Mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, ei kurinpitorangaistuksen uhkaa. Lisäksi kielletty kuripitorangaistuksen uhalla tavaroiden luovuttaminen ja vastaanottaminen tapaamisen aikana.
Naarajärvi (av), Vaasa (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, kurinpitorangaistuksen uhka asetettu. Lisäksi todettu asiamiestapaamisten järjestyvän virka-aikana.
Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, kurinpitorangaistuksen uhka asetettu. Lisäksi yksityiskohtaisia määräyksiä mm. päihdetestaamisesta, vangin ja tapaajan velvollisuudesta huolehtia tapaamistilojen siisteydestä, tapaajan henkilöllisyyden tarkistamisesta, vangin ja tapaajan velvollisuudesta ilmoittautua päivystyksessä tapaamisen aikana, alueella liikkumisesta tapaamisen aikana, tapaamistilan savuttomuudesta, tulentekokiellosta sekä siitä, että tarkempia tietoja tapaamisista löytyi ilmoitustaululta ja tulooppaasta.
Käyrä (av), Laukaa (av), Ylitornio (av)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, kurinpitorangaistuksen uhka asetettu. Lisäksi yksityiskohtaisia määräyksiä esim. tapaajan henkilöllisyyden tarkistamisesta, alueella liikkumisesta tapaamisen aikana, ilmoittautumisesta päivystyksessä tapaamisen aikana ja tapaamiseen tuotavista tavaroista. (Käyrä: erillinen perhetapaamisohje järjestyssäännön liitteenä.)
Sulkava (av)	Yleinen, tiivisluotoinen tapaamisia koskeva määräys, ei kurinpitorangaistuksen uhkaa.
Vilppula (av)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukaiset seikat, ei kurinpitorangaistuksen uhkaa. Lisäksi: <i>Alle 18-vuotiaalla tapaajalla on oltava huoltajan kirjallinen suostumus vankilalle toimitettuna ennen valvomatonta tapaamista.</i>
Keravan avovankilaosasto (av), Suomenlinna (av)	Ei lainkaan valvomattomia tapaamisia koskevaa määräystä. (Suomenlinnassa ei järjestyssäännön mukaan järjestetä valvomattomia tapaamisia.)

Liitetaulukko 11 Tapaamiset: Tavaroiden vastaanottaminen tapaamisten yhteydessä

TAPAAMISET: Tavaroiden vastaanottaminen tapaamisten yhteydessä	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat ja avovankilat	<i>Kohdassa voidaan haluttaessa antaa määräyksiä myös tavaroiden luovuttamisesta tapaajalle.</i>
Helsinki (sv), Jokela (sv), Riihimäki (sv), Turku (sv)	<p>Määräys, jonka mukaan vanki voi ottaa vastaan tai luovuttaa kohtuullisen määrän varusteita tapaamispäivänä, ei kuitenkaan varsinaisessa tapaamistilanteessa. Lisäksi osassa määräyksistä todettu kappalemäärät tiettyjen tavaroiden vastaanotolle.</p> <p>Määräys, jonka mukaan vangille luovutettavien varusteiden ja tavaroiden tuli olla määrältään ja laadultaan sellaisia, että ne voitiin tarkastaa ilman, että niitä tarvitsi rikkoa tms. Määräys, jossa todettiin, millä perusteella vastaanotettavien varusteiden määrän kohtuullisuutta arvioitiin (esim. vangin hallussa ja varastossa olevien tavaroiden määrä, tavaroiden säilytysmahdollisuus, paloturvallisuus).</p> <p>Lisäksi käytännön ohjeita. Tavaroiden vastaanottamista ei eritelty valvotujen ja valvomattomien tapaamisten osalta.</p>
Kerava (sv), Kuopio (sv), Mikkeli (sv), Oulu (sv), Pyhäselkä (sv), Sukeva (sv), Juuka (av), Kerava (av), Kuopion avovankilaosasto (av), Suomenlinna (av)	Tiivis määräys siitä, että tavaroiden vastaanottaminen tapahtuu henkilökunnan välityksellä.
Kylmäkoski (sv), Oulun avovankilaosasto (av), Vantaa (sv)	Ei mainintaa tavaroiden vastaanottamisesta.
Hämeenlinna (sv)	<p>Valvottuja tapaamisia koskeva määräys:</p> <p><i>Tapaaja voi tuoda vangille kohtuullisen määrän tavaraa/omaisuutta. Vankilan vastaanotto-osastoilla on rajalliset säilytystilat vankien henkilökohtaisille tavaroille, joten vangin tulee etukäteen selvittää vastaanotto-osastolta, onko hänelle mahdollista jättää tavaroita. Tapaamiseen voi tuoda kerralla enintään 3 kpl aikakausi/sanomalehtiä.</i></p> <p><i>Vangin halutessa luovuttaa tavaraa tapaajalle, hänen tulee ottaa yhteyttä vastaanoton henkilökuntaan hyvissä ajoin ennen tapaamispäivää.</i></p> <p><i>Tavaroita voi jättää vain Hämeenlinnan vankilassa kirjoilla oleville vangeille.</i></p>
Pelso (sv)	<p><i>Vangille voi jättää varusteita tapaamisen yhteydessä vain, mikäli vanki on saanut erillisestä hakemuksesta luvan vastaanottaa kyseisiä käyttöesineitä tai tavaroita. Vanki on velvollinen itse ilmoittamaan tapaajalle, minkä esineen tai tavarankin hankintaan hän on saanut luvan.</i></p> <p><i>Ilman erillistä lupaa vangille saa tuoda lehtiä enintään kuusi kappaletta, jotka jätetään henkilökunnalle toimitettavaksi vangille tarkastuksen jälkeen.</i></p>
Vaasa (sv)	<i>Tapaamisten yhteydessä tapaaja voi jättää rahaa vangille henkilökunnan välityksellä. Muuta sallittua tavaraa otetaan vastaan vain Vaasan vankilan kirjoilla oleville. Vanki voi luovuttaa tavaroitaan tapaajalle. Luovutettavat tavarat on etukäteen vastaanotto-osastolla yksilöitävä ja tapaajan on ne kuitattava vastaanotetuksi.</i>

<p>Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv)</p>	<p>Eritelty tavaroiden vastaanottaminen valvotuissa ja valvomattomissa tapaamisissa.</p> <p>Valvotut tapaamiset:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Määräys, jonka mukaan tapaamaan tulevalle lapselle voitiin henkilökunnan luvalla antaa lupa pitää hallussaan esimerkiksi leluja, piirustusvälineitä, pelejä tai vastaavaa ajanvietteeksi sopivaa tavaraa, jos se oli mahdollista laitosjärjestystä vaarantamatta kyseisen omaisuuden tarkastamisen jälkeen. • Määräys, jonka mukaan vanki voi ottaa vastaan tai luovuttaa kohtuullisen määrän varusteita tapaamispäivänä, ei kuitenkaan varsinaisessa tapaamistilanteessa. • Määräys, jonka mukaan vangille luovutettavien varusteiden ja tavaroiden tuli olla määrältään ja laadultaan sellaisia, että ne voitiin tarkastaa ilman, että niitä tarvitsi rikkoa tms. Määräys, jossa todettiin, millä perusteella vastaanotettavien varusteiden määrän kohtuullisuutta arvioitiin (esim. tavaroiden säilytysmahdollisuus, paloturvallisuus). <p>Valvomattomat tapaamiset: <i>Tapaaja saa tuoda kohtuullisen määrän elintarvikkeita, tupakkatuotteita sekä muuta tapaamisen aikana välttämätöntä vankilaolosuhteissa henkilökohtaiseen käyttöön soveltuvaa omaisuutta/tavaraa/tuotteita. Tapaajan tai vangin valvomattomaan tapaamiseen viemä ja käyttämättä jääneitä elintarvikkeita, tupakkatuotteita tai hygieniatuotteita ei anneta tapaamisen päätyttyä vangille haltuun, eikä niitä oteta vankilan säilytettäväksi. Kyseisiä tuotteita ei saa jättää tapaamistiloihin. Tapaaja ei saa viedä tapaamiseen mitään omaisuutta ilman henkilökunnan lupaa ja ennen kuin ne on tarkastettu.</i></p> <p>Kaikkia tapaamisia koskeva määräys: <i>Mikäli vanki rikkoo valvotun tai valvomattoman tapaamisen yhteydessä tavaroiden hallussapidosta, vastaanottamisesta, luovuttamisesta tai tarkastamisesta annettuja määräyksiä, hänelle voidaan määrätä kurinpitörangaistus ja/tai tapaaminen voidaan keskeyttää.</i></p>
<p>Jokelan avovankila- osasto (av)</p>	<p>Tapaamisia koskevassa määräyksessä ei mainintoja. Tavaroiden hankkimista koskevassa määräyksessä seuraavanlainen muotoilu: <i>Vangin tapaaja voi tuoda virallisenä tapaamisaikana tapaamansa vangin henkilökohtaiseen käyttöön elintarvikkeita yhden normaalikokoisen muovipussillisen seuraavin rajoituksin, jotka koskevat myös vangin itse poistumisluvalta tai kauppakäynniltä omaan henkilökohtaiseen käyttöönsä tuomia elintarvikkeita;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Kaikkien elintarvikkeiden tulee olla kaupan alkuperäispakkauksissa pl. kotileivonnaiset</i> • <i>Virvoitus- ym. juomien on oltava avaamattomissa pulloissa tai tölkeissä</i> • <i>Savukkeita saa tuoda enintään yhden kartongin tai 10 tupakkatoppaa + 10 pkt savukepaperia</i> • <i>Nuuskaa 10 prk</i> <p><i>Tapaajien tuomat elintarvikkeet on esitettävä avovankilaosaston toimistossa ennen niiden viemistä asuinparakkiin.</i></p>
<p>Kestilä (av), Käyrä (av), Laukaa (av), Naarajärvi (av), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av)</p>	<p>Valvotuille ja valvomattomille tapaamisille omat määräyksensä.</p> <p><u>Kestilä:</u> <i>Valvottuun</i> tapaamiseen ei saanut tuoda elintarvikkeita tai tupakkatuotteita. Valvomattomaan tapaamiseen voi tapaaja tuoda tapaamisessa käytettävät, avaamattomissa pakkauksissa olevat elintarvikkeet. <i>Valvomattomassa</i> tapaamisessa tapaaja sai luovuttaa vangille vain rahaa, muut päivystyksen kautta. Tupakkatuotteiden tuominen vangille kielletty.</p>

	<p><u>Käyrä:</u> <i>Valvottuun</i> tapaamiseen vangit noutivat mahdolliset tuliaiset tapaajilta valvonnasta ja toimittavat ne asuintiloihin ennen tapaamisen alkua. Elintarvikkeiden tuonti kielletty. <i>Valvomattomiin</i> tapaamisiin tapaaja sai tuoda kohtuullisen määrän (1 tavanomainen muovikassi/ max. 10 kg) elintarvikkeita.</p> <p><u>Laukaa:</u> Vangille <i>valvottuun</i> tapaamiseen tuotavat tavarat luovutettiin päivystykseen. Myös vangilta tapaajalle luovutettava omaisuus päivystyksen kautta. Tapaamiseen tuotavien juomien oli oltava avaamattomissa pakkauksissa. <i>Valvomattomien</i> tapaamisten tapaamistiloihin voitiin viedä ainoastaan sellaisia tavaroita, joita vangilla hallussapitosäännösten mukaan oli oikeus pitää hallussaan ja joita välttämättä tarvittiin tapaamisen yhteydessä. Tavarat luovutettiin tapaamistiloissa tarkistettavaksi valvontahenkilöille, joka tarkisti ne ennen palauttamista vangille ja tapaajille. Tapaamisen päättyessä tapaamiseen viedyt tavarat oli siirrettävä päivystyksen eteen tarkastusta varten.</p> <p><u>Naarajärvi:</u> <i>Valvotun</i> tapaamisen yhteydessä vanki voi vastaanottaa enintään yhden normaalikokoisen kaupan muovikassillisen verran vankilaan soveltuvia tavaroita, ei kuitenkaan juomia. Vanki voi vastaanottaa tupakkatuotteita kohtuullisen määrän omaan käyttöön, ruokatarvikkeita ainoastaan valmistajan pakkauksissa, joita ei voinut avata päällystä rikkomatta sekä vaatteita omaan käyttöön tarkoitettuna. Vangille tarkoitetut tavarat oli jätettävä henkilökunnan tarkastettavaksi tapaamisen alussa. <i>Valvomattomaan</i> tapaamiseen sai viedä vain tapaamistilaisuudessa tarvittavat tarvikkeet.</p> <p><u>Satakunnan vankilan Huittisten osasto:</u> <i>Valvottujen</i> tapaamisten osalta tavaroiden luovuttaminen ja vastaanottaminen tapahtuivat henkilökunnan välityksellä eli vastaanottaminen/luovuttaminen tapaamistilanteessa kielletty. Valvottuun tapaamiseen ei saanut tuoda elintarvikkeita, juomia, makeisia, tupakkatuotteita tai hygienia tuotteita. Vangilla ei ollut lupaa tuoda tapaamisesta ko. tuotteita vankilaan. <i>Valvomattomaan</i> tapaamiseen tapaajan tuomia käyttämättä jääneitä elintarvikkeita, juomia, makeisia, tupakkatuotteita tai hygienia tuotteita ei annettu tapaamisen päättyttyä vangille haltuun eikä niitä otettu vankilan säilytettäväksi. Kyseisiä tuotteita ei myöskään saanut jättää muiden käytettäväksi tapaamistiloihin. Vangin itse valvomattomaan tapaamiseen viemät käyttämättä jääneet kyseiset tuotteet vanki sai tuoda takaisin vankilaan tapaamisen päättyttyä.</p>
Sulkava (av)	<i>Tapaamisten yhteydessä vanki voi vastaanottaa rahaa ja tupakkatuotteita (enintään yksi kartonki).</i>
Vanaja (av), Vilppula (av)	Valvottujen tapaamisten osalta määräys, jonka mukaan tavaroiden luovuttaminen ja vastaanottaminen tapahtuivat henkilökunnan välityksellä eli vastaanottaminen/luovuttaminen tapaamistilanteessa kielletty.
Ylitornio (av)	<p>Valvomattomien tapaamisten osalta seuraava määräys: <i>Elintarvikkeita voi viedä tapaamistiloihin vain sen verran kuin tapaamisen aikana on tarpeen käyttää.</i> <i>Vanki ei voi tuoda tapaamistiloista elintarvikkeita laitokseen tapaamisen aikana eikä sen päättyttyä.</i> <i>Tarpeettomien esineiden tai tavaroiden vienti tapaamistiloihin on kielletty</i> <i>Päivystävä vartija voi rajoittaa tapaajan tuomien tavaroiden vientiä tapaamistiloihin, mikäli se on tapauskohtaisesti perusteltua.</i></p> <p>(Valvottujen tapaamisten osalta ei määräystä.)</p>

Liitetaulukko 12 Puhelimen käyttö

PUHELIMEN KÄYTTÖ	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat	<p><i>Menettelytapa haluttaessa soittaa.</i></p> <p><i>Vangin tulee ennen soittamista ilmoittaa kirjallisesti kenelle ja mihin numeroon hän on soittamassa. Vangille voidaan määrätä kurinpitörangaistus, mikäli hän antaa virheellistä tietoa soitettavasta puhelinnumerosta tai puhelun vastaanottajasta.</i></p> <p><i>Säännös siitä, kuinka kauan ennen soittamista soittopyyntö tulee jättää (tarvittaessa). Säännös ei koske kiireellisiä tai muutoin perusteltuja tilanteita eikä asiamiehelle soittamista.</i></p> <p><i>Puhelinkorttien säilyttäminen. Puhelinkortit säilytetään henkilökunnan hallussa.</i></p> <p><i>Puhelimen käyttöajat ja että osastokohtaiset puhelimen käyttöajat ilmenevät osastoja käsittelevässä pykälässä (12 §).</i></p>
Mallijärjestyssääntö / avovankilat	<p><i>Menettelytapa soitettaessa.</i></p> <p><i>Puhelimen käyttöajat.</i></p>
Suljetut vankilat: Jokela, Hämeenlinna, Kerava, Kuopio, Kylmäkoski, Turku, Oulu, Pelso, Pyhäselkä, Sukeva, Vantaa	Käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu vähämerkityksisin tarkennuksin/lisätiedoin.
Helsinki (sv), Riihimäki (sv)	Käytännössä mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi määräys siitä, mitkä tekijät (esim. puhelinlaitteiden määrä ja henkilöresurssit) voivat rajoittaa puhelujen määrää.
Mikkeli (sv)	<i>Vangilla on oikeus omalla kustannuksellaan osastojen korttipuhelimitä olla yhteydessä vankilan ulkopuolelle. Puhelukortit on ostettavissa vankilan kanttiinista. Puhelinkortit säilytetään henkilökunnan hallussa. Välttämättömien asioiden hoidossa tai muusta tärkeästä syystä puhelimen käyttö voidaan sallia korvauksetta. Näissä tapauksissa vangin on pyydyttävä lupaa puhelimen käyttöön kirjallisesti ja ilmoitettava keneen ja mihin numeroon aikoo olla yhteydessä. Tulon ja asiointipuheluiden käytön määrällisistä ja ajallisista rajoituksista määrää rikosseuraamuskeskus.</i>
Vaasa (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi tarkempia määräyksiä puhelujen soittamisesta sekä kurinpitörangaistuksen uhka annettun ohjeistuksen tai hallussapitokiellon rikkomisesta.
Keravan avovankilaosasto (av), Kuopion avovankilaosasto (av), Juuka (av), Sulkava (av)	Puheluihin liittyviä käytännön ohjeita ilman kurinpitörangaistuksen uhkaa. (Sulkavan vankilan järjestyssäännössä ei erillistä määrystä puhelimen käytöstä.)
Jokelan avovankilaosasto (av), Kestilä (av), Käyrä (av), Laukaa (av), Naarajärvi (av), Oulun avovankilaosasto (av), Satakunnan vankilan Huittisten	Puhelujen soittamiseen liittyviä käytännön ohjeita, joiden rikkomiseen liitetty kurinpitörangaistuksen uhka.

osasto (av), Satakunnan vankilan Köyliön osasto (av), Suomenlinna (av), Vanaja (av), Vilppula (av), Ylitornio (av)	
--	--

Liitetaulukko 13 Hallussapito: Esineet ja aineet, joita ei anneta vangin haltuun.

Suljetut vankilat

HALLUSSAPITO: Esineet ja aineet, joita ei anneta vangin haltuun SULJETUT VANKILAT	
Mallijärjestyssääntö	<p><i>VankL 9 luvun (ja TVL 5 luvun) 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vangin haltuun ei anneta esineitä tai aineita, joista aiheutuu vaaraa henkilön turvallisuudelle. Tällaisia ovat ampuma- ja teräaseiden, räjähdysaineiden ja kaasusumuttimien lisäksi mm. ponnekaasulliset aerosolivalmisteet ja myrkyt. Tällaisia ovat myös kemikaalit, joiden aineyhdiste mahdollistaa räjähdysaineiden valmistamisen, kuten vetyperoksidia sisältävät hiusvärit sekä litiumparistot. Tällaisia ovat myös mm. teräväkärkiset sakset sekä injektioneulat ja -ruiskut, joita vankilan terveydenhoitohenkilökunta ei ole vangille antanut.</i></p> <p><i>VankL 9 luvun (ja TVL 5 luvun) 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan vangin haltuun ei anneta esineitä tai aineita, jotka erityisesti soveltuvat omaisuuden vahingoittamiseen. Tällaisia ovat mm. omaisuuden hajottamiseen soveltuvat työkalut.</i></p> <p><i>VankL 9 luvun (ja TVL 5 luvun) 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vangin haltuun ei anneta esineitä tai aineita, joista aiheutuu erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle. Tällaisia erityistä haittaa aiheuttavia esineitä tai aineita ovat mm.</i></p> <p><i>1) tiedon tallentamiseen soveltuvat laitteet. Tällaisia laitteita ovat mm. tietokoneet, kamerat, videokamerat, MP3-soittimet ja osa pelikonsoleista. Kiellettyjä ovat kovalevyn sisältävät laitteet sekä erilliset muistit.</i></p> <p><i>2) sähköisen viestinnän mahdollistavat laitteet. Tällaisia laitteita ovat mm. matkapuhelimet ja niiden apuvälineet kuten laturit, radiopuhelimet ja osa pelikonsoleista. Kiellettyjä ovat myös esineet, joita käytetään sähköisen yhteyden muodostamiseen, kuten sim-kortit, USB-modeemit (ns. mokkulat) sekä lautas- ja muut erillisantennit. Kiellettyjä ovat myös esineet, joiden käyttö liittyy kiinteästi sähköisessä viestinnässä käytettäviin laitteisiin.</i></p> <p><i>3) laitteet, jotka soveltuvat viranomaisten radioliikenteen kuunteluun ja seurantaan tai muuten viranomaisten toiminnan tarkkailuun. Tällaisia ovat mm. radiopuhelimet, liiketunnistimet, radioliikenteen ilmaisimet, ja radioaalloilla toimivat kuulokkeet. Kiellettyjä ovat myös kiikarit ja muut tarkkailuun soveltuvat optiset laitteet.</i></p> <p><i>4) terveys- tai siisteyshaittoja tai paloturvallisuusriskin aiheuttavat aineet ja esineet. Tällaisia ovat mm. tatuointi- ja lävistysvälineet, eläimet sekä kynttilät.</i></p> <p><i>5) muulla tavoin vankilan yleistä järjestystä vaarantavat esineet. Tällaisia ovat mm. asejäljitelmat, kamppailu ja karkaamisvälineet sekä rikollisten järjestöjen ja ryhmien tunnuksilla varustettuja esineet.</i></p> <p><i>Vangin haltuun annettujen esineiden muuttaminen väkivallantekoihin paremmin soveltuviksi on kiellettyä. Tällä tarkoitetaan mm. lyömäaseksi soveltuvan esineen kuten hammasharjan teroittamista tai kädensijan valmistamista kynttilään.</i></p> <p><i>Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hänen hallustaan löydetään edellä mainittuja esineitä tai aineita.</i></p>

Mikkeli, Pelso, Pyhäselkä	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu mutta puuttuu seuraavien kielto: teräväkärkiset sakset jne. (määräyksen ensimmäisen kohdan viimeinen virke), lautas- ja erillisantennit, liiketunnistimet, lävistysvälineet, eläimet, asejaljitelmät.</p> <p>Mikkelin vankilan järjestyssäännössä viittaus järjestyssäännön liitteeseen, jossa kielletty lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liimat, liuottimet, maalit sekä muut toisen henkilön vahingoittamiseen helposti soveltuvat aineet • hakulaitteet • pienikokoiset nauhurit • piraattilevyt • kirjoituskoneet ja laskimet, joissa on koodilla avattava muistijärjestelmä tai atk-liitäntämahdollisuus.
Helsinki, Hämeenlinna, Jokela, Kylmäkoski, Riihimäki, Vaasa, Vantaa	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu.
Oulu, Satakunnan vankilan Köyliön osasto, Sukeva, Turku	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu vähäisin tarkennuksin eli kielto pitää hallussa jotakin seuraavista tai muu vastaavanlainen rajoitus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kasvit (Satakunnan vankilan Köyliön osasto, Turku) • digisovittimeen tarkoitettut kanavapaketit (Oulu) • terän irrottaminen kertakäyttöpartakoneesta (Sukeva) • avaimet, pelikortit, rahapelitositteet ja arvat, ellei sellaisessa ollut tili-numeroa, jolle mahdolliset voitot maksettiin (Satakunnan vankilan Köyliön osasto) • kaikki alkoholia sisältävät aineet, kuten hiusvedet, hajuvedet, kynsilakanpoistoaine; pillerit, tabletit ja jauheet, kuten luontaistuotteet ja vitamiinit, joita ei ollut erikseen annettu vangin haltuun (Pelso).
Kerava	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu mutta seuraavien kielto puuttuu: kemikaalit, joiden aineyhdiste mahdollistaa räjähdysaineiden valmistamisen, kuten vetyperoksidia sisältävät hiusvärit sekä litium-paristot; tiedon tallentamiseen soveltuvat laitteet – tietokoneet, MP3-soittimet ja osa pelikonsoleista; kovalevyn sisältävät laitteet sekä erilliset muistit; sähköisen viestinnän välityksellä yhteydenpidon mahdollistavat laitteet, kuten matkapuhelimet; osa pelikonsoleista, SIM-kortit, usb-modeemit sekä laitteet, joiden käyttö liittyy kiinteästi sähköisessä viestinnässä käytettäviin laitteisiin.</p>
Kuopio	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi yleisessä omaisuuden hallussapitoa koskevassa määräyksen kohdassa todettiin rangaistusta suorittavan vangin saavan käyttää enintään 120 €kuukaudessa vankilan ulkopuolelta tulevaa rahaa. Määräyksessä mainittiin vangin mahdollisuudesta tilata tarvikkeita vankilan ulkopuolelta sekä tilaamisessa noudatettu menettely sekä edellytettiin tarvikkeiden olevan helposti tarkastettavia. Lisäksi määrättiin, ettei vangin haltuun luovutettujen laitteiden käytöstä saanut aiheutua haittaa tai häiriötä.</p>

Liitetaulukko 14 Hallussapito: Esineet ja aineet, joita ei anneta vangin haltuun.

Avovankilat

HALLUSSAPITO: Esineet ja aineet, joita ei anneta vangin haltuun AVOVANKILAT	
Mallijärjestyssääntö	<p><i>VankL 9 luvun 1 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vangin haltuun ei anneta esineitä tai aineita, joista aiheutuu vaaraa henkilön turvallisuudelle. Tällaisia ovat ampuma- ja teräaseiden, räjähdysaineiden ja kaasusumuttimien lisäksi mm. ponnekaasulliset aerosolivalmisteet ja myrkyt. Tällaisia ovat myös mm. teräväkärkiset sakset sekä injektioneulat ja -ruiskut, joita vankilan terveydenhoitohenkilökunta ei ole vangille antanut.</i></p> <p><i>VankL 9 luvun 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan vangin haltuun ei anneta esineitä tai aineita, jotka erityisesti soveltuvat omaisuuden vahingoittamiseen. Tällaisia ovat mm. omaisuuden hajottamiseen soveltuvat työkalut.</i></p> <p><i>VankL 9 luvun 1 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan vangin haltuun ei anneta esineitä tai aineita, joista aiheutuu erityistä haittaa vankilan yleiselle järjestykselle. Tällaisia erityistä haittaa aiheuttavia esineitä tai aineita ovat mm.</i></p> <p><i>1) kuvaamisen mahdollistavat laitteet. Tällaisia ovat mm. kamerat ja videokamerat.</i></p> <p><i>2) laitteet, jotka soveltuvat viranomaisten radioliikenteen kuunteluun ja seurantaan tai muuten viranomaisten toiminnan tarkkailuun. Tällaisia ovat mm. radiopuhelimet, radioliikenteen ilmaisimet, liiketunnistimet ja radio-aalloilla toimivat kuulokkeet. Kiellettyjä ovat myös kiikarit ja muut tarkkailuun soveltuvat optiset laitteet.</i></p> <p><i>3) terveys- tai siisteyshaittoja tai paloturvallisuusriskin aiheuttavat aineet ja esineet. Tällaisia ovat mm. tatuointi- ja lävistysvälineet, eläimet sekä kynttilät.</i></p> <p><i>4) muulla tavoin vankilan yleistä järjestystä vaarantavat esineet. Tällaisia ovat mm. kamppailuvälineet, asejäljitelmät sekä rikollisten järjestöjen ja ryhmien tunnuksilla varustetut esineet.</i></p> <p><i>Vangin haltuun annettujen esineiden muuttaminen väkivallantekoihin paremmin soveltuviksi on kiellettyä. Tällä tarkoitetaan mm. lyömäaseeksi soveltuvan esineen kuten hammasharjan teroittamista tai kädensijan valmistamista kynään.</i></p> <p><i>Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus, mikäli hänen hallustaan löydetään edellä kiellettyjä esineitä tai aineita.</i></p>
Jokelan avovankilaosasto, Juuka, Keravan avovankilaosasto, Kuopion avovankilaosasto, Laukaa, Suomenlinna, Vanaja	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Vanajan osalta seuraava poikkeus: erityisestä syystä vangilla mahdollisuus saada kirjallisella anomuksella kamera käyttöönsä lyhytaikaisesti.
Oulun avovankilaosasto, Kestilä, Naarajärvi, Ylitornio	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Kestilässä, Naarajärvellä ja Ylitorniossa seuraavien kieltö puuttuu: teräväkärkiset sakset jne. (määräyksen ensimmäisen kohdan viimeinen virke), liiketunnistimet, lävistysvälineet ja eläimet.</p> <p>Lisäksi kielletty seuraavat tai jokin seuraavista:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kemikaalit, joiden aineyhdiste mahdollistaa räjähdysaineiden valmistamisen, kuten vetyperoksidia sisältävät hiusvärät ja litiumparistot (Naarajärvi, Oulu avo, Ylitornio)

	<ul style="list-style-type: none"> • kameralla varustetut matkapuhelimet (Oulu avo, Ylitornio) • tietokoneet ja lisälaitteet ja apuvälineet, joita käytetään internet-yhteyden muodostamiseen sekä lautas- ja erillisantennit (Oulu avo, Kestilä, Ylitornio) • gsm-puhelimet, sim-kortit ym. puhelimiin liittyvät tarvikkeet, joihin ei ollut erillistä lupaa (Kestilä, Ylitornio) • alkoholia sisältävät aineet, kuten hiusvedet, hajuvedet, kynsilakanpoistoaineet, voiteet (Kestilä, Ylitornio) • pillerit, tabletit ja jauheet, kuten luontaistuotteet ja vitamiinit, joita ei erikseen annettu vangin haltuun (Kestilä, Ylitornio) • ilmanraikastimet (Naarajärvi).
Käyrä	<p><i>Laitokseen ei saa tuoda eikä laitoksessa saa nauttia tai pitää hallussaan alkoholipitoisia juomia, huumaavia aineita (myös luvattomat lääkeaineet) taikka hormonivalmisteita.</i></p> <p><i>Vanki ei saa tuoda laitokseen, pitää hallussaan, taikka valmistaa ampu- tai räjähdysaineita, kameraa tai muita optisia laitteita, teräaseita, puhelimia, radiopuhelimia, tatuointivälineitä eikä muutakaan laitokseen sopimatonta tavaraa. Luvattomien esineiden ja aineiden laitokseen tuomisesta, hallussapidosta tai valmistamisesta voidaan määrätä kurinpitörangaistus.</i></p> <p><i>Vanki ei saa vastaanottaa laitokseen tai pitää hallussaan eläimiä (ei myöskään tapaamisen eikä perhetapaamisen yhteydessä).</i></p> <p><i>Haltuun saatua teknistä laitetta ei saa luovuttaa edelleen. Kynttilöiden, tai muun avotulen pito huoneissa on ehdottomasti kielletty. Kaupankäynti, rahan lainaustoimintaa ja pelaaminen rahapanoksilla on kielletty.</i></p> <p><i>Laitoksen yhteistiloissa oleviin laitteisiin ei saa kytkeä omia laitteita. Palovaaran takia sähkölaitteet, kuten televisiot ja kahvinkeitin, on suljettava silloin kun ollaan poissa rakennuksesta taikka esim. televisiota ei katsota (esim. yöaikaan).</i></p> <p><i>Haltuun annetun esineen muuntaminen niin, että sen soveltuvuus väkival-lantekoon paranee, on ehdottomasti kielletty. Tällaisesta muuttamisesta voidaan määrätä kurinpitörangaistus.</i></p> <p><i>Vankien omien ajoneuvojen säilyttäminen vankilan alueella ilman erikseen myönnettyä lupaa on kielletty.</i></p> <p><i>Rikkeistä liittyen omaisuuden hallussapitoon ja em. asioihin, voidaan määrätä kurinpitörangaistus.</i></p>
Satakunnan vankilan Huittisten osasto	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu.</p> <p>Lisäksi kielletty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuoksulliset ilmanraikastimet • vangin omistamat avaimet. <p>Lisäksi kielletty kuljettamasta ja pitämästä hallussa aktiivitoimintapaikalla tai vapaa-ajan toiminnan yhteydessä käyttöönsä saatuja työkaluja tai liikuntavälineitä, esim. jääkiekko- tai biljardimailoja, vankien aktiivi- tai vapaa-ajan toimintapaikan ulkopuolella ilman henkilökunnan antamaa erillistä lupaa.</p> <p>Lisäksi todettu, että vangin vankilan alueella säilyttämässä ajoneuvossa olevaan omaisuuteen sovellettiin samoja hallussapitomääräyksiä kuin asuinhuoneessa tai muuallakin vankilan alueella.</p>

Sulkava	<p><i>Vanki saa pitää hallussaan kohtuullisen määrän omaisuuttaan ottaen huomioon laitoksen siisteys, paloturvallisuus ja tarkastustoiminta. Laitoksen alueelle ei saa tuoda tai vastaanottaa henkilöitä tai hankkia tavaroita ilman lupaa.</i></p> <p><i>Tupakkatuotteiden vastaanottaminen postitse on kielletty.</i></p> <p><i>Laitoksen alueelle tuoduissa autoissa ei saa olla teräaseita tai niihin rinnastettavia hengenvaarallisia välineitä.</i></p> <p><i>Laitoksessa ovat kiellettyjä seuraavat aineet ja esineet:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • päihdyttävät/huumaavat aineet, dopingaineet, lisäravinteet sekä omat lääkkeet • matkapuhelimet, laturit, sim-kortit, passit ymv. • kamerat, kiikarit, tietokoneet ja niiden levykkeet, muistilla varustetut laskimet ymv., • tatuointivälineet, teräaseet ja muut astalot sekä ”jengitunnukset”. <p>(Määräyksessä ei ole erikseen asetettu kurinpitouhkaa hallussapito-määräyksen vastaisesta menettelystä.)</p>
Vilppula	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi määrättiin vangin mahdollisuudesta säilyttää moottoriajoneuvoaan henkilökunnan luvalla parkkipaikalla tietyin edellytyksin. Määräyksessä mainittujen ehtojen rikkomiseen liitetty kurinpitorangeistuksen uhka.</p>

Liitetaulukko 15 Hallussapito: Esineen ja aineen tarkastettavuus

HALLUSSAPITO: Esineen ja aineen tarkastettavuus	
<p>Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat</p> <p>(Avovankiloiden osalta mallijärjestyssäännössä ei itsenäistä määräystä.)</p>	<p><i>Vangin haltuun ei anneta esineitä ja aineita, joita ei pystytä riittävän luotettavasti tarkastamaan. Tällaisia ovat mm. ns. poltetut cd-levyt, lisäravinteet sekä luontaistuotteet ja vitamiinit. Tällaisia ovat myös vankilan ulkopuolelta tuotavat hygienia- ja kosmetiikkatuotteet, elintarvikkeet, sekä tupakkatuotteet ja -tarvikkeet.</i></p> <p><i>Hygienia- ja kosmetiikkatuotteet, elintarvikkeet sekä tupakkatuotteet ja -tarvikkeet on hankittava laitospöytästä tai muuten vankilan välityksellä. Mikäli vanki ottaa kyseisiä tuotteita mukaansa laitoksen ulkopuolelle ollessaan ilman vankeinhoitolaitoksen henkilökunnan valvontaa, niitä ei anneta hänen haltuunsa laitokseen palattuaan.</i></p> <p><i>Tarkastaminen tulee pystyä suorittamaan ilman omaisuudelle aiheutuvaa vahinkoa. Haltuun annettavien esineiden on oltava rakenteeltaan sellaisia, että ne eivät ole omiaan soveltumaan kiellettyjen esineiden tai aineiden kätkemiseen.</i></p> <p><i>Sähkölaitteen haltuun antamisen edellytyksenä on, että laite on tyyppi-hyväksytty, sen kuori on ehjä ja että siinä on tunnistenumero. Sähkölaitteesta on kytkettävä virta pois kun sitä ei käytetä.</i></p> <p><i>Esineeseen tarkastuksen yhteydessä kiinnitettyjä sinettejä ei saa irrottaa tai vahingoittaa. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus sinettien irrottamisesta tai vahingoittamisesta.</i></p> <p><i>Vangille voidaan määrätä kurinpitorangeistus siitä, mikäli hän yrittää kuljettaa tavaroita vankilaan tarkastusta välttämättä.</i></p>

Helsinki (sv), Hämeenlinna (sv), Jokela (sv), Kerava (sv), Kuopio (sv), Kylmäkoski (sv), Mikkeli (sv), Riihimäki (sv), Pyhäselkä (sv), Sukeva (sv), Turku (sv), Vaasa (sv), Vantaa (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukainen.
Oulu (sv), Pelso (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi määräys, jossa rajoitettiin omien sähkölaitteiden haltuun antamista sellikohtaisesti. (Oulu: sallittuja parranajokoneet, joissa kiinteä laturi.)
Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv)	Pääosin mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi vaikean tarkastettavuuden vuoksi kielletty pesuaineet ja ilmanraikastimet. Lisäksi määräys, jonka mukaan hankalasti tarkastettavissa olevat tuotteet tuli hankkia vankilan välityksellä tilauslistalla vankilan kanssa sopimuksen tehneeltä kauppiaalta.
Jokelan avovankilaosasto (av)	<i>Kaikki vangin haltuun annettavat tavarat voidaan tarkastaa vankilan henkilökunnan toimesta. Vangin on vankilaan tavaraa tuodessaan esitettävä tuomansa tavarat henkilökunnalle. Mikäli vanki yrittää kuljettaa vankilaan tavaraa tarkastusta välttämättä, voidaan hänelle määrätä kurinpitörangaistus. Hallussapitomääräykset koskevat kaikkea sekä vangin asuintiloissa että vankilan alueella säilyttämää ja käyttämää omaisuutta ja ajoneuvoja.</i>
Juuka (av), Keravan avovankilaosasto (av)	<i>Jauhemuotoiset lisäravinteet eivät ole sallittuja vaikean tarkastettavuuden johdosta. Haltuun annettavat lisäravinteet (esimerkiksi energia/palautusjuomat ja patukat) on hankittava kauppa-asiointien yhteydessä. Vitamiineja, joita terveydenhuoltohenkilöstä ei ole antanut vangin haltuun, ei saa pitää hallussa.</i> <i>Kaikki vangin haltuun annettavat tavarat voidaan tarkastaa vankilan henkilökunnan toimesta. Vangin on vankilaan tavaraa tuodessaan esitettävä tuomansa tavarat henkilökunnalle. Mikäli vanki yrittää kuljettaa vankilaan tavaraa tarkastusta välttämättä, voidaan hänelle määrätä kurinpitörangaistus.</i>
Kestilä (av)	<i>Sähkölaitteen haltuun antamisen edellytyksenä on, että laite on sähköturvallinen (mm. tyyppihyväksyty, ehjä, sisältää tunnistenumeron).</i> <i>Esineeseen tarkastuksen yhteydessä kiinnitettyjä sinettejä ei saa irrottaa tai vahingoittaa. Vangille voidaan määrätä kurinpitörangaistus sinettien irrottamisesta tai vahingoittamisesta. Vankilan ulkopuolelta tuotavien elintarvikkeiden ja tupakkatuotteiden pakkausten on oltava ehjät.</i>
Kuopion avovankilaosasto (av), Naarajärvi (av), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av), Vilppula (av)	Suljetun vankilan mallijärjestyssääntöä mukaileva määräys: <ul style="list-style-type: none"> • Haltuun ei esineitä ja aineita, joita ei pystytä riittävän luotettavasti tarkastamaan. • Tarkastus voitava suorittaa ilman omaisuudelle aiheutuvaa vahinkoa. • Sähkölaitteen haltuun antamisen edellytys: tyyppihyväksyty laite, laitteen kuori ehjä ja tunnistenumero laitteessa. • Kielto irrottaa tai vahingoittaa esineeseen tarkastuksen yhteydessä

	<p>kiinnitettyjä sinettejä.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vangille voitiin määrätä kurinpitorangaistus sinettien irrottamisesta tai vahingoittamisesta ja/tai siitä, mikäli hän yritti kuljettaa tavaroita vankilaan tarkastusta välttämättä.
Käyrä (av), Sulkava (av)	Ei mainintaa tarkastettavuudesta.
Laukaa (av)	<i>Haltuun annettava aine on oltava sellaista että sen voi tunnistaa ja tarkastaa. Sähkölaitteet ja puhelimet tulee tarkastuttaa vankilan päivystyksessä, ennen kuin niitä voi ottaa käyttöön. Haltuun annettavat sähkölaitteet ja puhelimet sinetöidään vankilan toimesta.</i>
Suomenlinna (av)	<p><i>Haltuun annettavien energia- ja palautustuotteiden (nesteet, patukat) on oltava ns. valmistuotteita. Nämä tuotteet on hankittava vankilan päiväjärjestyksessä ilmoitettavien kauppa-asiointien yhteydessä. Lisäravinteita (vitamiinit, hivenaineet, luontaistuotteet) ei saa pitää hallussa. Kuiva-aineet (jauhot, mausteet, ryynit) tulee säilyttää omissa asuinhuoneissa. Mikäli kuiva-aineita löydetään yleisistä tiloista, ne hävitetään. Mikäli Rikosseuraamuslaitoksen lääkäri tai sairaanhoitaja on määrännyt vangin käytettäväksi vitamiineja tai hivenaineita, ne on säilytettävä, kuten lääkkeet, vankilan päivystyksessä tarkoitukseen varatussa kaapissa.</i></p> <p><i>Kaikki vangin haltuun annettavat tavarat voidaan tarkastaa vankilan henkilökunnan toimesta. Vangin on vankilaan tavaraa tuodessaan esitettävä tuomansa tavarat henkilökunnalle. Mikäli vanki yrittää kuljettaa vankilaan tavaraa tarkastusta välttämättä, voidaan hänelle määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
Vanaja (av)	Määräys, jossa todettiin jauhe-, pilleri- tai kapselimuotoisten lisäravinteiden, vitamiinien, hivenaineiden ja luontaistuotteiden olevan kiellettyjä vaikean tarkastettavuuden vuoksi. Lisäksi todettiin tällaisia tuotteita saatavan hankkia vain lääkärin suosituksesta ja säilytettävän vankilan päivystyksessä.
Oulu (av), Ylitornio (av)	<p><i>Kaikkien sähkölaitteiden haltuun antamisen edellytyksenä on, että laite on tyyppihyväksytty, laitteen kuori on ehjä ja että siinä on tunnistenumero.</i></p> <p><i>Esineeseen tarkastuksen yhteydessä kiinnitettyjä sinettejä ei saa irrottaa tai vahingoittaa. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus sinettien irrottamisesta tai vahingoittamisesta.</i></p> <p><i>(Vain Ylitornio:) Vankilan ulkopuolelta tuotavien elintarvikkeiden ja tupakkatuotteiden pakkausten on oltava ehjät.</i></p>

Liitetaulukko 16 Hallussapito: Esineen ja aineen haltuun antamiseen vaikuttavat muut asiat. Suljetut vankilat

HALLUSSAPITO: Esineen ja aineen haltuun antamiseen vaikuttavat muut asiat SULJETUT VANKILAT	
Mallisääntö	<p><i>Vanki voi saada haltuunsa vain kohtuullisen määrän käyttöesineitä. Haltuun annettavien käyttöesineiden määrän tulee olla sellainen, että ne mahtuvat säilytettäväksi sellin säilytystiloihin niille varatuille paikoille.</i></p> <p><i>Vangin haltuun ei anneta esinettä, jos samanlainen tai vastaava esine kuuluu sellivarustukseen. Vankien haltuun ei anneta muitakaan sellaisia esineitä, joita vankila on hankkinut vankien käyttöön, mikäli vangilla on mahdollisuus esineen käyttämiseen.</i></p> <p><i>Sellit ovat valmiiksi kalustettuja, eikä haltuun anneta omia kalusteita, kuten mattoja tai verhoja.</i></p> <p><i>Sähköverkon riittämättömyys voi vain poikkeustapauksissa olla peruste rajoittaa sähkölaitteiden haltuun antamista.</i></p> <p><i>Haltuun annettavan television enimmäiskoko pitkällä kuvaputkella on 21" ja litteällä näytöllä 23".</i></p> <p><i>Haltuun annetaan kerralla enintään yhteensä x kpl c- ja vhs-kasetteja, cd- ja dvd-levyjä sekä pelikonsolipelejä, x kpl kirjoja, x kpl aikakauslehtiä ja x kpl sanomalehtiä.</i></p> <p><i>Omaisuuksien hallussapitoa koskevat määräykset eivät koske niitä esineitä ja aineita, jotka on annettu vangin haltuun ennen järjestyssäännön voimaantuloa. Mikäli vanki siirtyy toiseen vankilaan, tällöin noudatetaan siellä siirron ajankohtana voimassaolevia hallussapitomääräyksiä.</i></p>
Helsinki, Jokela, Kuopio, Kylmäkoski, Mikkeli, Oulu, Pelso, Pyhäselkä, Riihimäki, Sukeva, Vaasa, Vantaa	<p>Täysin tai vähämerkityksisiä poikkeuksia lukuun ottamatta mallijärjestyssäännön mukainen.</p> <p>(Vaasa: haltuun annettavan tavaran määrät määritelty vankilan johtajan vahvistamalla erillisellä listalla.)</p>
Hämeenlinna	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi määräys siitä, että elektronisten laitteiden osalta noudatettavan käytännön mukaan yksi samanlaista laiteita/selli. Lisäksi todettiin mahdollisuus poistaa vangin hallusta dvd-levyjä tai videopelejä riski- ja tarvearvion sekä rangaistusajan suunnitelmaan pohjautuvan harkinnan perusteella.</p>
Kerava	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi:</p> <p><i>Vangille voidaan antaa haltuun matkapuhelin ja/tai tietokone, jos hän on saanut luvan sähköiseen viestintään kyseisellä laitteella VankL 12 luvun 9 §:n nojalla. Muussa tapauksissa kyseiset laitteet ovat kiellettyjä kuten myös lisälaitteet ja apuvälineet, joita käytetään internet-yhteyden muodostamiseen. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus edellä mainittujen esineiden luvattomasta hallussapidosta.</i></p> <p><i>(Lisäksi määräyksestä puuttuu seuraava mallijärjestyssäännön muotoilu: Omaisuuksien hallussapitoa koskevat määräykset eivät koske niitä esineitä ja aineita, jotka on annettu vangin haltuun ennen järjestyssäännön voimaantuloa. Mikäli vanki siirtyy toiseen vankilaan, tällöin noudatetaan siellä siirron ajankohtana voimassaolevia hallussapitomääräyksiä.)</i></p>
Turku	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi:</p> <p><i>Laitteet, vaatteet ym. siviiliomaisuus hävitetään, vaihdetaan tai lähetetään aina vastaanoton kautta.</i></p> <p><i>Vain puhtaat ja ehjät asusteet otetaan vastaan ja annetaan haltuun.</i></p>

	<p><i>Luvattomasti hallussa oleva omaisuus siirretään omistavan vangin siviilivaruusteisiin.</i></p> <p><i>Siviiliomaisuutta laitokseen voi tuoda ainoastaan tapaamisen yhteydessä tavattavalle vangille.</i></p> <p><i>Omaisuuksien haltuun saamisesta vastaa vastaanotto-osasto. Hallussapidosta päättää rikosseuraamusesimies.</i></p>
Satakunnan vankilan Köyliön osasto	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen. Lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Määräys, jonka mukaan haltuun kerralla annettavien tavaroiden lukumäärää voitiin rajoittaa säilytystilan puutteellisuuden vuoksi. • Määräys, jonka mukaan urheiluvälineitä sai käyttää vain asianmukaisissa urheilutiloissa. • Määräys, jonka mukaan omia liinavaatteita ym. ei saanut käyttää paloturvallisuuden vuoksi. <p>Lisäksi:</p> <p><i>Kaikki vankilassa oleva vangin omaisuus hävitetään, vaihdetaan ja lähetetään pois vastaanoton kautta. Vankilaan otetaan vastaan ja vangille annetaan haltuun ainoastaan puhdasta ja ehjää omaisuutta. Haltuun annettu omaisuus merkitään omaisuusluetteloon haltuun annetuksi. Omaisuuksien haltuun saamisesta vastaa vankilan vastaanotto ja hallussapidosta päättää rikosseuraamusesimies.</i></p> <p><i>Vanki ei saa luovuttaa toiselle vangille tai pitää hallussaan toiselta vangilta saamaansa omaisuutta ilman rikosseuraamusesimiehen lupaa. Vangilla luvattomasti hallussa oleva omaisuus siirretään vastaanottoon omaisuuden omistavan vangin tavaroihin.</i></p>

Liitetaulukko 17 Hallussapito: Esineen ja aineen haltuun antamiseen vaikuttavat muut asiat. Avovankilat

HALLUSSAPITO: Esineen ja aineen haltuun antamiseen vaikuttavat muut asiat AVOVANKILAT	
Mallijärjestyssääntö	<p><i>Vanki voi saada haltuunsa kohtuullisen määrän käyttöesineitä. Haltuun annettavien käyttöesineiden määrän tulee olla sellainen, että ne mahtuvat säilytettäväksi asuinhuoneen säilytystiloihin niille varatuille paikoille.</i></p> <p><i>Vangin haltuun ei anneta esinettä, jos samanlainen tai vastaava esine kuuluu asuinhuoneen varustukseen. Vankien haltuun ei anneta muutaakaan sellaisia esineitä, joita vankila on jo hankkinut vankien käyttöön, mikäli vangilla on mahdollisuus esineen käyttämiseen.</i></p> <p><i>Vangille voidaan antaa haltuun matkapuhelin ja/tai tietokone, jos hän on saanut luvan sähköiseen viestintään kyseisellä laitteella VankL 12 luvun 9 §:n nojalla. Muussa tapauksissa kyseiset laitteet ovat kiellettyjä kuten myös lisälaitteet ja apuvälineet, joita käytetään internet-yhteyden muodostamiseen. Vangille voidaan määrätä kurinpitörangaistus edellä mainittujen esineiden luvattomasta hallussapidosta</i></p> <p><i>Asuinhuoneet ovat valmiiksi kalustettuja, eikä haltuun anneta omia kalusteita.</i></p> <p><i>Haltuun annettavan television enimmäiskoko pitkällä kuvaputkella on 21" ja litteällä näytöllä 23".</i></p>

	<p><i>Haltuun annetaan kerralla enintään yhteensä x kpl c- ja vhs-kasetteja, cd- ja dvd- levyjä sekä pelikonsolipelejä, x kpl kirjoja, x kpl aikakauslehtiä ja x kpl sanomalehtiä.</i></p> <p><i>Sähköverkon riittämättömyys voi vain poikkeustapauksissa olla peruste rajoittaa sähkölaitteiden haltuun antamista. Sähkölaitteista on kytkettävä virta pois, kun niitä ei käytetä.</i></p>
Jokelan avovankilaosasto, Juuka, Kerava, Kestilä, Kuopion avovankilayksikkö, Laukaa, Satakunnan vankilan Huittisten osasto, Suomenlinna, Vanaja	<p>Mallijärjestyssäännön mukainen täysin tai vähämerkityksisin poikkeuksin.</p> <p>(Jokela: lisäksi kurinpitörangaistusuhkainen kieltö säilyttää ajoneuvoja vankila-alueella ilman lupaa.)</p>
Käyrä, Sulkava	Ei mainintaa muista haltuun antamiseen vaikuttavista seikoista.
Naarajärvi	Mallijärjestyssäännön mukaiset muotoilut. Lisäksi määräys siitä, että haltuun annettiin enintään yksi kappale tiettyjä laitteita asuinhuonetta kohti.
Vilppula	Mallijärjestyssäännön mukainen mutta puuttuivat määräykset siitä, ettei haltuun anneta omia kalusteita, sekä sähköverkon riittämättömyydestä perusteena sähkölaitteiden haltuun antamisen rajoittamiselle. Lisäksi kieltö pitää hallussa omia puhelimia tai puhelimiin liittyviä tarvikkeita, kuten esim. sim-korttia, handsfree-laitetta tai laturia.
Ylitornio	<p><i>Vanki voi saada haltuunsa kohtuullisen määrän käyttöesineitä. Haltuun annettavien käyttöesineiden määrän tulee olla sellainen, että ne mahtuvat säilytettäväksi asuinhuoneen säilytystiloihin niille varatuille paikoille.</i></p> <p><i>Vangin haltuun ei anneta esinettä, jos samanlainen tai vastaava esine kuuluu asuinhuoneen varustukseen. Vankien haltuun ei anneta muitakaan sellaisia esineitä, joita vankila on jo hankkinut vankien käyttöön, mikäli vangilla on mahdollisuus esineen käyttämiseen.</i></p> <p><i>Asuinhuoneet ovat valmiiksi kalustettuja, eikä haltuun anneta omia kalusteita.</i></p> <p><i>Sähköverkon riittämättömyys voi vain poikkeustapauksissa olla peruste rajoittaa sähkölaitteiden haltuun antamista. Sähkölaitteista on kytkettävä virta pois, kun niitä ei käytetä.</i></p>
Oulun avovankilaosasto	<p><i>Vanki voi saada haltuunsa kohtuullisen määrän käyttöesineitä. Haltuun annettavien käyttöesineiden määrän tulee olla sellainen, että ne mahtuvat säilytettäväksi sellin säilytystiloihin niille varatuille paikoille. Vanki vastaa itse hallussaan olevasta omaisuudesta.</i></p> <p><i>Vangin haltuun ei anneta esinettä, jos samanlainen tai vastaava esine kuuluu sellivarustukseen. Vankien haltuun ei anneta muitakaan sellaisia esineitä, joita vankila on hankkinut vankien käyttöön, mikäli vangilla on mahdollisuus esineen käyttämiseen.</i></p> <p><i>Sellit ovat valmiiksi kalustettuja, eikä vangin haltuun anneta omia kalusteita, kuten mattoja tai verhoja.</i></p>

Liitetaulukko 18 Laitosmyymälässä asiointi

LAITOSMYYMÄLÄSSÄ ASIOINTI	
Mallijärjestyssääntö / suljetut vankilat	<p><i>Millä tavoin ja kuinka usein tavaroiden hankinta on vankilassa järjestetty ja että laitosmyymälässä asiointiin tarkemmat ajankohdat ilmenee osaston päiväjärjestyksestä.</i></p> <p><i>Jokainen vanki käy itse suorittamassa ostoksensa laitosmyymälässä. Jos vangilla ei ole mahdollisuutta mennä itse laitosmyymälään, hänen ostoksensa hoidetaan tilauslistalla ja asiaa hoitava virkamies toimittaa tilatut tavarat hänelle.</i></p> <p><i>Osastot ja tilanteet, jolloin vanki ei itse saa käydä tekemässä ostoksia laitosmyymälässä.</i></p>
Mallijärjestyssääntö / avovankilat	<p><i>Vangeille järjestetty tapa VankL:n 9 luvun 4 §:n mukaiselle mahdollisuudelle elintarvikkeiden ja muiden tavaroiden hankintaan ja kuinka usein se järjestetään. Tarkemmat ajankohdat ilmenevät osaston päiväjärjestyksestä.</i></p> <p><i>Määräys siitä, että vankien tulee säilyttää ostosten kuitit siten, vankilalla on mahdollisuus tarvittaessa tarkastaa ostettujen tavaroiden maksaminen (tarvittaessa).</i></p>
<p>Suljetut vankilat: Helsinki, Kuopio, Kylmäkoski, Pelso, Oulu, Riihimäki, Sukeva, Turku, Vantaa</p> <p>Avovankilat: Keravan avovankilaosasto, Kestilä, Kuopion avovankilaosasto, Laukaa, Oulun avovankilaosasto, Suomalainen, Vanaja, Ylitornio</p>	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu vähämerkityksisin poikkeuksin.
Jokela (sv), Kerava (sv), Juuka (av), Käyrä (av), Naarajärvi (av), Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av), Vilppula (av)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi osto-oikeuden väärinkäytöstä tai luvottomien tavaroiden hankinnasta asetettu kurinpitorangaistuksen uhka.
Hämeenlinna (sv), Mikkeli (sv), Pyhäselkä (sv), Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv), Vaasa (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi tarkempia ohjeita ostosten tekemisestä, mm. maininta oman rahan käyttöoikeudesta.
Jokelan avovankilaosasto (av)	Mallijärjestyssäännön mukaiset seikat. Lisäksi määritelty yksityiskohtaisesti vangin tapaajan mahdollisuus tuoda elintarvikkeita ym. tapaamiseen.
Sulkava (av)	Ei lainkaan tavaroiden hankkimista koskevaa määräystä.

Liitetaulukko 19 Päihteiden käyttö ja lääkkeet

PÄIHTEIDEN KÄYTTÖ JA LÄÄKKEET	
Mallijärjestyssääntö / suljetut avovankilat ja avovankilat	<p><i>Vanki ei saa pitää hallussaan, käyttää eikä valmistaa alkoholia, muuta päihdyttävää ainetta, rikoslain 44 luvun 16 §:ssä tarkoitettuja dopingaineita eikä huumausaineen käyttöön tai käsittelyyn tarkoitettuja esineitä. Vangille voidaan määrätä kurinpitorangaistus edellä mainittujen aineiden ja esineiden hallussapidosta, käyttämisestä tai valmistamisesta.</i></p> <p><i>Päihdetestin manipuloinnista tai sen yrittämisestä voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p> <p><i>Vangilla ei saa olla hallussaan lääkkeitä ilman Vankeinhoitolaitoksen lääkärin tai sairaanhoitajan lupaa. Lääkkeiden luvattomasta hallussapidosta voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i></p>
<p>Suljetut vankilat: Helsinki, Jokela, Kerava, Kuopio, Kylmäkoski, Pelso, Pyhäselkä, Riihimäki, Vantaa</p> <p>Avovankilat: Juuka, Keravan avovankilaosasto, Kestilä, Kuopion avovankilaosasto, Laukaa, Naarajärvi, Oulun avovankilaosasto, Suomenlinna, Vanaja, Ylitornio</p>	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu.
Hämeenlinna (sv), Sukeva (sv), Käyrä (av), Vaasa (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi kurinpitorangaistuksen uhalla kielletty lääkkeiden tms. kätkeminen ja sen yrittäminen (Hämeenlinna), välittäminen (Vaasa), valmistamisen yrittäminen (Sukeva) tai varastoiminen (Käyrä).
Turku (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi kurinpitorangaistuksen uhka mainittujen aineiden välittämisestä. Lisäksi: <i>Lääkkeet tulee säilyttää niitä varten varatuissa doseteissa ja pusseissa. Lääkkeiden luvattomasta hallussapidosta ja muista lääkkeiden väärinkäytöksistä ja sääntöjen vastaisesta säilyttämisestä voidaan määrätä kurinpitorangaistus.</i>
Mikkeli (sv)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu tietynlaisin tarkennuksin, mutta ei kurinpitorangaistuksen uhkaa.
Oulu (sv), Satakunnan vankilan Köyliön osasto (sv), Vilppula (av)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi kielletty ilman lupaa tapahtuva vitamiinivalmisteiden, lisäravinteiden, luontaistuotteiden, lääkevoiteiden tms. hallussapito.
Jokelan avovankilaosasto (av)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi: <i>Rikosseuraamuslaitoksen lääkärin määräämät lääkkeet, sekä siviilissä saadut lääkkeet ja reseptit säilytetään osaston toimistossa. Vangilla ei saa olla mitään lääkkeitä hallussaan ilman Rikosseuraamuslaitoksen lääkärin tai sairaanhoitajan lupaa. Lääkkeiden luvattomasta hallussapidosta voidaan määrätä kurinpitorangaistus. Lisäravinteita ja luontaistuotteita (jauheet, tabletit, juomat, patukat jne.) ei saa</i>

	<i>pitää hallussa vaikean tarkastettavuuden takia. Vanki voi hankkia yhden vitamiinivalmisteeseen, jota on säilytettävä osaston toimistossa. Vanki voi hankkia nikotiinikorvaustuotteita, joita vanki saa säilyttää hallussaan.</i>
Satakunnan vankilan Huittisten osasto (av)	Mallijärjestyssäännön mukainen muotoilu. Lisäksi: <i>Alkoholilla tarkoitetaan kaikkia alkoholilain 3 §:ssä tarkoitettuja juomia, valmisteita tai aineita. Kiellettyjä ovat siis myös ne alkoholia sisältävät juomat, joissa on vähemmän kuin 2,8 prosenttia etyylialkoholia.</i> <i>Vangilla ei saa olla Sav:ssa hallussaan minkäänlaisia lääkaineita ilman Sav:n lääkärin tai sairaanhoitajan lupaa. Myös jauhemaisten lisäravinteiden käyttö ja hallussapito ovat kiellettyjä vankilan kauppialta hankittua soijavalmistetta lukuun ottamatta. Kielto koskee myös vitamiineja ja erilaisia lääkesalvoja ja -rasvoja sekä luontais- tuotteita. Edellä mainittujen tavaroiden tai aineiden luvattomasta hallussapidosta voidaan vangille määrätä kurinpitorangaistus.</i>
Sulkava (av)	Ei lainkaan päihteitä ja lääkkeitä koskevaa määräystä.